

Český dialog

MĚSÍČNÍK PRO ČECHY DOMA I VE SVĚTĚ 10/1998 28 Kč

UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA

PŘEDPLATNÍ LÍSTEK
PŘILOŽEN UVNITŘ

80 LET NAŠÍ REPUBLIKY

PETR PITHART KRAJANŮM

AUTOR ČESKÉ VLAJKY

DOPIS Z PETROHRADU

NENECHTE SI UJÍT !

VĚDMA '98

5. mezinárodní veletrh
vzdělávání, kvalifikace, vědy a kultury

- ŠKOLY
- JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ
- UČNOVSKÉ OBORY A ŘEMESLA
- PERSONÁLNÍ AGENTURY
- REKVALIFIKAČNÍ KURZY
- KULTURNÍ INSTITUCE
- KNIHY
- AUDIO-VIDEO NOSIČE
- VĚDA, INFORMATIKA, INOVACE
- SOFTWARE
- INTERNET
- KANCELÁŘSKÉ, ŠKOLNÍ A VÝTVARNÉ POTŘEBY
- VYBAVENÍ ŠKOL A KANCELÁŘÍ

5. - 7. 11. 1998
Výstaviště Praha

- BOHATÝ DOPROVODNÝ PROGRAM
- PŘEDNÁŠKY • SEMINÁŘE

Legerova 15, 120 00 Praha 2, tel.: 02/ 21992137, fax: 02/ 21992139

Zlatá Praha

Soukromý hotel Zlatá Praha se nachází 7 km od mezinárodního letiště Ruzyň směrem do centra města a jeden kilometr vzdušnou čarou od dominanty hlavního města České republiky - Pražského hradu - v jedné z neklidnějších a nejhezčích částí Prahy.

Vě dvoupatrovém hotelu s výťahem najdete 30 dvoulůžkových pokojů (u některých je možná přistýlka) s vlastní koupelnou a WC, telefonem a satelitním TV. V příjemné restauraci s menším barem je možné strávit nejenom dovolenou, ale je zde možné pořádat i setkání s dávnými přáteli (je zde kromě větší restaurace i příjemný menší salónek pro 20 osob).

Vlastní uzavíratelné parkoviště pro 20 osobních aut, ale i smluvně zajištěná taxi-doprava či zprostředkování lístků do divadel, na koncerty či na další akce jsou samozřejmosti.

Hotel ZLATÁ PRAHA

Na Zavadilce 8

160 00 Praha 6 - Dejvice

t: +42 2 24 31 14 26

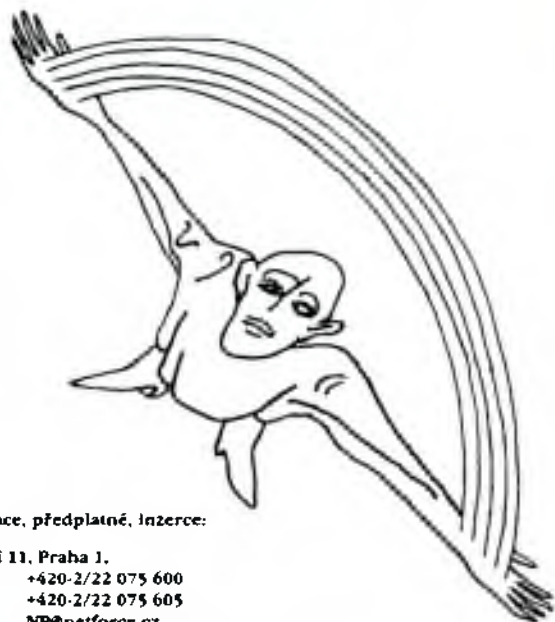
f: +42 2 32 10 54

Bus číslo 131: Hradčanská (metro) - Špitálská - Bořislavka.

Přítomnost

MĚSÍČNÍK PRO VĚCI VEŘEJNÉ

Nová Přítomnost je nástupcem meziválečné *Přítomnosti*. Je tu pro přemýšlivého čtenáře, pro toho, kdo nevystačí pouze s denním přidělem agenturních zpráv, koho zajímají souvislosti, hlubší příčiny toho, co se okolo nás děje. Vychází též v anglické verzi pod názvem *The New Presence*.

Informace, předplatné, inzerce:

Národní 11, Praha 1,

tel.: +420-2/22 075 600

fax: +420-2/22 075 605

e-mail: NP@netforce.cz

Internet: [http:// www.nova-pritomnost.cz](http://www.nova-pritomnost.cz)

POLIKLINIKA NA NÁRODNÍ

Národní 9 - „TOPIČOVA“ budova, Praha 1

Všeobecná, rodinná a specializovaná
24-hodinová péče

- 25 privátních specialistů, hovořících plynule anglickým jazykem
 - všichni lékaři mají přímé spojení s nemocnicemi
 - kompletní krevní a laboratorní vyšetření a služby

Odborný ředitel: MUDr. Martin J. Stránský, MD, FACP
Asistent na Yale School of Medicine
odborné diplomy získané v USA

Tel. 22 075 120, fax 26 68 25

Otevřeno: 8:00 - 18:00 hod.

pondělí - pátek

Možnost vyšetření

bez předem sjednaných schůzek

V mimořádně urgentních případech
po pracovních hodinách volejte:
0600111, operátor 140533

Pane prezidente

Osmnáctého srpna předstoupil prezident Spojených států Bill Clinton před americký národ a přiznal, že se zachoval nečestně. Prohlášení se týkalo jeho mimomanželského poměru s mladou stážistkou, poměru, který se odehrál v době, kdy Clinton byl v prezidentské funkci. Clintonovo vystoupení a události s ním spojené tvoří historický precedens. Bez ohledu na jednotlivé názory jedno je jisté: tento proces přímo reflektuje současný stav i normy dnešní americké společnosti. Pro Ameriku není tak důležité, zda se prezident choval či nechoval slušně, ale zda se choval podle pravidel Kanceláře prezidenta Spojených států. Běžnému Američanovi je tento mandát jasný. Prezident Clinton si tuto skutečnost uvědomil a byl jí nakonec nucen respektovat.

Mandáty prezidentů v jednotlivých zemích jsou velmi rozdílné. Stejně jako v Americe, jsou tvořeny smílelou národních dějin, zkušeností a společenských hodnot. Tato různorodost vysvětluje velký počet odlišných reakcí, jež zaznely ve světě ke Clintonovu prohlášení.

Zatímco dnešní postkomunistické země zápasí s průběhem znovuzrozené demokracie, jednotlivé části tohoto procesu samy zaznamenávají změny. Jednou z těchto částí je i funkce prezidenta. V České republice je tato role úzce spojená s demokratizací státu. Existuje tu ale národní norma týkající se úřadu prezidenta? Odpověď zní – ne.

Počínaje prezidentem T. G. Masarykem je úřad prezidenta posuzován převážně podle síly osobnosti. Mandát úřadu je tedy tvořen se shora dolů, nikoli zdola nahoru. To vede k posilování maladaptivní české vlastnosti, která určuje, že

při střetu s problémem se hledá pomoc u jiného. Tatíček na Hradě nás přece zachrání. Tato dosud přetrvávající závislost na silné osobnosti odvrací pozornost od toho důležitějšího, od podstaty faktů, čímž brzdí vývoj demokratického procesu samého.

Prezident Václav Havel dnes stojí před momentem, při kterém může významně podpořit vývoj demokracie v naší zemi. Jeho zdravotní stav je známý; během posledních dvou let celkem jedenáctkrát onemocněl či byl hospitalizován, včetně nouzových chirurgických zákroků při zánetu ilustého střeva a odoperování poloviny plic z důvodu karcinomu. Chronické plicní i srdeční vady prezidenta nezmizí, naopak budou představovat větší a větší riziko pro jeho zdraví. Jako lékař bych rozhodně nedoporučil pacientovi v takovém stavu, aby nadále setrval v úřadu. Navíc v případě našeho národa, který tak velice potřebuje čilého, aktivního a energického prezidenta.

Další důvody, proč by měl prezident Havel odstoupit, se nabízejí. Vytvořením promyšleného protokolu pro předání funkce a příspěvkem k debatě na téma prezidentské role v České republice by totiž ohromně pomohl k odbourání národní psychické závislosti na silné osobnosti v politice. Takový postup by zajistil hladký převod moci a stal se další důležitou pasáží vývoje demokratického procesu. Parametry úřadu prezidenta České republiky by se zpevnily a jasněji definovaly.

Ze všeho nejdůležitější pak je, že po uvolnění úřadu by vliv prezidenta Havla samého nepoklesl, ale naopak vzrostl. Národ by dostal ombudsmana první třídy; Havel, uznávaná osobnost světového kalibru, by mohl psát a vyjadřovat se k věcem bez omezení oficiální funkce. Cesta k mezinárodním komisím nejen v roli zastupce České republiky, ale i lidstva, by naopak byla schůdnější. A navíc by Česká republika získala to nejlepší, zdravějšího Václava Havla po boku nového čilého prezidenta.

MUDR. MARTIN JAN STRÁNSKÝ, MD, FACP

Vážený přítel a dopisovatelé z celého světa! Děkujeme Vám velice za Vaše příspěvky, které tvoří důležitou součást našeho časopisu. Chtěli bychom Vás o něco poprosit. Často nám posíláte velmi aktuální zprávy o tom, co se kde děje, i o tom, kdo z významných krajanů zemřel. Bohužel, většinou tyto zprávy přicházejí pozdě. Máme však svou e-mailovou adresu i fax. Posílejte nám, prosíme, tyto zprávy jejich prostřednictvím. Pak bude možné je včas uveřejnit. (Pro delší příspěvky postačí klasická pošta.)

*Děkujeme Vám.
Vaše redakce.*

OBSAH

Slovo vydavatele	1
Slovo šéfredaktorky	2
Aktuality	2-4
Gratias Agit	5
Z českého tisku	6-7

ROZHOVOR

Různé otázky.....	8-9
-------------------	-----

Petr Pithart ke krajanům	10
První židovská škola v Praze	10-11

DOTEKY KULTURY	12
----------------------	----

KNÍŽKY, KNÍŽKY	13
----------------------	----

ZAÚJALO NÁS V NOVÉ PŘÍTOMNOSTI	
Proč mluvíš česky a žiješ tady?	14-15

Z DĚJIN	16-17
---------------	-------

NAŠE KRAJANSKÁ KOMUNITA

Rumunsko	18-19
----------------	-------

28. říjen 1918	20
----------------------	----

KDE-CO	21
--------------	----

REPORTÁŽ

Týden zahraničních Čechů II	22-23
-----------------------------------	-------

DOPISY	24-25
--------------	-------

NÁZORY	26
--------------	----

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

DRŽÍTE V RUCE ČASOPIS, KTERÝ VYDÁVÁ NADACE MARTINA JANA STRÁNSKÉHO. VEDLE ČESKEHO DIALOGU NADACE PUBLIKUJE TAKÉ MĚSÍČNÍK NOVÁ PŘÍTOMNOST A JEJÍ ANGLICKOU VERZI THE NEW PRESENCE. KROMĚ TOHO NADACE ORGANIZUJE VZDĚLÁVACÍ VÝMĚNNÉ PROGRAMY PRO MLADÉ ŽURNALISTY Z CELÉHO SVĚTA A POSKYTUJE ORGANIZAČNÍ PODPORU PRO PRAŽSKÝ FESTIVAL SPISOVATELŮ.

NADACE SE OVŠEM V TĚCHTO SVÝCH AKTIVITÁCH NEBOJÍ BEZ POMOCI SPONZORŮ. ČTENÁŘI ČESKEHO DIALOGU BUDOU JISTĚ SOUHLASIT S TÍM, ŽE PODPORA DEMOKRACIE, OTEVŘENÉ DISKUSE A SVOBODY TISKU MÁ PRO DNEŠNÍ ČESKOU REPUBLIKU ROZHODUJÍCÍ VÝZNAM.

POKUD SE CHCETE DOZVĚDĚT VÍCE O ZAJÍMAVÝCH MOŽNOSTECH PODPORY ČINNOSTI NAŠÍ NADACE A VYDÁVÁNÍ NAŠICH ČASOPISŮ, PROSÍME, KONTAKTUJTE NÁS.

TEL. 22 07 56 07, FAX 22 07 56 05,

E-MAIL: NP@NETFORCE.CZ.

Na titulní straně je Tomáš Garrigue Masaryk na dobovém snímku.

Rok na Národní

Bylo to 12. září 1997, kdy stěhovací firma naložila nábytek, krabice s rukopisy, obrazy, knihami, šanony se spisy v Holešovicích U Pergamenky 8 a odvezla všechno na Národní 11.

Bylo mi přitom všelijak, tak jak je člověku vždycky, když se něco končí a něco začíná. Převažoval však dobrý pocit, že *Český dialog*, který jsem s téměř mateřskou péčí a láskou sedm těžkých let tvořila jen víceméně za pomoci dobrovolníků, se dostane do profesionálního prostředí a důstojného zázemí Nadace Martina Jana Stránského. Ohlédla jsem se s nostalgií za místností, kde jsme po pět let se sekretářkou Mirkou Hanzlovou denně časopis psaly, zařizovaly distribu-

ci, tisk, korektury, přijímaly časté návštěvy z domova i ze světa. (Nemohu si přitom nevzpomenout na návštěvu dr. Jiráskova z Austrálie a dr. Černého ze Švýcarska, kteří přišli pár minut po sobě zrovna ve chvíli, kdy se kočička pana bytného - jinak dalšího dobrovolného sekretáře Vladimíra Janíka, vykakala na chodbu.) Pánové, znalí zvyklostí zouvání bot v ČR si to vyšlápli chodbou v ponožkách, aniž by se podívali na podlahu... Pánové to přijali a zvládli velmi noblesně, nicméně, když jsme se bavili o tom, že se za chvíli stěhujeme na Národní, podpořili to velmi nadšeně...

A jaké je to dnes? - Nádherně i příšerně!

Vy, milí čtenáři, kteří ještě pamatujete česko-dialogicky prehistorický a ufrukantní seriál Z deníčku vydavatelky, vychutnejte si, prosím, se mnou: rozhodnete se navštívit naši redakci - vstoupíte do krásného secesního domu na Národní třídě a vyjedete výtahem nahoru. Zazvoníte a vejdete. Uvítá vás příjemná asistentka Hanka a pokusí se zjistit, co pro vás může učinit. Pokud trváte na setkání se mnou, záleží to na tom, jste-li objednáni nebo alespoň na tom, je-li uzávěrka listu (v tom případě nemáte šanci, neboť paní šéfredaktorka musí pracovat a nic ji nemůže rušit). Nádhera, co?

Ve stejném prostoru, jen oddělena dveřmi, sídlí také redakce Nové Přítomnosti a její anglické verze, takže k sobě máme blízko. Po krátké době vzájemného otukávání se to projevilo velmi kladně. Můžeme si vyměňovat články, fotky, kresby, názory, event. půjčovat lahve s vínem...

A to přišerně? - Vydavatel!

Chce na nás účast na poradách, kde se mluví jak co zlepšit, chce aby fotky v časopise byly kvalitní, chce aby grafická úprava byla na úrovni, chce abychom dodržovali harmonogram a aby byl obsah velmi zajímavý. Když spolu probíráme plán pro další číslo, vůbec nechce znát náplň, ale zato má tisíce podnětných nápadů, že z toho několik nocí nespím a také plánuji. On si klidně „jede“ na stotřicet procent a chce to od nás taky. Hrůza!

Anebo, možná, zaplatěpánbu, že přišel někdo z toho tvrdého kapitalizmu, aby nás nutil pořádně pracovat. Třeba se tak konečně *Český dialog* zařadí po letech sice nadšeneckého, leč přece jen určitého amatérizmu, mezi renomované světové listy.

EVA STRÁŽOVSKÁ

- 1.8. Parlament čeká další ze série diskuzí o příliší široké imunitě zákonodárců. Přestože všechny dosavadní návrhy omezit beztrestnost skončily odmítnutím, další návrh tentokrát předložil lidovecký předseda mandátového a imunitního výboru Miloslav Výborný.
- Až osmi set let by se měla dožít vysokohorská borovice limba z Tyrol, kterou v zámeckém parku v Lánech zasadil lékař innsbrucké fakultní nemocnice Ernst Bodner.
- 3.8. ODA chce koalici s lidovci a Uníí svobody pro senátní a komunální volby. Výsledky voleb do Senátu mohou mít rozhodující význam, neboť horní komora Parlamentu je pojistkou proti změnám ústavy a volebního systému.
- Zřízení kamerových monitorovacích systémů zhruba ve třiceti městech ČR přineslo snížení kriminality.

4.8. Nový ministr spravedlnosti Otakar Motejl potvrdil, že má v úmyslu uskutečnit rozsáhlou reformu soudnictví, která by měla být doprovázena reorganizací systému státních zastupitelství.

- Prezident Havel podstoupil další chirurgický zákrok; o jeho stavu informovala po boku lékařů i první dáma republiky.

5.8. Německá kritika českého ministerského předsedy Miloše Zemana za jeho nedávné výroky o sudetských Němcích zazněla také z nejvyšších míst v Bonnu. Česká vláda však ústy místopředsedy Egona Lánského Kohlovu kritiku odmítla jako neopodstatněnou.

6.8. Vláda schválila svůj program, ale nadále tento čtyřicetistránkový seznam konkrétních kroků drží v tajnosti.

- Česká vláda schválila uvolnění deseti milionů korun na zmírnění následků povodní, které koncem července postihly východní část Slovenska.

- První úspěšnou transplantaci obou plic v ČR provedl na III. chirurgické klinice Fakultní nemocnice v Motole tým lékařů pod vedením prof. Pavla Pařka.

7.8. Česká policie zlikvidovala zločineckou organizaci, která na nizozemský černý trh dodala za posledních pět let desítky kilogramů drogy extáze, amfe-

taminu a metamfetaminu a několik tun prekursoru benzylmetylketon - látky, z níž se zmíněné drogy vyrábějí.

8.8. Ekonomické představy vlády vyvolávají naděje i rozpaky. Ekonomové se shodují, že některé vize vládního programu jsou sice na první pohled sympatické a mohly by hospodářství pomoci, kabinetu však zatím chybějí konkrétní recepty, jak důležité změny prosadit.

- Rozhodnutí vlády zastavit církevní restituce označil mluvčí České biskupské konference Daniel Herman za znepokojující. Vláda podle svého Programového prohlášení nehodlá pokračovat v převodu státního majetku na církve s výjimkou židovského majetku zabaveného za okupace Němci.

10.8. Lékaři se sice prezidentu Václavu Havlovi snaží ze všech sil pomoci nejruznějšími zákroky a léky, ty však jeho oslabený organizmus dále zatěžují a některé mohou znamenat riziko do budoucna.

- Brankář zlatých olympioniků z Nagana a týmu Buffalo Sabres Dominik Hašek se stal nejúspěšnějším hokejistou domácí historie. Hokejový král zavrhl všechny obvyklé fráze a zahájil svůj děkovací projev slovy, která

byla určena jeho manželce, která mu cenu předávala: „Ještě nikdy jsem na pódiu nestál s takhle krásnou ženou.“

11.8. Václav Klaus předpověděl vládě neúspěch. Tragédie. Absurdita. Nápady z komunizmu. To jsou některé výrazy, kterými komentoval předseda ODS Programové prohlášení vlády sociálních demokratů. ● Žijeme si dobře, říká více než polovina lidí. Podle červencového průzkumu IVVM životní úroveň své domácnosti hodnotí více než polovina obyvatel (55 %) jako dobrou. ● Pro vstup České republiky do EU je většina obyvatel (72,5 %).

12.8. Vláda nemá jasno, jak na čisté ruce. Jakmile mají noví ministři říci, čím konkrétně začnou, ukazuje se, že každý z nich má o naplnění volebního slogu poněkud jiné představy.

13.8. Pražská Kramářova vila se zřejmě zařadí po bok Bílého domu a Downing Street 10; vláda z ní chce udělat stálé sídlo premiérů, i když služební sídla mají spíše velké státy a dokonce v Rakousku tuto praxi zrušili.

14.8. Ministr Vetchý uvažuje o možnosti povolání brance, kteří místo základní vojenské služby vykonávají náhradní civilní práci, ke službě bez zbraně. Podle něj jde například o pomocné služby, o služby ve vratnicích apod. Právě branci z náhradní vojenské služby by měli podle jeho názoru například okamžitě nastoupit a pracovat v obcích postižených povodněmi.

15.8. Bývalý federální ministr zahraničí Jiří Dienstbier byl jmenován novým šéfem diplomacie Janem Kavanem do funkce velvyslance se zvláštním posláním, se stálou kanceláří v budově ministerstva.

17.8. Předseda vlády a ČSSD Miloš Zeman již nechce komentovat kritiku německého kancléře Helmuta Kohla, podle něhož se svými výroky plete do německé předvolební kampaně. Zeman uvedl, že bude nejlepší výroky německých politiků dále nekomentovat.

18.8. Občanská demokratická strana dodrží závazky vůči sociální demokracii a i přes výhrady k Programovému prohlášení umožní Zemanovu kabinetu přežít dnešní hlasování o důvěře.

19.8. Zemanova vláda předstoupila před Sněmovnu s žádostí o vyslovení důvěry, a ačkoliv si svým Programovým prohlášením vysloužila ostrou kritiku jak od pravicových stran, tak od komunistů, o svůj osud se obávat nemusí. ● Akademik Otto Wichterle (27. 10. 1913 - 18. 8. 1998) nechal světu mnoho vynálezů: silon, hydrogely, kontaktní čočky. Věda pro něho znamenala dobrodružství, odhalování podstaty

světa, vzrušující cestu pokusů a omylů. Jeho domovem byla laboratoř, sám si dokonce navrhoval přístroje.

20.8. K vyslovení důvěry vládě stačily pouze hlasy ČSSD. ODS dodržela dohodu a opustila jednací sál. Hlasováním o důvěře vyvrcholila téměř deseti-hodinová debata, ve které vystoupilo celkem jednašedesát poslanců. Naprostá většina proslův obsahovala kritické výtky na adresu Programového prohlášení vlády, a jen výjimečně zazněla slova chvály.

21.8. Vpád vojsk pěti států Varšavské smlouvy do Československa v noci z 20. na 21. srpna 1968 způsobil smrt téměř stovky a zranění několika stovek lidí, materiální škody se odhadovaly na miliardy korun. Pietní akt k uctění památky padlých se konal před budovou Českého rozhlasu za účasti členů vlády a manželky prezidenta Dagmar Havlové. Odpoledne v kostele sv. Matěje byla sloužena vzpomínková mše za dvacetiletého Milana Kadlece, který zahynul pod sovětským tankem, a za všechny oběti okupace. Památku tří lidí, kteří zahynuli 25. srpna, uctí v Prostějově.

22.8. Vláda Miloše Zemana se rozhodla, že takzvanou akci čisté ruce, kterou ČSSD před volbami slibovala, přehodí na Nejvyšší kontrolní úřad. Ministři hodlají tento nezávislý orgán, v jehož čele stojí člen ODS Lubomír Voleňák, vyzvat k prošetření řady privatizačních projektů, které z různých důvodů považují za sporné. „Zdá se mi to úsměvné. Chápu záměry vládních představitelů, ale jejich představy se trochu rozcházejí s realitou, pokud jde o možnosti NKÚ řešit takovéto náročné úkoly,“ prohlásil Voleňák. Argumentuje tím, že jeho úřad musí podle zákona pracovat i na jiných úkolech, například na kontrole využívání státních dotací či na do-
držování státního rozpočtu.

24.8. Ačkoliv ministr financí Ivo Svoboda tvrdil, že jeho ambicí bude sestavit rozpočet státu na příští rok jako vyrovnaný, jeho resortní kolegové již nyní slibují více peněz učitelům, kapitánům průmyslových i zemědělských podniků.

25.8. Lékařské konzilium bude jednat o tom, kdy prezidentovi Václavu Havlovi odstraní tracheostomii. Prezident se zatím pohybuje ve svém pokoji, pracuje, studuje, čte a vede se mu dobře. Lékaři v současnosti na terapii nic nemění, pouze ubírají léky.

26.8. Městský soud v Praze zrušil v neveřejném jednání lednový rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1, kterým byl předseda SPR-RSČ Miroslav Sládek

Najdi sedm shodných detailů. Pokud se li, náhodou, podobí - věř bude tip

kresba Libor Velan

zproštěn obžaloby z podněcování k rasové a národnostní nenávisti, a případ vrátil k novému projednávání.

27.8. S odstupem od voleb preference ČSSD vytrvale klesají, kdežto u ODS se zvyšují. Náskok ČSSD před ODS, který týden po volbách činil 15,5 procenta, se nyní snížil na 2,7 procenta. Vyplynulo to z šetření agentury Sofres-Factum.

28.8. Několik prvních osob, které už Zemanovi ministři stihli dosadit do vedení strategických firem se státní účastí, neprošlo žádnými prověrkami. A to ani přesto, že vláda už začátkem srpna přijala tajné usnesení, které podle premiéra Miloše Zemana mělo prověrky zajistit a nedopustit tak, aby se do vlivných postů dostali lidé napojení například na ekonomické mafie. ● Prezidentovi Václavu Havlovi lékaři ve středu odstranili tracheostomii a už dnes prezidenta propouštějí z pražské Vojenské nemocnice ve Střešovicích do domácího léčení.

29.8. Zemanův kabinet se rozhodl, že posoudí, zda rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda informuje objektivně a vyváženě. Ministr zahraničí Jan Kavan včera oznámil, že s tímto záměrem bude vláda sledovat chystané vysílání do Íránu. Neuvedl však, co ministři podniknou, pokud dospějí k závěru, že RFE jejich představy nesplňuje. Nesdělil ani, kdo a na základě jakých kritérií bude stanici posuzovat.

31.8. Prezident Václav Havel a premiér Miloš Zeman se v rozhlasových Rozhovorech v Lánech vyslovili pro většinový dvoukolový volební systém do Poslanecké Sněmovny, který by měl nahradit současný poměrný princip. „Souhlasil bych s většinovým systémem, ostatně jsem ho už v roce 1990 prosazoval, ale musí být dvojstupňový. Jinak je to konec demokracie v Čechách,“ konstatoval prezident.

Z podkladů deníků MF DNES,
Lidové noviny a Metro
zpracovala JH

VÝROČÍ DEMOKRATICKÉHO KLUBU

Před padesáti lety v atmosféře odporu proti potlačení demokracie v tehdejší Československu komunistickým pučem byl založen 28. září 1948 Demokratický klub. Jeho ideový základ vycházel z československých demokratických tradic reprezentovaných Tomášem Garriguem Masarykem a Edvardem Benešem. Jeho zakladatelé vyznávali přesvědčení, že demokracie je nejvhodnější forma uspořádání společnosti. V tehdejších ideových materiálech klubu bylo výrazně odmítnuto zneužívání demokracie komunistickou stranou ve formě tzv. lidové nebo socialistické demokracie, založené na třídním boji a nerovnosti občanů. Při vymezování demokracie byl naopak kladen důraz na to, že demokracie je vláda lidu jako souhru všech lidských jedinců, kteří mají stejná práva; teprve z toho naopak vyplývá její stránka materiální (jen taková demokracie v konečném výsledku zajišťuje prospěch všech občanů).

Souhlas s ideovým východiskem klubu formulovaným v jeho písemných materiálech umožňoval všem členům působit ve prospěch demokracie a demokratizmu v osobním styku ve svém okolí, na pracovišti nebo ve škole. Zejména důležité bylo poznání a uvědomění si toho, že některé dílčí prvky demokratizmu je možno prosazovat vždy a všude, tedy i v systému totalitním. Formy podpory demokratizmu jsou ovšem v totalitním systému namnoze spojeny se značným nebezpečím. Fungování Demokratického klubu po celou dobu jeho ilegální existence nebylo proto jednoduché. Demokratický klub se sám považoval při svém vzniku za organizaci odporu, tj. za ilegální organizaci konspiračního povahy, nikoli za disidentskou organizaci v pozdějším slova smyslu. Před polovinou padesátých let řada členů odešla z Prahy nebo emigrovala. Styk mezi členy, pokud se ovšem osobně znali, však nikdy zcela neustal. Bylo pouze zastaveno přijímání nových členů a vydávání cirkulujících písemných materiálů. V roce 1990 byl Demokratický klub legalizován jako občanské sdružení.

Moderní demokratický systém je charakterizován existencí politických stran, které vyjadřují zájmy různých skupin občanů. Kromě toho působí ve společnosti řada občanských sdružení, která na rozdíl od politických stran neusilují o získání veřejné moci nebo podílu na ní, ale snaží se působit na nositele této moci, zejména na státní a samosprávné orgány. Prospěšnost těchto sdružení je obecně přijímána zejména z hlediska potřeb konstituování rozvinuté občanské společnosti. V rámci politických sdružení existují pak taková, jejichž poslání je obecně demokratické. Orientují se na dodržování lidských práv, zásad občanského soužití a tolerance, na odpor proti rasismu a xenofobii, na dodržování rovnosti občanů apod. Typickým sdružením tohoto druhu je Demokratický klub. Již při jeho založení došli jeho členové k přesvědčení, že demokracie a příznivá míra demokratizmu patří k nejvýznamnějším hodnotám společenského uspořádání, avšak jsou-li tyto hodnoty ponechány spontánnímu vývoji, jsou neustále ohrožovány nejen pokud jde o míru demokratizmu, ale dokonce i pokud jde o existenci demokracie samotné. Proto je třeba podporovat všechny garanční činitele, působící k ochraně a posilování demokracie a demokratizmu. Obecně demokratická politická sdružení působí vedle politických stran, a v žádném případě se nesnaží politické strany zastoupit nebo i jen jedinou z nich nahradit. Celou soustavu prodemokratických garančních činitelů pouze obohacují o jejich další typ se specifickými znaky. Demokratický klub to výslovně vyjadřuje jako jednu z položek svého ideového základu.

Tematický záběr pozornosti Demokratického klubu je poměrně široký. Patří sem zejména práva člověka a občana s důrazem na rovnost, svobodu svědomí a projevu a na politická práva jedince, dále rovnoprávnost v postavení neformálních složek stejného druhu ve společnosti (např. etnické a sociální skupiny), rovnoprávnost v postavení organizací stejného druhu (politické strany, sdružení občanů, odborové organizace, církve apod.), právní stát a nezávislé soudnictví, rovněž fungování zastupitelských sborů a samo-správy, problematika volebních systémů, demokratizmus ve státní správě a demokratické principy v zahraniční politice. Formy činnosti obecně demokratických sdružení občanů jsou rozmanité. Vedle studijní, popularizační, přednáškové a publikační činnosti, která je u těchto sdružení běžná a častá, k charakteristickým aktivitám Demokratického klubu patří pravidelná diskusní setkání. Členové i ostatní přítomní zájemci mohou sami navrhnout diskusní témata v rámci působení Demokratického klubu, která se týkají aktuální politické reality. Setkání umožňují členům klubu

nejen bližší informovanost v problematice odpovídající poslání klubu. Jejich specifickou předností je možnost v kulturním prostředí a kulturním způsobem klást otázky a vyjadřovat své názory. Kromě vyjadřování svých názorů mohou přítomní též navrhnout vytvoření společných stanovisek Demokratického klubu a případně přímo doporučit formulaci jejich obsahu. Stejnému účelu slouží také pravidelně vydávaný Dk-Dialog, který umožňuje účastnit se činnosti klubu všem, kdo se nemohou z různých důvodů (časových, vzdálenosti místa setkání) zúčastnit setkání nebo dávají přednost písemnému vyjádření svých názorů. Kromě pravidelných setkání v Praze se taková setkání uskutečňují nepravidelně na různých místech, projevili o ně zájem dostatečný počet osob. Jelikož se po legalizaci klubu ukázalo, že jeho idea je univerzální a neomezuje se pouze na Českou republiku, resp. Slovensko, vstupují do něho občané různých zemí a jejich diskuz-

kresba Libor Velan

Jakopak demokracie, soustředě, když vepřu, knedle, seic a pro zlozci svoje demontální poslavení!

ní setkání probíhají v odpovídajících jazycích. Dk-Dialog vychází též nepravidelně v anglické verzi (převážný obsah této anglické verze tvoří až dosud překlady příspěvků z verze české).

Velmi důležitou aktivitou Demokratického klubu je pak vydávání stanovisek k aktuální politické realitě. Po jejich přípravě, na které se zpravidla podílí širší kolektiv členů, a jejich schválení příslušným orgánem klubu, jsou tato stanoviska publikována jednak v Dk-Dialogu, jednak jsou podle své povahy zaslána různým státním a zastupitelským orgánům a prostředkům masové komunikace (redakcím časopisů a rádiových stanic). Až dosud bylo vydáno patnáct stanovisek, a to např. k postavení KSČM v souvislosti s parlamentními volbami, k návrhu ústavního zákona o občanských právech, k dělení OF, k návrhu volebního zákona předloženého prezidentem ČSFR, k navrhovanému zákonu o třetím odboji, k potřebě zachování existence Rádia Svobodná Evropa, k otázce naplnění Senátu Parlamentu České republiky, k česko-německé deklaraci a ke vstupu ČR do NATO. Lze vyjádřit přesvědčení, že existence občanských sdružení s obecně demokratickým posláním je pro fungování demokratické společnosti potřebná a žádoucí. Demokratický klub i další obecně demokratická sdružení občanů dávají zároveň svým členům možnost politického uplatnění, aniž by museli být členy politické strany (např. i proto, často z důvodu, že nesouhlasí bezvýjimečně s celým politickým programem té které strany nebo se nechtějí z různých důvodů stranicky angažovat). Současně však pro členství v Demokratickém klubu není příslušnost k některé politické straně demokratického politického spektra na závažu.

JOSEF SRBENÝ

politický konzultant předsednictva Dk

GRATIAS AGIT

Cenu Ministerstva zahraničních věcí ČR dále získali (pokračování z ČD 7/98, dle materiálu MZV ČR):

DR. H. C. MILAN VYHNÁLEK

ZAKLADATEL VELKOVÝROBY SÝRŮ A JEJICH EXPORTU Z TASMÁNIE

foto archiv

Narodil se v roce 1925 v Hnátnici, okres Ústí nad Orlicí. Absolvoval dvouletou rolnickou školu. V roce 1945 maturoval s vyznamenáním na dvouleté mlékárenské průmyslové škole v Kroměříži. Začal pracovat jako technický vedoucí mlékárny v Lanškrouně. Roku 1947 nastoupil základní vojenskou službu v Přáslavicích u Olomouce. Poté pracoval v mlékárně v Polici nad Metují, kde se stal vedoucím kontrolní laboratoře. Chtěl pokračovat ve studiích na některé mlékárenské škole v zahraničí. Jeho žádosti o studium byly zamítnuty.

Proto v roce 1949 z Československa ilegálně odešel. Nějaký čas strávil v západoněmeckých uprchlických sběrných táborech, a pak se vypravil do Austrálie. Tam zprvu pracoval jako buldozerista na výstavbě vodních elektráren. Teprve v roce 1953 se dostal blíže ke svému oboru, dva roky v mlékárně balil máslo. Roku 1955 začal samostatně podnikat, zařídil si vlastní výrobu sýrů s produkcí 50 tun ročně. O dvacet let později jeho výroba Lactos produkovala už 175 tun a v roce 1978 otevřel za přítomnosti australského ministerského předsedy P. M. Frazera závod, který začal exportovat 7 000 tun sýrů a 400 tun másla, zejména do jihovýchodní Asie, Japonska, USA a Evropy a domácí trh zásobovat v množství 1 000 tun sýra za rok. Roku 1981 prodal pan Vyhnaček firmu Lactos francouzské společnosti Bongrain, ale až do roku 1991 zůstal jejím ředitelem.

V roce 1985 zřídil pan Vyhnaček ve Smithtonu na Tasmánii mlékařskou farmu pro tisíc dojníc. To z něj učinilo na místní poměry boháče a tak nechal v letech 1986 - 88 opravit na své náklady křížovou cestu a kostelní varhany v rodné obci Hnátnici. Zaplatil pro kostel rovněž nové lavice a dva zvony.

Od roku 1990 sponzoruje studijní pobyt českých absolventů Vysoké školy zemědělské v Tasmánii. Za to byl odměněn titulem doktor honoris causa na Vysokém učení zemědělském Praha a v červnu 1994 získal Červenou pečeť se zlatou medailí na Zemědělské univerzitě Brno. V přijaté vlasti obdržel v roce 1972 poprvé a v roce 1993 podruhé Řád Austrálie.

Na cenu Gratias Agit byl Milan Vyhnaček navržen Obecním úřadem v Hnátnici, který poukazuje na to, že i když svou píli začal na pátém kontinentu vyrábět druhy dosud tam neznámých sýrů, „nebyl zastáncem pouze spotřebního stylu života. Jeho ideou byla etika, mezilidské vztahy a pomoc člověka člověku. Toto přesvědčení jej motivovalo k jeho pomoci emigrantům. Emigranty ve spolupráci s úřady vyhledával ve sběrných táborech a pomáhal jim překonávat první potíže, které svého času sám důvěrně poznal.“

Návrh pokračuje: „Přes veškeré problémy pramenící z totalitní vlády seznámil tehdejší Místní národní výbor, Okresní národní výbor a Okresní výbor KSČ s úmyslem opravit v Hnátnici kostel, křížovou cestu, varhany, lavice a posléze vrátit na věž kostela i zvony, které zmizely v době protektorátu. Svůj úmysl uskutečnil v plném rozsahu, zvony byly vysvěceny v červnu r. 1988. Finanční prostředky, které tomuto účelu věnoval, se již tehdy počítaly na statisíce, ale v celém životě pana Vyhnačka měla vždy přednost stránka cti, lidumilnosti a láska k rodné vlasti. Finanční prostředky pak sloužily jako nástroj k zabezpečení těchto cílů. V roce 1994 přispěl značnou finanční částkou i na výstavbu sokolovny v rodné obci.“

Sdružení Čechů a Slováků v Tasmánii se na schůzi dne 13. února 1998 rozhodlo podpořit návrh obce Hnátnice. V dobrozdání uvádějí, že Vyhnačkovou činností „se dostal původně nevyvinutý tasmánský sýrařský průmysl na novou úroveň evropské tradice“, a podtrhují jeho zásluhy na propagaci vlasti a nezištné pomoci krajanům, kterým „umožňoval rozšiřovat jejich odborné znalosti“.

Generální konzulát ČR v Sydney v doporučujícím stanovisku píše: „Pan Vyhnaček patří mezi nejznámější české krajany žijící v Austrálii. Za dobu svého pobytu od roku 1950 proslul v celé Austrálii a možno konstatovat v rámci celé jihový-

chodní Asie jako známý výrobce sýrů s českou tradicí a použitím české technologie. Svůj český původ, stejně tak jako technologii veřejně propagoval a získal tím značnou popularitu pro české sýrařské know-how. „Navržený kandidát zároveň dlouhá léta působí i v krajské komunitě v Tasmánii a svou činností napomáhá podporovat a udržovat činnost tamního krajského spolku. Těší se obecně krajské přízni,“ uzavírá GK svůj posudek.

Po udělení cen byli vyznamenáni cenou Gratias Agit Ministerstvem zahraničních věcí - Odborem kulturních a krajských vztahů pozváni na večeři do dejvického hotelu Zlatá Praha, kde měli možnost si v klidu popovídat a vzájemně se poznat. Milan Vyhnaček se tu také setkal se zástupcem firmy Caterpillar panem Jaroslavem Havlíčkem, u které pracoval ve svých začátcích v Austrálii a moc ji vychoval.

K večeři byla svíčková a všichni si pochutnali. Jako aperitiv dostaly dámy becherovku a pánové něco ještě tvrdšího. V průběhu večera také sáhl do aktovky a nabídl ochutnávku mongolské vodky pan Dashdorjiin Altangerel, s nímž se mi háječně (česky) povídalo, protože je milým a srdečným Mongolem, který má ke všemu dobrému českému dobrý vztah a je tak velkým propagátorem zmíněného, že dostal cenu. Docela si s Milanem dobře rozuměli a samozřejmě, že v rozhovoru přišla řeč i na pastevectví a mlékařství. Milan mne žádal, abych se v tisku i pochvalně zmínila o hotelu Zlatá Praha, kde byl ubytován a byl velmi spokojen s jeho službami. Ráda to činím, mně se tam také líbilo, zvláště ve společnosti tak vynikajících osobností, které pro dobré jméno ČR už v zahraničí tolik učinily.

Za pár dní jsem se ocitla v tomto hotelu znovu, a to proto, abych odsud spolu s Milanem odjela do jeho rodné vsi Hnátnice, kde byl důležitým aktérem při slavnostním předání pěkně zdobených praporů, na jejichž sponzorování se podílel. První, co mi řekl po příjezdu, když mne přivedl k oknu s rozhledem do kraje pod Orlickými horami bylo: „Vidiš, tohle je nejkrásnější místo na světě.“

-ST-

Ministři si ve vládě ČSSD hrají na vykání

Členové vlády Miloše Zemana vedou „dvojí život“. Při setkáních v Lidovém domě i v Parlamentu je to samé Miloši, Pavle, příteli, zatímco jakmile se za nimi zavou dvěma jednací místnosti na vládě, udržují ryze oficiální vztahy: pane premiére, pane ministře.

„Jednání vlády je protokolární, zaznamenává se na pásky, a proto není vhodné, aby tam byly příliš velké důvěrnosti,“ říká vicepremiér a ministr sociálních věcí Vladimír Špidla.

K tykání se ministři vracejí při přestávkách a při obědích a naplno pak při stranických zasedáních. Ministr vnitra Václav Grulich přiznává, že zpočátku byli všichni mírně rozpačití, jak se budou oslovovat, ale po úvodním proslovu předsedy Zemana bylo všem jasno. „Sám předseda začal ostatní oslovovat pane ministře, takže tím to bylo dané. Žádná dohoda v tom nebyla,“ vysvětlil Grulich.

Oficialita a vykání při jednání minulých vládní nepřekvapovaly tolik jako v případě Zemanova kabinetu. Šlo totiž o vládu, v níž bylo zastoupeno několik politických stran, a dokonce ani ne všichni ministři se stejnou stranickou legitimací si ve všech případech tykali. Naopak členové ČSSD si běžně tykají a na stranické půdě se oslovují přáteli.

Jednobarevná vláda sociálních demokratů se tedy nevydala cestou britských labouristů, které jinak označuje za svůj vzor. Když totiž loni zjara v Británii zvítězila strana Tonyho Blaira a stala se vládní stranou, znamenalo to naprostou revoluci ve způsobu jednání kabinetu. „Říkejte mi Tony,“ zahájil podle tehdejších agenturních zpráv první zasedání novopečený ministerský předseda.

V české vládě to naopak vypadá, že vysněným vstupem do Strakovy akademie přišli ministři o smysl pro humor. Dokonce i jindy vtipem hýčící ministr kultury Pavel Dostál nebyl ochoten odpovídat na otázku, zda mu nedělá problém říkat si s Milošem Zemanem vzájemně Bimbo a na vládě přejít na vykání a oslovení pane premiére. „Vaše starosti bych chtěl mít,“ odvětil suše Dostál.

(jik)

MF Dnes 15. 8. 1998

2 000 dolarů České Skalici k výročí

Dr. Josef Pejskar, někdejší populární redaktor Svobodné Evropy, přes svůj pozeňaný věk stále sleduje dění v našem regionu, i prostřednictvím Našeho času. K českoskalickému výročí poslal městu z Kalifornie pěkný pozdrav a obdivuhodný dárek: dva tisíce amerických dolarů. Jožka Pero, takový byl jeho pseudonym v SE, do Č. S. píše:

Vážení přátelé, předem přátelsky a srdečně děkuji za Váš dopis z prvního července, z kterého se dovídám, že připravujete oslavu k 760. výročí první písemné zmínky o České Skalici. Nezporně patří mezi nejstarší obce náhodské oblasti. Je sice malé městečko, ale známé v celé naší vlasti. Zasloužila se o to naše slavná spisovatelka Božena Němcová svou knihou „Babička“. Babiččino údolí je místo, do kterého se lidé rádi vrací. Program Jiřínkových slavností je jedinečný. A je mi líto, že mi můj zdravotní stav nedovoluje se těchto významných a historických oslav zúčastnit. Na vydání spojené s oslavami Vám posílám dar 2 000 dolarů. Uvítáme s radostí videokazetu, kterou si necháme předělat na americký systém. Nemáte náhodou videokazetu Česká Skalice? Byli bychom za ni vděční. S přátelským pozdravem všem Vaši Anna a Jožka Pejskarovi.

NÁŠ ČAS 18. 8. 1998

Občansky neposlušný ministr

Zatímco ministr Kavan hodlá zatočit s Němci, vytkl si ministr zdravotnictví cíl menší: lékařskou komoru. Vmetl jí do tváře všelijaká nejvážnější obvinění, jako by předpokládal, že se s českými lékaři již nikdy v životě nesejde a neuvidí. Také neplatí příspěvky a z komory nakonec vystoupil. Takové jsou statečné činy popudlivého mužika, který na zákon kašle, předpisu si nevšímá, pohádá se s čertem i bohem, jen když je vidět, jak nesmiřitelně umí „za svou pravdou stát“.

A v tom je právě potíž hněvivé povahy ministra Davida - že je ministrem. Povaha David může lékařskou komoru chtít či nenávidět, volat do zbraně, obviňovat, rámusit. Ministru Davidovi nezbývá než ji brát na vědomí, případně cestou práva usilovat o změnu zákona. Lékařská komora tu není věčně a od Boha. Liberálové ji velmi a zajímavě kritizují. U socialisty Davida dalo by se očekávat, že bude moc komory naopak ještě zvětšovat - a on ji kritizuje! Tak pestrý je svět. Kritizuje z pozic, neřeknu anarchisty, řeknu přesněji, z pozic divouse. Povaze Davida je velmi na obtíž respektovat ty nudné měšťácké praktiky a postupy, tu kancelářskou banalitu ministerského světa. Podobný názor má i místopředseda vlády Špidla. „Občanská neposlušnost je častou formou protestu v demokraciích“ - takto originálně nám přiblížil Špidla svět občansky neposlušných ministrů. Jen pomalu dochází těmto mladým mužům oslňující fakt, že jsou ministři! Půjde-li to tak dál, dočkáme se i jejich stávků!

Všelijaké štětinaté povahy zná každý ze svého okolí. Dříve psávaly do knihy přání a stížností nebo úřadům pravdivé, leč nesmyslné stížnosti. Dnes se z povahy věci rojí především v politice. Oslňují nás nevšedními nápady, jejichž originalita tkví v nezvyklé míře hlouposti. Což neví ministr David, že (za a) bude do držovat zákony, předpisy, ba dokonce i pouhé zvyky, nebo (za b) z logiky událostí brzy nebude ministrem? A že (za c) na jeho stole leží vážnější a akutnější problémy, než je potyčka s lékařskou komorou?

Karel Steigerwald

MF Dnes 13. 8. 1998

Američtí krajané se učili česky

Účastnické diplomy Kurzu češtiny pro krajané převzalo minulý týden na parníku na Vltavě jedenadvacet Čechoameričanů, kteří se od začátku července zdokonalovali v jazyce svých předků na Zemědělské univerzitě v Suchdole. V kurzu, který již po šestadvacáté uspořádal Československý ústav zahraniční, vyučují Američany učitelé češtiny z Univerzity Karlovy.

Kurzu se zúčastnili lidé bez ohledu na věk. „Nejmladšímu studentovi je devatenáct let, nejstaršímu devětatřicet,“ řekl ředitel Československého ústavu zahraničního Josef Kolínský.

Školné, které si téměř celé hradí každý účastník sám, činí téměř pětatisíc tisíc korun. Část ceny však zájemcům o studium uhradí Československý ústav zahraniční.

MF Dnes, 28. 7. 1998

Bez práce by život za nic nestál

Nedávný filmový festival v Trenčianských Teplicích svou přítomností ozdobila Marie Bibi Haasová, manželka českého herce a režiséra Hugo Haase. Přijela z Mödlingu nedaleko Vídně, aby podepisovala knihu vzpomínek na život v emigraci. Působná dáma s prošedivělými vlasy, veselým úsměvem a s obrovským životním elánem již oslavila osmdesátku. Za Hugo Haase se provdala v roce 1938, za několik měsíců poté opustili Československo a po mnohých peripetiích se usadili v USA, kde se Haas věnoval hraní, filmovému producentství i režii.

Proč jste knihu nazvala Dlouhá svatební cesta?

Tak to v mém životě bylo. Naše svatební cesta začala v Paříži - řekněte, kde může být krásnější? Potom pokračovala přes Portugalsko do Ameriky. Hugovi se však začalo stýskat po domově, ale snažil se to překonat humorem. Když je člověk mladý, bere všechno lehčeji.

Jaký byl Hugo Haas z pohledu životní družky?

Na lidi byl hodný. Jak stárnul, tím větší pochopení měl pro mladé lidi a jejich problémy. Pokud měl práci, byl šťastný, a když ji neměl, seděl obvykle doma a potýkal se s astmatem.

A co vaše úloha po boku manžela?

To bylo velmi jednoduché - především podporovat ho v jeho práci. Hrál jsem i několik malých rolí v jeho filmech; říkával, že si mě bere na natáčení pro štěstí. Ale také jsem pracovala jako sestra v Červeném kříži a starala se o staré lidi. V tom pokračuji dodneška, bez práce by život za nic nestál.

PRÁVO

Váš manžel nejen hrál, ale i zpíval...

Měl rád hudbu a zpíval moc dobře. On vlastně začínal na konzervatoři se zpěvem, ale když se zjistilo, že má herecký talent, dal hraní a filmu přednost.

Který z jeho filmů je vám nejbližší?

Bílá nemoc, to je podle mne jeho nejdůležitější a nejkrásnější film. Ještě před třemi lety získal cenu v Paříži.

Máte šlechtický titul...

Můj otec byl ruským diplomatem, posledním carským velvyslancem ve Švýcarsku. Proto jsem se narodila v Bernu. Otec se jmenoval baron Michail Bibikoff, jsem tedy baronesa. Ale já to tak neberu.

Doposud prý řídíte auto?

Jezdím opravdu moc ráda. Prozradím, že před mnoha lety jsem řidičský průkaz dostala až na

čtvrtý pokus!

Žijete sama?

Sama, ale ne tak docela. Kdysi jsem k sobě vzala šestiletého černošského chlapce z Jamajky, jmenuje se Montan. Vychovala jsem ho, vyučil se a pracuje jako kuchař. Dokud jsem na nohou a mám přátele, žiju.

Nina Litschauerová
PRÁVO 29. 8. 1998

Egon Lánský: Historicky jsem prvním Švédem v české vládě

Je sobota odpoledne a před novináře usedá k dlouhému stolu novopečený premiér Miloš Zeman. Někdejší Zemanův poradce Egon Lánský sedí mezi novináři. Přišel si vychutnat pocit vítěze - bude místopředsedou Zemanova kabinetu. Na sobě má slušivě sako doplněné černožlutou kostičkovanou kravatou. Na bílé košili mu svítí mastný flek - budoucí vicepremiér zřejmě dobře pobědval.

Po tiskovce Lánský srší dobrou náladou. Bilancuje. Překvapivě připomíná i kauzu Bamberg. „Jestli si ještě vzpomínáte na takovou historickou, starou, dějepisnou, zapadlou věc, jmenovala se Bamberská aféra,“ líčí a snaží se omlouvat Zemanovy první reakce po vypuknutí aféry. „Člověka hned nenapadnou vždy nejlepší myšlenky. Mě například napadají ve tři hodiny ráno, když se probudím a nemůžu spát, anebo třeba na záchodě. A někdy to trvá...,“ směje se budoucí místopředseda vlády.

Ještě před odchodem si neodpustí poznámku. „V dějinách lidstva jsem prvním Švédem v české vládě,“ tvrdí. Lánský má švédské a české občanství, podobně Jan Kavan získal britské i české. „Oba dva jsme z království. Ale na rozdíl od něho já nejsem poddaný, což je důležité. On je poddaný Jeho Veličenstva, zatímco my Švédové jsme poddanství nikdy neměli,“ dodává.

rek

Lidové noviny, 20. 7. 1998

V americké Nebrasce poctili starosty s českými jmény

Unikátní pocty se v neděli dostalo dvaceti starostům nebraských měst a obcí, které spojuje jediné - příjmení českého původu.

Na 35. výročním českém festivalu ve Dwightu je uctila místní Americká legie, která rok co rok vyznamenává důležité osobnosti.

Letos mezi nimi byli Brian Váša z Big Springs, Joe Novotný z Dilleru, Lawrence Mašek z Valparaísa, Darell Bárta ze Summeru, Russ Karpíšek z Wilbergu a ještě další. V předvečer slavnosti organizátor festivalu Alfred Nováček v listu Lincoln Journal Star uvedl, že celkově narazil v seznamu činitelů nebraských místních správních rad na 40 českých jmen. Všichni jejich nositelé byli pozváni na slavnost do Dwightu, který čítá 227 obyvatel, z nichž mnozí mají české kořeny.

Brian Váša musel urazit z Big Springs do Dwightu 350 mil (560 kilometrů). Listu se přiznal, že především jeho manželku do Dwightu láká vepřová s knedlíkem, které zná podle předpisu Vášovy babičky. A dočkala se. Evelyn Němcová, která vede ve Dwightu českou restauraci. ČTK sdělila, že na slavnosti se skutečně podávalo pečené vepřové, knedlík, zelí, ale také české koláče.

Festival trval celý víkend a měl bohatý program. Místní taneční soubor předvedl české lidové tance - k poslechu i tanci hrály kapely „American Czech Brass Band“ a „Čestí kluci“. Starosta Karpíšek si postěžoval, že jeho jméno nikdy nikdo správně nevysloví.

SVOBODA 21. 8. 1998

RÚZNÉ OTÁZKY NĚKOLIKA ÚČASTNÍKŮM TÝDNE ZAHRANIČNÍCH ČECHŮ

ILONA VELLE

žijící v USA OD ROKU 1986

Zajímá mladší lidi „za velkou louží“ co se tady děje?

Ano, zajímá nás to. Kultura i politické a společenské události a chybí nám takové informace. A chybí nám i možnost vzájemných kontaktů. Nemáme prostředky, které mají již zaběhnuté organizace. Ty organizace mají už určitou strukturu, většinou jsou to starší lidé, kteří to založili a ti se chtějí udržet ve vedení, nechtějí žádnou změnu. Možná i proto, že jsou poškozeni minulostí, mají stále myšlenky, proč jim nedali všechno zpátky, jsou zatrpklí.

Jenže tady zase žijí jiní lidé a na to oni zapomínají, to nechtějí vidět. Někteří odešli před čtyřiceti lety a žijí stále tou dobou. Ale moje generace s nimi už nemá nic společného. My to známe z dějin, my to posloucháme, ale situace už je dnes jiná.

A kdy jste vy odešla, jako malé dítě s rodiči, nebo jste se v USA už narodila...?

Ne, vůbec ne, já jsem odešla před jedenácti lety, ještě před tím než se všechno změnilo. Odešla jsem v osmdesátém šestém roce na podzim, tedy tři roky před Listopadem. Nejdřív do Rakouska a potom do USA spolu se sestrou. Byly jsme samy, nikoho jsme neznaly, zkusily jsme to.

A proč třeba vy nemáte chuť se vrátit - máte tam dobrou práci, žije se vám dobře?

Nevracím se, protože jsem se tam vdala a mám syna a ten se narodil jako Američan. A protože já jsem tam začínala dost tvrdě, nechce se mi začínat znova tady zpátky. Nevím, jak bych vysvětlila synovi, že já jsem tam a pak zase tady, že vlastně nevím co chci. My jsme měli známé v Austrálii, ti odešli ve stejné době jako my, a pak se vrátili zpátky a jsou tady stejně nespokojení a zase by rádi do Austrálie... nevědí, neumějí se rozhodnout,

kde vlastně žít. A já jsem se rozhodla, že můj syn, až bude velký (on sem jezdí velice rád), se rozhodne žít tady nebo v USA, nebo kdekoli jinde. Já se potom třeba také rozhodnu jinak. Ale zatím jsme tam spokojení a pořád se ještě učíme tu zemi, protože jsme tam teprve jedenáct let (proti lidem, kteří jsou tam padesát let), znát.

Váš syn umí česky?

Ano, můj syn mluví česky, proto-

že já jsem na něj mluvila česky i anglicky. Nebyla jsem jako někteří rodiče, kteří se za češtinu snad stydí a chtějí, aby jejich děti hned zapadly do americké komunity, aby případně neměly akcent. Ale to jsou zbytečné obavy, protože děti se naučí jazyky raz dva, nepřemýšlejí o gramatice.

Vy jste říkala, že je vás tam víc mladých a chtěli byste mít nějaké kontakty. Proč si sami nezaložíte nějakou skupinu, spolek, organizaci a nebavíte se tam po svém?

Skupinu tam založili, je to hudební skupina a scházejí se, slaví třeba Silvestra apod., ale je to škoda, že jsou tak odděleni od těch starších, kteří by nám mohli hodně předat, a je škoda, že nemají zájem s námi mluvit. Ty generace či různé emigrační vlny spolu těžko komunikují. Někdy je to tak i mezi rodiči a dětmi.

My jsme měly známé, kteří odešli po válce, v roce 1949 a byli to naši velmi dobří známí. Když jsme se ocitly se sestrou v Americe, tak jsme jim telefonovaly a ta paní nám řekla: „Jó, když vy to teď máte mnohem jednodušší. My jsme začínali s třiceti dolary a dostali jsme jeden talíř a jednu židli.“

A to není pravda, každý, kdo začíná znova v cizí zemi, to má těžké.

Co by mohla udělat Česká republika pro své mladší krajany v zahraničí, myslím tím například tohle sympozium, kde je většina starších. Jak vás na takové akce pozvat, jak vás vůbec vyhledat?

To je právě problém, protože mladší lidé se tam nechtějí moc angažovat. I když se něco děje, když něco vypukne, existuje tam nedůvěra, že se to zhroutí a zase ti starší převzou patronát a nebudou tam chtít mladé lidi. U nás v Bostonu se to právě začalo předělávat, že ti mladší měli zájem a měli nápady, ale ti starší to moc nechtěli.

Kde berete informace, které vás o ČR nebo o vašich krajanech zajímají, pokud nečtete pravidelně náš měsíčník?

Čtu *Americké listy* pana Bíska a tady jsem se právě dověděla o dalších amerických novinách v češtině - o *Československých novinách* pana Krondla a také o *Českém dialogu*.

DR. MOJMÍR POVOLNÝ

VÝZNAMNÝ EXILOVÝ AKTIVISTA ŽIJÍCÍ V USA

Ráda bych slyšela váš názor, jestli Češi v zahraničí mají volit?

Já se domnívám, že právo volit je spojené s občanstvím. Tedy první otázka je, zdali a do jaké míry, by mělo být Čechům žijícím v zahraničí, exulantům od roku 1948, poskytnuto právo na české občanství. Dnes je v mezinárodním právu dvojí občanství běžnou kategorií. Domnívám se, že stanovisko ČR k otázce dvojího občanství se už vymyká z tohoto mezinárodního právního řádu. A z toho potom vyplývá, samozřejmě, i právo volit. Myslím, že není země, která by neumožňovala svým občanům pobývajícím mimo území svého státu, aby se zúčastnili voleb. Já si vzpomínám například, když Francouzi volili francouzského prezidenta před několika lety, tak v New Yorku stála fronta Francouzů kolem dvou bloků, aby odevzdali svůj hlas. Já se domnívám, že poskytnout Čechům žijícím v zahraničí, pokud na to mají legitimní nárok, občanství, by vel-

foto Eva Šrámková

Ilona Velle

mi napomohlo k narovnání vztahů mezi Čechy zahraničními a Českou republikou.

Myslíte, že by potom Češi v zahraničí byli více ochotni udělat něco pro ČR? Vy žijete v Americe, byli by poté, co by k nim byla Česká republika vstřícnější, i Čechoameričané více pozitivně naladěni?

Já myslím, že zejména Američané českého původu nečekali na to, jestli jim republika dá či nedá volební právo, zdali jim umožní získat zpět české občanství. Uvedu jen dva příklady, kdy se bez ohledu na tyto faktory Češi v Americe zmobilizovali na pomoc republice. Jednou událostí byly loňské povodně, kdy američtí Češi sebrali více než sto tisíc dolarů na pomoc územím postiženým povodněmi, druhá událost, která je politicky ještě důležitější, je hlasování v Senátu o vstupu do NATO. Už dlouhou dobu se šíří v českých zemích fáma, že ČR nemá ve Spojených státech svoji lobby, že Maďaři nebo Poláci jsou na tom daleko lépe... Když došlo k hlasování v Senátu, tak myslím, že ani polská, ani maďarská skupina neudělala více než co udělali Češi. O tom mluvil velvyslanec pan Vondra, ale tu mobilizaci byste musela sama zažít, abyste viděla, co američtí Češi pro vstup do NATO udělali...

Jak vy sám cítíte postoj - jednak naší vlády, oficiálních orgánů ČR, tak i postoj občanů zde žijících k vám, žijícím v exilu?

Já lituji, že musím říci, že podle mé zkušenosti postoj české politické elity je, až na malé výjimky, k Čechům, kteří odešli do exilu, přinejmenším přehlíživý. Dostávalo se nám slibů z té či z oné strany, v Poslanecké sněmovně, z vládních kruhů, ale málokdy se co z toho uskutečnilo. Já se domnívám, že odkazy na veřejné mínění nejsou příliš dobré. Je přirozené, že jsou určité přehradky mezi Čechy, kteří přicházejí ze zahraničí a domácí veřejností. Ale já musím říci, že na žádném kroku jsem se nesetkal s nepřítelstvím, s přehlížením nebo dokonce s nepřátelstvím. Já jsem přesvědčen, že ve společnosti právě takové, jakou je česká společnost, která se osvobozuje od dlouhého života v totalitním systému, který zkresloval její postoj a hodnotový systém, záleží na politických a kulturních elitách, aby tyto věci napravily.

DR. MÍLA RECHČÍGL

PŘEDSEDA SPOLEČNOSTI PRO VĚDY A UMĚNÍ

Jak se cítíte právě teď, když jste dostal od ministra zahraničí cenu Gratias Agit za šíření dobrého jména České republiky ve světě? Jak se cítíte na půdě Černínského paláce při slavnostní atmosféře? Také vás při tom, jako mne, napadlo, jak se doba, chválabohu, změnila, že by ani vás, ani mne sem před deseti lety vůbec nepustili?

Radost z toho samozřejmě mám, je to svým způsobem uznání. Na druhé straně jsem však žádné uznání nečekal a bez ohledu na cenu-necenu bych pokračoval dál. Považuji to ale za velkou čest a tyto místnosti na mne dělají veliký dojem, je tu znát kus historie a je to i hezčí než náš státní departement ve Washingtonu, musím říci. Je to ale i smutná budova, kde skončil tragický život Jan Masaryk.

Co říkáte Týdnu zahraničních Čechů, kde jste také hostem?

Líbí se mi, že se navzájem poznáváme, že víme, kdo co dělá, navazujeme nová přátelství a třeba i spolupráci do budoucna. A také jsem tu získal několik nových členů, ne, že bych je verboval, ale oni přišli sami. A příští týden máme veliký kongres v Bratislavě.

Tím myslíte Společnost pro vědy a umění, jejímž jste předsedou? Řekněte, čím se liší Týden zahraničních Čechů od tohoto kongresu?

My jsme nepolitická organizace, neřešíme politické problémy, ačkoli se zabýváme problematikou všeho druhu. Je to trochu jiné, přestože máme naprostou svobodu názorů. Jeden druhého tolerujeme. Zde na Týdnu, pokud se týká účastníků, jsou lidé nejen ze všech možných zemí, ale i z různých zaměstnání. A tak chápu, že jsou ty debaty také velmi různé. Pokud se bude Týden přístě opakovat, měl by se více obrátit k budoucnosti. Bylo by to prospěšnější. To je můj názor.

MILAN HORÁČEK

ŽÍJE V NĚMECKU A JE ČINNÝ V NADACI HEINRICHA BOLLA

Vím o vás, že jste byl poslancem v Německu, že jste angažovaný v Nadaci Heinricha Bolla, a že díky vašemu vlivu jsou podporovány některé velmi užitečné akce jako Luhačovice Vlado Čecha, myslím, že jste také organizoval před několika lety tady v Černínském paláci konferenci Exil a domov (Odchody a návraty)... Dnes tu jste na Týdnu zahraničních Čechů jako host...

Ano. Tento Týden organizuje Univerzita Karlova. Naše aktivity - děláme kulturněpolitické i ekologické, v oblasti lidských práv, ženské problematiky, témata, která tu nejsou běžná, nebo která se po několik let neobjevila. Dělali jsme třeba v Centru Franze Kafky seminář o nezávislé literatuře. Šlo o to ukázat, co se tady dělalo v době do roku 1989. Nebo ty Odchody a návraty - to jsme několik roků už měli na jazyku a protože to zde nikdo nedělal, tak jsme se do toho pustili. Je to ale trochu problém, když německá nadace dělá něco, co by měla dělat česká společnost sama. Jde přece jen o peníze německého daňového poplatníka. Na to by měly české politické elity více dbát, protože to jsou věci, které jsou někdy k nezaplacení. To se nakonec ukazuje i na této konferenci. To není jenom: krajani udržují český jazyk apod., to by bylo úzkoprsé nacionalistické, ale mohou být prostředníkem pro mnoho dobrých vztahů v zahraničí, mohou udělat někdy i víc než naše oficiální zastupitelství.

-ST-

Dr. Míla Rechčígl

Milan Horáček

PETR PITHART PŘEDNESL NA MORAŠICKÉ RYCHTĚ ZÁSADNÍ PROJEV

Růžový palouček - slova, sama o sobě navozující představu idyllickou, snad až nasládlou, znamenají právě pro nás všechno jiné než idylu, všechno jiné než sladkost. Je to místo hořkého loučení s vlastí, loučení exulantů, kteří pro svou víru, pro své přesvědčení odcházejí do svobodnějšího světa. Někteří na čas, jiní navždy. Co ovšem nikdo z nich neví, nemůže vědět, je právě to, zda na čas, anebo navždy. Nejistota tak neodmyslitelně patří k tomuto místu, k tomuto nedobrovolnému loučení. A patří k němu zpravidla také tichý závazek, slib působit ve svobodnějším světě pro změnu poměrů doma, tedy i pro možnost návratu. - To jsou úvodní slova proslovy předsedy Senátu Parlamentu ČR Petra Pitharta, který přednesl během Slavnosti na Růžovém paloučku před zaplněným sálem morašické rychty.

„Listopadem 1989 padly všechny zdi, zátaras, výjezdni doložky, devizové přísliby. Lidé jezdí sem a tam, slovo exil ztrácí aktuální smysl“, řekl Petr Pithart, avšak okamžitě dodal:

„Jsou tu však exulanti. Téma My a exulanti v roce 1998 patří podle mého názoru k nejobavějším z těch, jež nás oslovují. My, co jsme zůstali doma a oni, kteří odešli nikoli proto, aby se navždy ztratili ve světě, aby se rozplynuli, asimilovali. Ale aby se jednou vrátili anebo aby s námi něco společně podnikali ze svých nových domovů. - Vyslovuji své hluboké politování nad tím, že jsme po listopadu 1989 naše exulanty, kteří se vraceli, anebo chtěli pomáhat, nepřijali. Ti se přitom nedomáhali funkcí, očekávali však, že se o jejich zkušenosti ze světa, o jejich kontakty, o jejich dovednosti a konec konců i o jejich investice budeme vůbec nějak zajímat, že je vyslechneme, že s nimi budeme spolupracovat. Byli přece našimi lidmi ve světě - zatímco my jsme se tu pod důkladnou uzávěrou jako ve skleníku každodenně potýkali s banalitou normalizačních poměrů. Někteří z nich se domáhali vrácení občanství, majetku, který jim byl zabaven, přinejmenším bytů. Proč by se nedomáhali?“

My jsme je však - na rozdíl od Poláků, Maďarů, Estonců, Litevců, Lotyšů, abych uvedl jen ty země, kde jsem se o tom přesvědčil osobně - nepřijali. Jejich nároky jsme vesměs odmítali a odmítáme. Je smutné, že se v tomto případě od okolních postkomunistických zemí lišíme po-

dobně jako se lišili naši komunisté od těch polských či maďarských - už oni měli k lidem navrátním se z exilu vstřícnější vztah. - ...Exulant, který se vrací, anebo který se chce z nového domova podílet na životě ve staré vlasti, vítaný není. Takový člověk je totiž pro nás nepřijemnou výzvou, provokací: je jiný než my a my se jiným, nejen cizincům, spíše straníme. Takový člověk nás konfrontuje se světem, který neznáme, a proto se ho obáváme, mluví cizími jazyky, které neumíme, zcestoval půl zeměkoule, má známé bůhví kde. Může být i zámožný, či snad dokonce bohatý. Bývá sebevědomý, či snad dokonce suverénní. Máme ho přijmout mezi sebe, máme přijmout jeho nabídku ke spolupráci?

Nejdříve mu jaksi preventivně upřeme jeho motivaci k odchodu. Upřeme mu zkrátka jeho Růžový palouček: odešel přece za lepším a nás v tom nechal. Tedy maximálně emigrant, žádný exulant a hoto-vo. Nebo, aby nebylo pochyb: ekonomický emigrant. Zatímco my jsme trpěli, on si tam žil. A teď se na nás přijel vyťahovat.

- Ano, někteří jistě odešli jen za lepším, někteří se opravdu přijeli domů vyťahovat. Mne však zajímají ti všichni ostatní, kteří nemusí být zrovna velikosti Komenského, ale kteří odešli, aby se mohli vrátit do svobodnějších poměrů, kteří pro to něco dělali, něco poznali, co by nám teď mohlo být ku prospěchu, a nebo aby jejich děti mohli vychovávat tak, jak si sami přejí. Tvrdím, že takových jsme po listopadu 1989 ztratili hodně. Dnes jsou mnozí z nich zklamaní, zatrpklí. Nelze se divit, když jejich upřímná vůle pomoci či spolupracovat byla často s přezíráním odmítána.

Poslední důkaz jsme o tomto našem postoji podali prostřednictvím našich poslanců (zdůrazňuji, že poslanců, nikoli senátorů), kteří těm z nich, kteří mají naše občanství, nedávno znovu upřeli právo účastnit se voleb do Sněmovny - pokud nejsou právě na návštěvě doma. To raději nesmí volit ani naši velvyslanci, než aby mohli volit ti, kteří, jak autoritativně zaznělo z pravé i levé strany politického spektra, od nás odešli a už nemají s problémy této země nic společného. Styděl jsem se za tato a za podobná slova. Jsme tím přinejmenším evropskou raritou a jsme sami proti sobě.“

-IH-

PRVNÍ ŽIDOVSKÁ ŠKOLA V PRAZE

Židé odedávna chovají úctu k vědění a vzdělání, což jim pomáhalo uchovávat si i v nejtěžších chvílích minulosti svoji vlastní identitu a duchovní dědictví.

Na tradici židovského školství se navázalo i v České republice. V Praze funguje židovská mateřská škola a od letošního školního roku by mělo zahájit svou činnost i židovské gymnázium. První židovská základní škola - Lauderova základní škola „Gur Arje“, kterou zřídila Židovská obec, je v provozu od prvního září 1997 v Praze v Belgické ulici.

Na financování školy se významně podílí americká Nadace Ronald S. Lauder, která od roku 1994 rozvíjí svoji činnost také v Praze. Nadace působí především v zemích nejvíce postižených nacistickou genocidou Židů a poté i komunistickými režimy. Zakládá a financuje židovské školy, vzdělávací centra, tábory a pořádá různé speciální programy. V současné době působí v jedenácti zemích, např. v Polsku, Bělorusku, Rakousku, Slovensku, Maďarsku, Německu, Bulharsku a České republice.

Když jsem přišla do Lauderovy základní školy, napadlo mě, že tady se dětem musí líbit. Nástěnky s jejich vlastními obrázky, malovaná abeceda, stavebnice, květiny, prostory přímo uzpůsobené tak, aby jejich obyvatelé k sobě měli blízko. V jídelně právě probíhala nepovinná výuka židovských tanců, a i když děti křičely tak, že nebylo hudbu skoro slyšet, bylo vidět, že je to baví. Hned mě napadlo přirovnání, že je někde hluk, jak v židovské škole, ale jak mi potom ředitelka Naďa Kohoutová vysvětlila, toto rčení vzniklo dávno, v době, kdy se muži v židovských školách modlili všichni nahlas a najednou, takže se současným židovským školstvím to určitě nesouvisí.

Ve škole je obsah učiva shodný s jinými základními školami, tady se však malí studenti dozví i něco navíc. Celým životem školy totiž prolíná židovská tradice. Ve výtvarné výchově děti např. malují obrázky s židovskou tematikou, hudební výchovu vede členka skupiny Mišpacha. Nepovinným předmětem je výuka židovských písní a tanců, další hodina židovské výchovy, při odpoledním vyučování se žáci seznamují i s angličtinou a hebrejštinou. V každém ročníku je jedna hodina týdně věnovaná židovským tradicím, dějinám a kultuře, ale škola vyučuje i tradice, dějiny a kulturu národů jiných. Od první třídy se zde také vyučuje práce s počítačem.

Dopolední vyučování začíná krátkou dětskou modlitbou, pokračuje písničkou a potom si děti povídají o věcech, které je zajímají - samy vyprávějí a poslouchají. Nemusí však trávit čas jenom v lavicích, vyučování někdy stejně dobře probíhá např. na koberci nebo někde venku. Odpoledne je v provozu školní družina, kde si děti hrají, chodí na vycházky, nebo se účastní nepovinného odpoledního vyučování. Přípravují se také na další vyučování, takže rodiče s nimi nemusí psát domácí úkoly. Cílem školy je vytvářet dobrý vztah dětí k učení, protože, jak říká jedno staré přísloví - schopnosti, které denně nepřibývá, denně ubývá.

Lauderova základní škola se snaží v dětech upevňovat především židovské sebevědomí, jejich vlastní jedinečnost. Pomocí jim získat schopnost orientace v okolním světě a osvojit si důležité lidské hodnoty, které jsou krásně popsány na jedné školní nástěnce:

Čestnost - chovat se podle vědomí, co je správné a co je špatné

Iniciativa - udělat něco, protože je třeba to udělat

Pružnost - schopnost změnit plán, pokud je to potřebné

Vytrvalost - pokračovat navzdory obtížím

Organizování - plánovat, sestavit a provádět věci uspořádaným způsobem, držet věci v pořádku, připravené k užití

Smysl pro humor - smát se a být hravý, aniž by se to dotklo někoho jiného

Úsilí - snažit se, jak nejvíc to jde

Zdravý rozum - užívat dobrý úsudek

Řešení problému - hledat řešení obtížných situací i každodenních problémů

Odpovědnost - reagovat, když je to vhodné, být odpovědný za své činy

Trpělivost - čekat klidně na někoho nebo na něco.

MARIE KANTŮRKOVÁ
autorka je studentkou žurnalistiky

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

O REKLAMĚ

V Praze se uskutečnil druhý ročník konference Reklama a samoregulace. Zúčastnili se jí zástupci Evropské unie, Evropské aliance pro samoregulaci reklamy, významní hosté, ke kterým patřil pan arcibiskup kardinál Miloslav Vlk a řada našich i zahraničních odborníků. Po slavnostním zahájení předsedou stále komise pro sdělovací prostředky ing. Janem Kasalem účastníci vyslechli přednášky na aktuální témata.

Reklama je jedním z mnoha standardních nástrojů tržního hospodářství. Umožňuje prodávat zboží a služby. Má vyvolat poptávku a vytvořit preference. Je to ale stále složitější. Dnes mají konkurenční produkty téměř stejné užité vlastnosti a cenu. Reklamní odborník obtížně nachází výrazný rozdíl mezi osobními auty stejné třídy, bankovními produkty, nebo nabídkami cestovních kanceláří, na kterém by mohl dále stavět. V globalizovaném světě jsou informace a technologie dostupné a většina rozdílů mizí. Pravdivost Toscaniho výroku, že zboží je stejné, nutí tvůrce reklamy hledat kreativní jedinečnost.

Osvěta není reklama, ale zkušené agentury dostávají zakázky, které mají kultivovat občany. Vzhledem k celkovému stavu společnosti nejsou některá sdělení

vnímána. Pouze adekvátní tvrdost oslovení má úspěch. Nehodovost na silnicích v zahraničí podstatně snížily poutače s nápisy „Ten, který vás předjíždí, ho má malého.“ Byl by to sice námět pro diskusi, ale méně silná oslovení byla neúčinná.

Reklamu tvoří agentury a nemají to lehké. Zadavatel ji schvaluje, ale ne vždy zaplatí. Hlavní kritérium je pro klienta její účinnost. Reklama je dnes součástí komunikačního programu firmy a vychází z její obchodní strategie. Stále se diskutuje o zobrazování ženy v reklamě, ale její spotřebitelská síla je plně uznávána.

Existence a úspěšnost většiny firem je dnes závislá na kvalitě jejich reklamy. Ta sice používá nadsázky, ale nesmí lhát, aby firmu udržela nad vodou, nebo zvětšila její podíl na trhu. Reklamní průmysl se aktivně podílí na své vlastní regulaci, která chrání spotřebitele a udržuje vysokou etickou úroveň jeho produktů. Autorita naší Rady pro reklamu je velká a samoregulace, kterou provádí, je úspěšná a vychází z odpovědnosti vůči spotřebiteli a společnosti. Česká reklama dnes představuje evropský standard. Myslím si ale, že je vtipnější a nápaditější.

JAROSLAV PROŠEK

VIZOVICKÉ TRNKOBRANÍ '98

Ani letošní ročník známého svátku ve Vizovicích nebyl ve znamení překonaného rekordu v počtu snědených švestkových, či trnkových - jak chcete - knedlíků. Rekord z roku 1992 činí 155 (snad se nepletu) knedlíků a rekordman od té doby nesoutěží. Říká, že jednou něčeho dosáhl a je s tím spokojen. Zatím mu dává vývoj za pravdu, protože výkony dosažené od té doby jeho rekord ani zdaleka neohroží. V posledních dvou letech se pohybovaly kolem 105 kousků. V rámci objektivy je třeba podotknout, že soutěž je vlastně každý rok trochu jiná. Velikost knedlíků je daná švestkou, při průměrné váze knedlíku 40 gramů představuje 100 kusů skoro 4 kilogramy (pecky se musí pro kontrolu vyplivnout!). Chuť taky hraje svou roli.

A jaké byly knedlíky letos? Tentokrát jsem si je dal, v rámci novinářského klání, s omastkem, cukrem a mákem. Při soutěži většina borců hltá knedlíky nasucho, maximálně omaštěné máslem - jsou pak méně vydatné. Jíst ovšem takovou

dobrotu, hltat ji a nemít to včetně všech ingrediencí, to je barbarství.

Švestkové knedlíky, to je filigránská práce. Je to švestka obalená tenounkým plátkem bramborového těsta (žádné kynuté či tvarohové nesmysly!), asi 2 - 3 mm silného. Je to pipalčka, kterou žádné stroje neumí nahradit. Proto se taky výroby této lahůdky nikdo neujal, to, co se občas v polotovarech vyskytne, NEMÁ s originálem nic společného. Tradičně se posypou mletým mákem smíchaným s cukrem (žádný tvaroh či opražená strouhanka, barbaři) a polité máslem. Když do horkého knedlíčku zakrojíte, vytryskne z horké švestky šťávička, smíchá se s mákem, cukrem a másličkem. Pak již jen stačí soustičko zasunout do úst, slastně přimhouřit oči, kousat a polýkat a unášet se pocity nadmíru libými.

Kulturní doprovod byl letos poněkud pokleslý. Po soutěži, byla, „estrádní šou s pražskými umělci“! Naštěstí nechyběli místní Flereti: skupina Buty poněkud změnila „sound“, přitvrdila a líbila se.

-IS-

Třetí Rychnov Karla Poláčka

Východočeské okresní město Rychnov nad Kněžnou vyniká nejen bohatým kulturním životem, ale i neobyčejnou pozorností ke svým slavným rodákům. Vedle osvícence Františka Martina Pelcla, překladatele Otmara Vaňorného, současníků Karla Sýse, potažmo i Jiřího Šlitra, je nepochybně nejznámějším Rychnovákem spisovatel Karel Poláček. Rychnov pořádá pravidelně poláčekovská sympozia, na která se sjíždějí obdivovatelé a znalci jeho díla. Bádají a přou se o jeho tvorbu i o jeho život. Jeho život plynul uspokojivě, až se tragicky a prudce zlomil, jako život všech židovských občanů v této zemi.

Autorsky po knihách povídek a románových pokusech se stal známějším románovou epopejí o malém okresním městě z doby před i po první světové válce: Okresní město, Hrdinové táhnou do boje, Podzemní město a Vyprodáno. V době, kdy psal ještě další pátý díl, jehož rozpracovaný rukopis se nezachoval, byl již Poláček spolupracovníkem Lidových novin, uznávaným žurnalistou a soudníčkem. Z těchto let jsou známy jeho úsměvné romány Muži v offsidu, Načera-dec král kibiců aj. V době protektorátu stačil ještě Poláček napsat Hostinec u kamenného stolu a možná svou nejpopulárnější knihu Bylo nás pět, ovšem jen rukopisně. Vydány mohly být až po válce, podobně jako jeho deník z doby těsně před deportací do terezínského ghetta. V posledních měsících „na svobodě“, již se žlutou židovskou hvězdou, bylo možno pozorovat narůstající pesimismus a skepsi.

Pobyt v Terezíně je částečně znám, pořádali literární přednášky pro spoluvězně až do doby zařazení do transportu do Osvětimi. Zemřel s největší pravděpodobností na pochodu smrti koncem ledna 1945.

kresba Adolfa Hoffmayera

Karel Poláček

Letošní třetí poláčekovské sympozium v Rychnově nad Kněžnou mělo vymezenou tematiku: Karel Poláček a Lidové noviny. Lidové noviny Karla Čapka a jeho bratra Josefa, Lidové noviny Eduarda Basse, šéfredaktora Arnošta Heinricha, s příspěvky dalších veličin Karla Engliše, Arne Nováka a vůbec současné kulturní elity. Lidové noviny založené Adolfem Stránským, stojící pevně za prezidentem Masarykem.

-KŠ-

foto Vladimír Lamer

One August Day 21. 8. 1968 - 21. 8. 1998

Nejvážnější životní zážitky zůstávají v podvědomí, duše národa je zraněna, bolest je překonána, ale neodchází. Již nejde o brutální fakta sama, za 30 let se jich navršilo tolik dalších, ale jejich původ je třeba vložit do paměti pro poučení příštích generací - historia magistra vitae.

Historikové k tomu potřebují odstup, pro danou chvíli je silnějším vyjádřením vzpomínky umělecky přednesené slovo, báseň, hudební skladba, výtvarný projev. O to se zasloužila v Sydney 21. 8. 1998 Czech-Australian Cultural Alliance v anglickém programu poezie, hudby a výtvarného umění pod názvem „ONE AUGUST DAY“.

Autorem večera byla Zuzana Fořt, jako melodram byly předneseny texty Jean Anouilh, G. G. Shaw, Irwin Shaw, báseň J. R. Pottse a rovněž tak básně tří účinkujících Bohemians Zuzany Fořt, Victorie Rován a Sarah Penicka, která zahrála také své skladby pro hoboj. V triu vystoupili Milan a Iva Švábovi hrou na kytaru a cello, blues zpíval Emmanuel Gial.

Autorka se snažila obsáhnout námět v několika časových polohách a vyjádřila to podtitulem „Remembering the future“: od kritického data jako vzpomínky na minulost k současnosti, která má schopnost předjímat budoucnost. Zaznívá silný akcent oběti Jana Palacha, která vstoupila do historie jako následek srpna.

Program se konal v TAP Gallery v centru města na Taylor Square, Darlinghurst. V místnostech galerie bylo možno shlédnout dokumentární film o událostech srpna 1968.

JAN JIRÁSEK

O autorovi naší vlajky

Jednou jsem se sešla s akademickým malířem Jaroslavem Jarešem. Měl tak jako já velmi rád hudebního skladatele, chodského národopisce, Jindřicha Jindřicha. Měl tak jako já vztah ke Slovensku a tak jsme si povídali. O Jánošíkově Těřchově, o keramických pokladech, prešovském solivaru a kočickém divadle.

Jaroslav Jareš byl skromným umělcem, jakým opravdoví umělci bývají. Jeho výtvarným bůžkem byl Mikoláš Aleš. Nejčastěji a nejráději pracoval temperou, nebo olejovými barvami. Vyprávěli jsme si o všem možném. Jeho paní jsem neznala, ale tvrdil s nadšením, jak mu vytváří milý a teplý domov, kam se rád vrací z posezení v kavárně, kterou pro své zvláštní ovzduší vůní a šepotu potřebuje. Rád si tam popovídá, ale brzy spěchá zase domů.

Obdivovala jsem jeho obrazy - slovenské ženičky při polní práci, slovenské chlapce v kloboucích s perem. Rád maloval slovenské léto. Zlátnoucí pole, zelené louky před senosečí, sklizeň lnu a žně.

O Slovensku vyprávěl, jako když čte děcku pohádku. Kreslil každým slovem lásky a pochopení obraz bratrského národa. Po první světové válce totiž žil čas na Slovensku a přinesl si spousty črt, námětů a studií. Organizoval a založil v Bratislavě Uměleckou besedu a pro "Detvu", kam ženy předávaly své výšivky k prodeji, obstaral peníze. I manželku - spřízněnou duši - si vybral na Slovensku.

Mohla bych vzpomínat ještě dále, ale skončím u toho, co jsem původně měla na mysli. Psal se první rok po první světové válce, vznik Československé republiky, rok 1919. Tehdy vypsali Památník odboje soutěž na státní znak a vlajku. Jaroslav Jareš začal státní vlajku kreslit. Mnoho návrhů přeškrtnal, znovu kreslil, mačkal a házel do koše. Jen několik jich uznal za vhodné. Přicházely návrhy i od dalších autorů. Z těch, které předložil Jaroslav Jareš, si komise vybrala ten, o který se v nedávné době Češi a Slováci tak nedůstojně dohadovali. Mistr - autor, byl už dávno mrtev (zemřel roku 1967) a nemusel se červenat. Styděla jsem se při vzpomínce na něho nedávno sama. Ten modrý klín vložený mezi červenou a bílou, byl symbolem lásky českého lidu, který Slovensko přijal jako milované dítě, aby rostlo, tehdy ještě slabé a zmučené, a sílilo mezi červenou a bílou náručí českou a moravskou.

Modrý klín mezi červenou a bílou zůstane navždy jako symbol svazku, který může někdo škrtnout perem. Nikdy však vyrvat ze srdce.

DAGMAR ŠTĚTINOVÁ

NAKLADATELSTVÍ

ŠIMON RYŠAVÝ

TOULKY MORAVOU
Ladislav Kovář

Morava patří krásou a pestrostí své přírody, bohatstvím a rozmanitostí kulturních památek i pozoruhodnou historií a současností bezesporu k turisticky nejvíce přitažlivějším středoevropským regionům. V čase loňské těžké zkoušky jejich jednotlivých obyvatel i celých komunit vyšla nekonvenční turistická příručka. Vedle notoricky známých a atraktivních míst a památek jsme za poznáním kulturního a technického dědictví vedeni citlivou rukou do mnohdy unikátních lokalit, turisticky nedoceněných. Víte například o barokním vodním mlýně ve Slupci na Mlýnské strouze, nejstarší vyhlídkové věži Babylon, klášteru Porta Coeli, arboretu v Bílé Lhotě, nejbohatší sbírce map a vedut a mnohém dalším. Publikace si neklade za cíl podat absolutní přehled o určité oblasti. Spíše je inspirací k návštěvě a toulkám s otevřenými očima i srdcem.

U JANÁČKŮ
Marie Trkanová

Třetí vydání této čtivé knížky je pro zájemce připraveno v knihkupectví Šimon Ryšavý v Brně, na České ul. 31. Nové vydání bylo připraveno k 70. výročí úmrtí Leoše Janáčka a 60. výročí úmrtí jeho ženy Zdenky.

Autorka - Marie Trkanová - přiblížila geniálního umělce netradičním způsobem: pohledem věrné dlouholeté služebné Marie Stejskalové na skladatelův rodinný život. Mistr Janáček poznala jako ředitelku konzervatoře v Brně (kde byla zaměstnána), a poznala také jeho rodinný život v zahradním domku za konzervatoří. Již za života L. Janáčka se sprátila s jeho ženou a po Mistrově smrti byla její „sekretářkou“. Působila v Lidových novinách a později byla redaktorkou ve Svobodných novinách v Brně.

CHVOJKOVO NAKLADATELSTVÍ

BRÁNA K OPRAVDOVÉMU ZASVĚCENÍ
František Bardon

Autor, známý jasnovidce, léčitel a grafolog se zabýval nadpřirozenými silami, jejichž existenci nesčetněkrát dokazoval svými veřejnými vystoupeními pod uměleckým jménem Frabato. Svůj život cele věnoval svému poslání pomáhat lidem a věst je radostnou cestou ke světu, k uvědomění sebe samých.

Kdo chce pochopit a prakticky uplatňovat univerzální zákony kosmu, pro toho je kniha skutečným pokladem. Čtenář dostává jedinečnou možnost seznámit se se zasvěceními starého Egypta, symbolizovanými taroty. Autor odkrývá skutečný význam první tarotové karty - Mága ovládajícího živly a držícího klíč k tajemství kabalistického Tetragramu.

V první části knihy je čtenář postupně zasvěcován do tajemství živlů, do jejich působení na hmotné a astrální úrovni. Plynulým výkladem o principech živlů, náhledu na člověka i „zdraví“ z hermetického hlediska přechází Bardon k druhé části knihy - magickému výcviku ducha, duše a těla v deseti stupních zasvěcení.

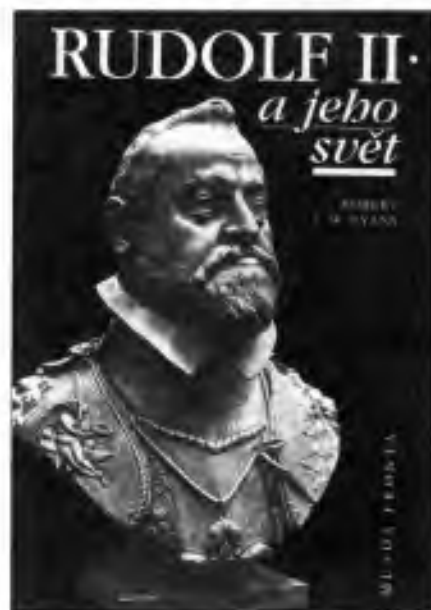
NAKLADATELSTVÍ

MLADÁ FRONTA

POSLEDNÍ LUCEMBURK
NA ČESKÉM TRŮNĚ
František Kavka

Tiživý odkaz Václava IV. - Dědický nárok k následnictví nestačí - Podmínky přijetí za krále - Osudové nastoupení cesty války - Praha vstupuje do revoluce - Korunován, za krále však nepřijat - Sesazení z trůnu - Zikmund a jeho věrní - Klíčový význam Moravy - Slezsko v ohrožení - Intermezzo litevské kandidatury - Landfrýd plzeňský, Zikmundova bašta v Čechách - Král, šlechta a církev - Zikmund a Albrecht - Pletichy Oldřicha z Rožmberka - Hledání možností politického řešení - Dohoda husitů s církví předpokladem návratu na trůn - Zikmund a koncil v Basileji - Bitva u Lipan umožňuje první jednání - Zikmund, velmistr diplomacie - Legalizace výsledků revoluce otevírá éru stavovské monarchie - „Pražská“ a „císařská“ kompaktáta - Triumfální návrat do Prahy - Restaurace panovnické moci v nových podmínkách - Aféra „Roháč“ - Spiknutí královny Bar-

bory - Proč české království neznalo institut ženy-krále - Boje o českou korunu po Zikmundově smrti - Inovace korunovačního obřadu českých králů.

RUDOLF II. A JEHO SVĚT
Robert J. W. Evans

Knih anglického historika R. J. W. Evanse uvádí čtenáře do stále přitažlivého a poutavého světa rudolfínské doby, kdy se Praha stala císařským sídelním městem, křižovatkou evropské politiky a jedním z ohnisek zrodu moderní kultury. V těchto širokých souvislostech jsou představeny všechny významné osobnosti Rudolfova uměleckého a učeného okolí, např. malíři Arcimboldo, Spranger, Heintz, sochař de Vries, rytec Sadeler, hvězdář Tycho Brahe, matematik a astronom Jan Kepler, botanik a lékař Tadeáš Hájek z Hájku, alchymisté Michael Maier a John Dee, učený rabbi Löw, básník Vestonia, mechanikové, umělečtí řemeslníci a pansofisté. Objevné kapitoly jsou věnovány okultismu a ezoterickým naukám, zejména alchymii a astrologii. Evans ukazuje, že pestrá společnost rudolfínských učenců a umělců spojuje nejen přízeň a ochrana jejich mecenáše, ale i jeho vkus a intelektuální zájmy. Tato kultura má společnou mentalitu, k níž patří i melancholie a skepse, a svou filozofii, která důvěřuje ve schopnosti člověka a směřuje k dosažení harmonie světa a duše. Císař Rudolf II. Není v této knize podivínem na pokraji šílenství, obklopeným šarlatány, a neúspěšným panovníkem zanedbávajícím své povinnosti, jak jej představovala krásná literatura a filmy.

-RED-

PROČ MLUVÍŠ ČESKY A ŽIJEŠ TADY?

Po šestnácti měsících perné práce odjel do Kanady první redaktor *The New Presence* Victor Gómez (27), aby tam pokračoval ve studiu. Nahradil ho Andrew Strohlein (30), který nedávno odešel z České televize. Při „výměně stráží“ si vyměnili některé zkušenosti a názory.

Andrew Strohlein: Spolupracoval jsem s *The New Presence* od samého počátku. Jaké to bylo?

Victor Gómez: První číslo anglické verze *Nové Přítomnosti* vyšlo v říjnu 1996. Podílel jsem se na něm jako externista, od března 1997 jsem se stal redaktorem na plný úvazek. Od té doby si *The New Presence* získala v Praze jméno, a nyní tu má stále čtenáře i stále předplatitele. Na počátku byla i anglická verze časopisem velmi českým. Měli jsme sice občas vlastní články např. o Bulharsku nebo Bělorusku, ale bylo to spíše náhodné. V zásadě šlo o anglickou verzi českého měsíčníku.

AS: Postupně se ale stávala na české verzi čím dál tím méně závislá.

VG: Ano. Získávali jsme také víc britských a amerických i jiných cizích autorů, kteří psali anglicky. Mnohé z jejich článků pak naopak přebírala *Nová Přítomnost*. Mezi oběma časopisy se rozvinul dialog. Vybírali jsme si z nabídky české verze a oni zase od nás. Současný stav bych popsal jako dva autonomní, avšak úzce spřízněné časopisy. Původní podoba textu v *Nové Přítomnosti* je často odlišná od toho, co se nakonec objeví v *The New Presence* a naopak. Čeští a anglicky čtoucí čtenáři mají rozdílné kulturní zázemí, různou úroveň vědomostí o situaci v zemi, a to je třeba při překladu i redigování vzít v úvahu.

AS: Pevná pravidla tedy neexistují.

VG: Postupujeme případ od případu. Někdy se autor příliš podrobně soustředí na český svět, a to nemůže být pro nečeské-

ho čtenáře zajímavé. Takový text pak *The New Presence* nepřetiskne.

AS: Nedala se stále rostoucí nezávislost anglické verze předpokládat už pro zcela odlišnou povahu obou čtenářských obcí?

VG: Jistě. Čtenáři se hodně liší - a není to jen kvůli jazyku, proto, že jeden časopis je český a druhý anglický. České čtenáře lze mnohem jasněji definovat, nejen jazykově, ale rovněž sociálně. *Novou Přítomnost* čtou určité profesní a sociální skupiny české společnosti, zatímco čtenáři *The New Presence* jsou mnohem rozmanitější. V obou případech se sice zpravidla jedná o lidi s vyšším vzděláním, o lidi se zájmem o středoevropské dění, ale angloamerická komunita tady v Praze například sahá od lidí, kteří pracují v právních firmách přes businessmany až po mladé číšníky v kavárně Globe. Pak jsou tu čtenáři anglické verze, kteří žijí ve Spojených státech nebo v Kanadě, a část z nich jsou příslušníci druhé nebo třetí generace Čechoameričanů, kteří dnes už raději čtou o České republice anglicky.

AS: Dále jsou tu také čtenáři na univerzitách a jiných akademických institucích všude po světě.

VG: Nebo anglicky mluvící turisté, kteří prostě vidí časopis na stánku a koupí si ho, protože doufají, že lépe porozumějí zemi a regionu, kde jsou na návštěvě. Časopis dostávají i velvyslanectví a jiné zahraniční instituce v Praze. Takže čtenářská obec *The New Presence* je skutečně velmi široká. A nyní se snažíme proniknout i do dalších zemí střední Evropy.

AS: Expanze tímto směrem ovšem záleží na tom, jakou se nám podaří získat v této oblasti popularitu. Tomu má pomoci *The Electronic New Presence* na internetu.

VG: *The New Presence* by kromě toho mohla pomoci „prodat“ střední Evropu v západních městech a institucích, kde zájem o tuto oblast už poněkud opadl.

AS: Je pravda, že s blížícím vstupem do NATO a Evropské unie se řada středoevropských zemí - možná s výjimkou Slovenska - stala poslední dobou poněkud méně „exotická“. „Západ“ - ať už to zna-

mená cokoliv - ztrácel zájem. Nikdo ve střední ani západní Evropě ale ještě nemůže tvrdit, že situace tu už je úplně „normální“ a že už nestojí za to o těchto záležitostech mluvit.

VG: Při snaze proniknout do střední Evropy se *The New Presence* bude setkávat s otázkou regionálního vědomí, středoevropské identity. Byl jsem k takovým pojmům vždy trochu nedůvěřivý. Co si o tom myslíš ty?

AS: Ano, je tady pořád představa onoho příjemného multikulturálního habsburského mocnářství, ztraceného ráje vídeňské kavárenské kultury, která údajně zmizela až po první a druhé světové válce. Také jsem k tomu byl dost skeptický. Češi, Němci a Židé spolu žili v Praze, to je pravda, nejsem si ale tak jistý, že spolu žili v harmonii. Lidé jako by zapomínali, že před sto lety v řadě národnostních bouří létaly kameny a praskaly výkladní skříně. Někdy se mi naopak zdá, že národy střední Evropy ve 20. století spojuje jenom odkaz etnického násilí a nenávisti. Dvacáté století nebylo katastrofou jen pro lidi ve střední Evropě, ale pro samu ideu střední Evropy. Doufám ale, že teď, když opouštíme toto přišlé století, jsou tu věci, které středoevropské země opravdu spojují a vedou je k zásadnímu dialogu.

VG: Ať už bylo středoevropské povědomí před světovými válkami jakékoli, určité později zmizelo. Tato oblast „vyřešila“ své hořké etnické rozpory nejbrutálnějšími způsoby. Jaký je možno si představit, a způsobené jizvy jsou tu pořád. Komunistická éra poněkud paradoxně upevnila uzavřenost zdejších národních států, takže národní citění je tu stále velmi silné.

AS: Zdejší revoluce roku 1989 národní citění, ale i otevřený nacionalismus, výrazně posílily. Lidé demonstrovali pod národními vlajkami svůj odpor proti ruským utlačovatelům. Osamostatnění Slovenska a růst radikálního nacionalismu v jiných zemích jsou jen nejviditelnějším příkladem. V celé oblasti panuje xenofobie. V současnosti je národní identita všude daleko silnější než jakýkoli pocit středoevropské sounáležitosti. (...)

VG: Když jsem přijel do Prahy, měl jsem už o zdejších životech určité představy. Na-

foto Eliška Vrhová

Victor Gómez

rodil jsem se totiž tady, a přestože naše rodina odtud odjela, když mi bylo pouhých pět měsíců, vyrůstal jsem s určitou představou o české společnosti od své matky, která je Češka, i od otce, který tu studoval. Po roce 1989 jsem tu také trávil léto. Když o tom teď přemýšlím, život v Československu jsem si tehdy pěkně idealizoval. Věděl jsem o Masarykovi, o liberální tradici národa, o Československu jako demokratickém ostrůvku uprostřed Evropy. Chtěl jsem se sem vrátit a tuto zemi pro sebe objevit. Na začátku jsem se dokonce pokoušel být do jisté míry českým vlastencem. Měl jsem tendenci všechno omlouvat a asi jsem byl hodně idealistický.

AS: A pak jsi změnil názor?

VG: Za těch pět let jsem se stal mnohem kritičtější. Když někde žiješ pět let, idealismus většinou ztratíš. Kromě toho jsem v práci den co den poslouchal, jak jsou sami Češi kritičtí. Dnes mám na věci daleko méně jednoznačný názor.

AS: Ovšem i sama země se za těch pět let dost změnila.

VG: Jistě, ale pořád je to hodně uzavřená společnost - uzavírá se před zbytkem Evropy. Během těch let se samozřejmě v mnohém otevřela, ale zdá se mi, že čím více se otevírá Evropě, tím defenzivnější se stává. I mezi mladými lidmi jsou silné protievropské pocity. Trocha euroskepticismu neuškodí, ale s čím jsem se setkal mezi mladými lidmi, od kterých by člověk čekal, že budou moderní a liberální, často vypadá jako... nebo skoro je...

AS: Xenofobie?

VG: Ano. Ta tendence tu je. A to je překvapivé. Dalo by se to snad očekávat u starších generací, ale u mladých lidí mě

to znepokojuje. Samozřejmě že ne u všech mladých lidí a ne vždycky, ale ta tendence je jasná. (...)

AS: Jak se cítíš po pěti letech v Praze? Považuješ se vůbec ještě za cizince?

VG: Nepovažuji. Ale mnoho anglicky mluvících kamarádů mi často vypráví o potížích, které tu v běžném životě mají. Pokud je nemám já, předpokládám, že je to kvůli jazyku. Když mluvím česky a lidi si nevšímnou přízvuku, mám dojem, že se ke mně chovají o něco lépe než k tomu, u něhož si všimnou, že je cizinec.

AS: Také mám tu zkušenost. Uvědomí si to a najednou je mezi vámi zeď. Nebo se divně podívají a řeknou: „Jak to, že mluvíš česky, když nejsi Čech?“

VG: Jindy zase - stalo se mi to zrovna včera - se ptají: „Proč žiješ tady, když bys mohl být v Kanadě?“ (...)

AS: Máš české, kubánské a kanadské kořeny. Kam by ses tedy zařadil? Kam se zařazuješ, když se tě nějaký mocný úředník v dotazníku v příslušné rubrice ptá na původ nebo národnost?

VG: Napřed zpanikařím, protože nevím, co uvést. Pak se naštvu, protože na tom by skutečně nemělo záležet. Někdy dokonce kvůli tomu dotazník odmítnu vyplnit. Je to přece hloupost, protože jakou já mám národnost? Já nevím. Jakou mají ostatně Kanadčané národnost? Může to být cokoli. Pamatuji si na jeden formulář, kde byly možné odpovědi „hispanický“, „bílý“ a „hispanicko-bílý“. Co to má znamenat? Vždycky jsem si myslel, že hispanický - když už - je bílý. Možná že člověk může být i černý Hispánc, ale co pak tedy znamená hispanický jako takový? A pak zkoumají, jestli byl Hispánc tvůj otec nebo matka.

z první třídy poslali do druhé. Vystudovala střední školu a začala studovat germanistiku a také bohemistiku. Přijela do Prahy na stáž, aby mohla napsat srovnávací práci. (Rok v Německu už na stáži byla a také odtud jezdila sem.)

Její tatínek je fyzik, maminka profesorka matematiky. Ale jak Kazi říká, přesto, že jsou v Kanadě již od roku 1982, nemají to snadné, protože mají jen termínované smlouvy s univerzitami, kde přednášejí a občas bylo nutno se za práci stěhovat.

Kazi pracuje v redakci *The New Presence* spolu s Andrewem a na otázku, jak se jí líbí v Praze a v této redakci odpovídá: „Líbí se mi Praha, našla jsem tu dost

foto archiv

Andrew Strachan

AS: Připomíná mi to někdejší Jižní Afriku, kde apartheid třídil lidi do jedenácti nebo dvanácti odlišných kategorií podle toho, jaký byl původ bůhví kolika generací tvých předků. V Americe je i sám termín „bílý“ dost legrační. Hází do jednoho šuplíku Švédy a Bulhary a já nevím koho jen z toho důvodu, že měli předky, kteří přišli kdykoli během posledních 500 let zhruba ze stejného světadílu. Je to absurdní.

VG: Když už, tak by možná mohli mít „románský“, „slovanský“ a „germánský“ původ.

AS: Ale co bych pak byl já? Se svými slovanskými i germánskými předky? Tyhle dotazníky vyvolávají jen pocity nespravedlnosti. Ale nechme dotazníky. Jak kdo se cítíš?

VG: Přestože, jak už jsem říkal, jsem se stal v posledních letech k české společnosti mnohem kritičtější, nějak se víc cítím jako Čech. A to daleko skutečnějším způsobem než před těmi pěti roky, kdy jsem spíše hleděl na symboly. Teď mám většinu přátel Čechů, celý den mluvím česky a cítím se tu daleko lépe. Líp se tu orientuji.

kamarádů. I tahle práce se mi líbí. Protože se tu pořád něco děje, mám příležitost si vyzkoušet různé věci a také poznat zajímavé lidi. Bohužel, jsem tu jen na půl roku a pak musím zpátky do Kanady, kde budu pokračovat ve studiu.“

-ES-

foto archiv

Kazi Šťastnová

Co v rozhovoru nebylo:

Kazi Šťastnová

Když se její rodiče rozhodli k odchodu z Československa, bylo jí pouhých sedm let. Měla za sebou půl roku docházky do první třídy. Myslela si tehdy spolu se starším bratrem, že jedou s rodiči jen na výlet do Německa a moc se na to těšila. Když zjistila, že se vlastně stěhují na jiný konec světa, moc ji mrzelo, že jí otec nedovolil přibalit si do zavazadla svého oblíbeného paňáka. Nicméně v Kanadě, kam se až po roce pobytu v Rakousku (z toho půl roku v utečeneckém táboře) celá rodina dostala, si rychle zvykla a ve škole ji brzy

NÁHODY ČI OSUDOVÁ OMEN V ČESKÝCH DĚJINÁCH

8. část

F. Palacký: „Svoboda je ten největší dar boží, kterého člověk přáti se může, ona jest podmínkou nejen blahobytu, ale i samé ctnosti a důstojnosti lidské...“

Revoluční hnutí začalo ve Francii, přeskočilo do Německa, kde na sněmu byla vyslovena myšlenka velkého německého státu, kam měli vstoupit i rakouští Němci i české země, zachvátilo Uhry, vypukla revoluce ve Vídni, Miláně, Benátkách. 11. března 1848 se sešli ve Svatováclavských lázních na Novém Městě pražském čeští politici. Zvolený Svatováclavský výbor (později přijal název Národní) ve zvláštním listě k císaři žádá rovnoprávnost jazyka českého s německým, svobodu tisku, svobodu náboženství a utužení svazku zemí koruny české. Do čela Národního výboru je zvolen František Palacký, který o sobě napsal: „...jsa rodem Moravan, jsem národem Čech...“ Je mu tehdy rovných 50 let. Narodil se 14. června 1798 ve vesnici Hodslavice blízko Valašského Meziříčí. To byla první osmička v jeho práci pro národ naplněném životě. Od mládí projevoval velké nadání, proto otec rozhodl, že půjde na studia. Vyšší české školy tehdy neexistovaly, proto se malý František musel naučit německy. Na léta strávená ve škole vzpomíná po letech slovy: „Byl to pěkný jamí čas života mého.“ V roce 1809 posílá otec Františka do Trenčína, kde je evangelická vyšší škola, v níž se vyučuje latinsky. Je to třetí jazyk, který musí zvládnout. Později jich bude ovládat 11. V Trenčíně v rodině S. Štúra vzpomínali na mladičkého Palackého jako na výjimečného, velmi nadaného a půvabného chlapce. Tradovalo se, že jednou řekl: „Člověk má mít své věci tak uspořádané, že kdyby více nepovstal, aby po něm nebylo nepořádku.“ Mezi rokem 1812 - 18 studuje v Bratislavě. Cesta z Hodslavic pěšky trvá 7 - 8 dní. Kus cesty ho vyprovází vždy některý z milujících rodičů. Na studiích poznává blíže české noviny a knihy. Seznámil se s budoucím autorem Slovanových starožitností P. J. Šafaříkem, který se mu stane celoživotním přítelem. Začíná si dopisovat s J. Jungmannem, jehož oslovoval „Vznešený pane“. Váhá, čemu se má věnovat, ale postupem času se rozhodne, že bude historikem. Nežije ovšem pouze studiem a prací. Poněvadž se musí na studiích žít, stává se domácím učitelem. V prosinci 1817 se v této funkci seznamuje se zemankou Ninou Zerdaheľovou rodem Maďarkou nepříteli šťastně provdanou. Záhy mezi nimi vznikne hluboké citové pouto. Devatenáctiletý krásný mladý

Rok 1848 - rok nadějí, rok volání po svobodě

muž se jí svěruje se svými touhami, sny a ideály. U zralé, vzdělané ženy nachází hluboké pochopení, kromě toho se v její společnosti naučí dokonalým způsobům, takže se s jistotou pohybuje v každé společnosti. Zůstane mu i záliba v pěkném oblékání.

Od svého rozhodnutí stát se historikem touží po Praze, aby zde mohl zahájit práci studiem pramenů. Na přelomu roku 1822 - 23 se jede rozloučit se svou láskou a přítelkyní nejdražší paní Ninou Zerdaheľovou. 8. ledna odjíždí, aby svou „dru-

dobová rytina

František Palacký

hou matku“ jak ji nazýval, již nikdy neopatřil, ale do konce života na ni s vděčností vzpomíná. A 11. dubna je konečně ve vytoužené Praze. Ubytuje se U zlatého anděla v Celetné ulici. Spěchá za Jungmannem, ten ho uvádí do zatím nepočtené společnosti vlastenců. Nikdo zatím netuší, že z pětadvacetiletého muže vyroste jeden z největších českých historiků a významný politik, kterého již jeho současníci nazvou „otcem vlasti“. Jako jediný postříhl nebezpečí, které hrozí střední Evropě od velkého Německa a mocného Ruska, proto v roce 1848 napsal „...kdyby Rakousko nebylo, museli bychom je v zájmu humanity vytvořit...“ Navrhl také pozoruhodně moderní, bohužel nerealizovaný projekt na vytvoření federovaného Rakouska, a to nikoliv na základě historickém a státoprávním, ale etnickém. Objevila se tu i myšlenka spojení Čechů a Slováků. Na pozvání německého sněmu

z Frankfurtu odpověděl „...Právo národů jest skutečně právo přírody; žádný národ na zemi nemá práva žádati, aby k jeho prospěchu soused jeho sebe sám obětoval... Příroda nezná žádných ani panujících ani služebných národů...“

Mladý vůdce povstání J. V. Frič o otevřeném boji napsal: „*Kdyby náš malý, ale kurážný houfec v Praze... nebyl nic jiného dokázal, nežli, že vzkříšený a politicky probudilý náš lid přestal již býti davem nedomřelých sket a zotročilých šosáků, zajisté, že prospěl naší věci, obrátil národnost čest a posloužil naší dobré pověsti...*“ A ve starší Palacký napíše: „...byli jsme před Rakouskem a budeme i po něm... o národ svůj já nehojím se příliš. Třebas mu bylo souzeno podniknout opět zkoušku ohněm i železem, chovát on v sobě již jádra živého a zdravého dosti, aby nezahynul v ní, a vzkřísil se k životu cíle mu opět, budiž to v okolnostech jakýchkoli.“

Milý čtenáři, omlouvám se, že jsem poněkud pominula dramatické děje revolučního roku a věnovala pozornost osobě „otce národa“ F. Palackému. Od jeho narození uplynulo letos 200 let. Je odedávna mou láskou, byl i láskou mých vlastenecky smýšlejících rodičů a prarodičů. To oni mě vedli lásce k vlasti a dovedli ke studiu historie. Omluvte, že jsem nechala tolik promlouvat autora prvního souborného díla o našich dějinách. Vznikaly 50 let na základě studia pramenů, za nimiž jezdil po celé Evropě. Jsou jistě prochnuty duchem romantismu, který byl životním názorem jeho generace, ale díky vynikajícímu stylu, bohatému jazyku se dodnes čtou jedním dechem. Jeho dějiny pomohly znovuvytvářet historické vědomí, obnovovat historickou paměť národa skoro zaniklého. Popisoval ovšem nejenom slávu, nevyhýbal se ani odhalování nedostatků a vad.

A jaké poučení je nakonec z rozsáhlého díla obdivuhodné osobnosti našeho národního obrození? „...Kdykoli jsme zvítězili, dalo se to pokaždé více převahou ducha, nežli mocí fysickou, a kdykoli jsme podléhali, tím vinen býval vždy nedostatek duchovní činnosti, mravní statečnosti a odvahy... nepovznese-li ducha svého a ducha národa našeho k vyšší a ušlechtlejší činnosti, nežli jest u sousedů, nejen nedobudeme si čestného místa v řadě národů, ale neuhájíme konečně ani přirozeného bytu svého...“

DR. JANA VOLFOVÁ
autorka je profesorkou historie

JOSEF „PEPI“ BICAN

Josef Bican, legenda nejen československé kopané, se narodil se v desátém vídeňském okrese v dělnické čtvrti Favoriten 25. 9. 1913.

Otec František, původem ze Sedlice u Blatné, se vyučil zámečnickem a odešel za prací, jako tisíce jiných, do Vídně. Brzy se oženil s Ludmilou Kopeckou, rozenou ve Vídni. V roce 1911 se narodil první syn František, za dva roky Josef – pak přišla válka. Otec Bican narukoval, měl však štěstí a válečné útrapy přežil. Koncem roku 1918 se v chudé rodině narodil třetí syn Vilém. Poválečná Vídeň neměla co jíst a tak přicházel vhod i výdělek z fotbalu v klubu Herté, kde otec František hrál kopanou. Kluci jezdili občas k dědečkovi a babičce do Sedlice, aby se trochu najedli. V roce 1921 odvezli otce přímo ze hřiště do nemocnice, kde zemřel. Protihráč ho kopl do ledvin. Maminka zůstala s třemi syny sama.

Ti už od klukovských let honili míčůdu ráno před školou i po škole. Ve 12 letech hrál Pepi za první žáky Herthy a za každý gól dostával od vedoucího družstva šilink, první profesionální příjem. Góly dával téměř v každém utkání a vydělané šilinky nosil mamince. Starší bratr František, rovněž výborný fotbalista, v 17 letech tragicky zemřel. Pepi hrál dál za Herthu, ale v 16 a půl letech byl pozván do Hütteldorfu na hřiště nejslavnějšího vídeňského klubu Rapid. To byl životní zlom. Chvilí hrál za dorost, chvilí za amatéry, po půl roce již za profesionální bečko a na podzim 1930 v 17 letech poprvé za ligové mužstvo proti výtečné Austrii Vídeň. Rapid vyhrál 5 : 3 a Pepi dal 4 góly! Rakouská kopaná byla tehdy na vrcholu slávy, zásluhou svazového kapitána Hugo Meisela se jí dostalo lichotivého názvu „wunderteam“. Jeho sílu pocítila nejen čsl. reprezentace, ale také Maďarsko, Itálie i kotěbka fotbalu Anglie a Skotsko. Za rok hrál Pepi téměř trvale za ligové družstvo, měl už profesionální smlouvu a vydělával slušné peníze.

Do Slavia

O tom, že ve Vídni hraje za Rapid mladý talentovaný fotbalista českých rodičů, se vědělo i v Praze. Slavia potřebovala posílit útok a jelikož v Čechách nenalezala vhodného hráče, obrátila své zraky do Vídně. Tam hrál za Austrii nejslavnější tehdejší rakouský fotbalista Matyáš Šindelář (původem z Polné u Jihlavy) a také Rudolf Vytlačil. „Šindi“ však byl finančně nedosažitelný, kdcžto Pepi jednání ne-

odmítal a do Čech by býval rád přesídlil. Jednání se však protahovalo, s mocným Rapidem nebyla řeč.

Válečná léta

Léta plynula, Slavii bez Bicana si nikdo nedovedl představit, střílel góly jako na běžícím pásu. Hitler však stále důrazněji měnil současnou mapu Evropy. U nás po květnové a zářijové mobilizaci následoval zábor Sudet, 15. března 1939 rozbití ČSR a zřízení protektorátu. Přepadením Polska v září 1939 vypukla druhá světová válka. Pepi měl však v té době již vyřízeno naše občanství. Byl v necelých 26 letech na vrcholu fyzických i fotbalových sil.

Všichni jeho kamarádi ve Vídni narukovali do wehrmachtu.

Nebyla to jednoduchá doba pro nikoho. Např. když před šatnou hráčů na Slavii čekalo na Bicana několik pánů v kožených kabátech a na večerní schůzce ho přemlouvalo k návratu do Vídně, přijetí říšské státní příslušnosti a reprezentaci Říše. Jiné zážitky byly spíše dojmavé. Pepi se vícekrát v Praze setkal s vídeňskými kamarády, oblečenými do polní šedi wehrmachtu... Ne všechna setkání byla radostná.

Po válce a rok 1948

Konečně tu byl konec války. Slávii shořela v revoluci tribuna. Byla obnovena ČSR, zahájeny sportovní soutěže i mezinárodní styky, liga se opět hrála československá.

Naše kopaná po tak dlouhé době poněkud zastarala. Liga se hrála každý rok jiným systémem, české kopané se vnucoval systém WM, který už Slováci hráli, ale výsledky nebyly vcelku uspokojivé. To proto, že jsme neměli pro tento systém vhodné střední útočníky. Pepimu bylo téměř 32 let a hrál dále ve středu slávicického útoku. Kritiků však přibývalo, jako vždycky. Pokud byl zdrav, hrál i za národní mužstvo.

Až přišel únor 1948 a s ním noví „odborníci“ do čsl. kopané. První na řadě byla Slavia a „profesionál“ Bican. To mu bylo téměř 35 let. Vítězství dělnické třídy určilo změněnou mezinárodní orientaci ČSR a položilo nové základy socialistické tělovýchově. Tomuto novému směru se Pepi nemohl přizpůsobit, neboť věděl, že koncepce je špatná. Většina straníků, kteří o fotbale rozhodovali, tomu vůbec

Josef Bican v dresu pražské Slavia foto archiv

nerozuměla. Cítil, že atmosféra, která zde vznikla je špatná a Slavia, nemající v té době žádnou politickou podporu, ho nemohla bránit. Proto byl nucen odejít.

Ve Vítkovicích přijali Bicana s otevřenou náručí, pomohl jim vykopat s velkou převahou postup do ligy. V dubnu 1949 dokonce, díky dobrým výkonům, si zahrál opět za národní tým proti Maďarsku a později proti Bulharsku. Byly to však už jen epizody, tak jako o dva roky později Hradec Králové a za další dva roky znovu Slavia, pardon DYNAMO Praha. Neutuchající láska k fotbalu táhla Pepiho na hřiště, nechtěl si připustit stáří ani to, že i v jeho sportu rozhodují strasti tajemnic. Po návratu DYNAMA ze zájezdu do Jižní Afriky mu byl doručen zákaz aktivity i trenérské činnosti. A protože Pepi a jeho rodina museli nějak žít, nebylo jiné možnosti, než jít k lopatě a krumpáči.

Teprve v roce 1969, po Dubčekově jaru, obdržel povolení na tři roky trénovat belgický klub Tongeren. Postoupil s ním do třetí i do druhé ligy, hodlal s ním vybojovat i první belgickou ligu. Nepohodl se však s novým výborem o koncepci i posilách mužstva, a rezignoval. Poněvadž uplynuly tři roky, musel domů. Bylo mu skoro 60 let a čekala ho fotbalová penze. Kopanou si ještě zahrál za jedináctku internacionálů a Old Boys Slavia, ale hlavním sportem se pro něj staly ryby (u Berounky) a houby (v Sedlici). Čestný odznak č. 1 v klubu kanonýrů mu ovšem nikdo nevezme.

Mluvou statistik:

Klub ligových kanonýrů č. 1 Josef Bican vstřelil celkem 643 ligových gólů (v ČSR a protektorátu), 13x se stal králem ligových střelců (11x ČSR, 2x Rakousko). Odhad 5000 gólů za celou životní fotbalovou kariéru je velmi seriózní a vůbec ne přehnaný. Tento rekord nebude pravděpodobně nikdy nikým překonán.

-KŠ-

ČESKÁ MENŠINA V RUMUNSKU

Mateřský jazyk

Přes stosedmdesátileté odtržení od staré vlasti si obyvatelé českých ostrůvků v jihozápadním Rumunsku podnes zachovali svůj mateřský jazyk, kterým vždy manifestovali svou identitu. Základní jazykový ráz všech šesti českých vesnic a s výjimkou Klopodie, i všech českých menšinových komunit v rumunském Banátě je čistě český, bez jakékoli stopy moravských nářečí.

Česká slovní zásoba Čechů v rumunském Banátě je však ve srovnání se slovní zásobou Čechů žijících v mateřských zemích nepoměrně chudší, bez české lexikální výzbroje technické, vědecké i kulturní, až na sečtější čtenáře v podstatě ještě předjungmannovská.

Všeobecně, a to bez stylového či citového rozlišení a bez znalosti správných (spisovných) českých ekvivalentů se zde používá celá řada archaických výrazů, ať už kdysi dávno přejatých z němčiny: luft (vzduch), numero nebo zkomoleně lumero (číslo), ksicht (obličej), krchov (hřbitov), šif (lod'), plavajz (tužka), hadry (šaty, látky), tumlovat se (chvátat, spěchat), koštovat, šmakovat, vinšovat atd., či archaizmů čistě českých: hory (doly), stolice (židle), duše (osoby), národ (lidé), namučit se (nadržet se)...

Rovněž všeobecně dosud převládají archaizmy hláskoslovné, např. v předponě vej- místo vý- (vejchod, vejklad, vejbor, vejheň), ou- na začátku slova proti spisovnému ú- (ouřad, outrata, outerej), oproti spisovnému o- na začátku slova (vokres, vobec, vosum), v souhláskových stř- se nevyslovuje počáteční s- (tředa, třecha, třevíce, třiflet, třikat), zvláště na začátku slova vypadává počáteční h- (řích, řeben, loh, vizdat); zjednodušují se i jiné souhláskové skupiny (křivánek, dolek, zlášník), některá slova se v samohláscce odlišují kvantitou, která se dluží (póle, dólú, spólú, na kráji, tícho, můž, céra, vjeřít, dlouho žlí), krátí (muj, mužeš, meno, dešť, neni), v jednom slově se první samohlásky dluží a druhá krátí (zéli, péři, bóži, Jéžiš).

Zachovávají se také archaizmy tvaroslovné, mezi jiným se nerozlišuje 1. a 4. pád množného čísla mužských podstatných jmen životných v případech jako: to je pro králíci, žerou to brouky; 2. pád množného čísla podstatných jmen je často zakončen na -ch: vod klukuch, bez rukavuch, sto kiluch, pár stavenich, suknich atd. atd.

Ale „banátská čeština“ není vůbec homogenní, což souvisí s tím, že každou

z dotyčných šesti vesnic osídlovali kolonisté pocházející z několika regionů, příslušející k té či jiné nářeční skupině. A tak postupem doby zde probíhalo mezinářeční vyrovnávání, v každé vesnici jinak krystalizovaly svérázné interdialektické útvary, do nichž se navíc v neustejné míře promítaly vlivy jazyků a jejich nářečí okolních etnických skupin (rumunštiny, srbštiny, němčiny, v omezené míře i maďarštiny) a také vlivy češtiny spisovné.

Rozdíly mezi nářečními útvary jednotlivých českých vesnic, byt jsou v některých případech dost zřetelné, nebudeme na těchto místech dokladovat, abychom neunavili čtenáře nebo je neodradili od dalšího čtení. Značně zjednodušeně se dá konstatovat, že v Rovensku, Šumici i Eibentále převažuje středočeský nářeční základ, který se prolíná s nářečními znaky jihozápadočeskými, resp. západočeskými. V Gerníku je tomu obráceně: převažuje západočeský typ, ale vyskytují se zde i nářeční prvky středočeské. Znaky západočeské převažují rovněž v Bígru, ale zde jsou obohaceny o prvky vyložené „chodské“. Nejrozmanitější je lidová mluva ve Svaté Heleně: zde převažuje středočeský nářeční ráz, ale uplatňují se zde i nářeční prvky severovýchodočeské a jihozápadočeské.

O pronikání spisovné češtiny do tamních českých interdialektů se zasloužili jednak katoličtí faráři z Čech, kteří zde působili od poloviny 19. do počátku 20. století (na Eibentále ještě pak ve 30. letech), jednak čeští učitelé, z nichž ti první dva (Vincenc Zamouřil do Gerníku a Jindřich Schlögl do Sv. Heleny) sem přišli z Čech jako mladí dobrovolníci ještě v době „Vojenské hranice“ (r. 1857. resp. 1863) a působili zde až do své smrti (1881. resp. 1897). Od konce 20. do konce 30. let 20. století působili v těchto končinách další dva učitelé z Čech: Ladislav Srubař ve Sv. Heleně a Vojislav Stratil na Šumici; oba sem vyslal československý stát se souhlasem rumunského ministerstva školství. Do těchto i jiných českých vesnic v Rumunsku vysílalo ministerstvo školství ČSR učitele i po 2. světové válce, a to až do r. 1957/58. Je samozřejmé, že zde působily i vlivy četby, poslech zahraničního vysílání Čs. rozhlasu, od 50. let oboustranné styky s příbuznými reemigranty atd.

Pod vlivem spisovné češtiny došlo ke znatelnému ústupu nejnápadnějších rysů starší obecné češtiny především na Eibentále, kde se lidová mluva už blíží dnešnímu stavu v Čechách, třebaže nadá-

le zůstává zachovalejší. To se však týká jen starších obyvatel této vesnice, řeč eibentálské mládeže je už pod značným vlivem rumunštiny. Na rozdíl od jiných (izolovanějších) českých vesnic se zde projevuje styk s rumunským obyvatelstvem nejen na pracovišti, tj. na šachtě v hornické kolonii Ujbányje, ale i v lokalitě, resp. v její části (Ujbányje), kde žije asi polovina Rumunů a kde je rovněž několik národnostně smíšených manželství. Ještě silnější je tlak školy: Eibentál je jedinou českou vesnicí, kde je (už dlouho) vyučovacím jazykem rumunština už od 1. ročníku základní školy.

Jazykové působení sousedních etnických skupin neprobíhalo tedy všude rovnoměrně. Nejvíce vlivů rumunských prokazuje čeština na Šumici a v řeči mládeže také na Eibentále, srbšských v Gerníku a zejména ve Sv. Heleně, německých v Bígru a ještě více u nejstarší generace v Eibentále; vliv maďarštiny je zde už mizivý. Relativně nejméně je cizími jazykovými vlivy zasaženo Rovensko.

Zatímco tzv. banatizmy, tj. slova společná všem jazykům, resp. dialektům v Banátě i přilehlých oblastech, jsou v řeči podunajských Čechů dodnes živé, ať už jde o výpůjčky z němčiny, např. hutvajd, hutvajda (obecní pastvina), šustr (obuvník, švec), špórovat (šetřit), prubovat (zkoušet), trunk (lihovina), šrek (šikmo), šór (řada); či ze srbštiny, např. kanta (vědro, kbelík), krčák (hliněný džbán na vodu), koterice (větší nízký koš), pázník (hlídač), tak vlastní germanizmy (kromě truhlářské, kolářské a zednické terminologie) i srbizmy v poslední době znatelně ustupují, především u příslušníků nejmladší generace. Čím dál tím víc se prosazuje vliv rumunštiny, a to v její zbohemizované podobě: ve slovní zásobě (hlavně termíny a slova civilizační sféry), stavbě věty (především velice frekventované a na překlad do češtiny náročné spojovací výrazy (makar a barem), v slovosledu (von má jednu mámu starou, tak sem vám ho sem myslím dala), v zesíleném záporu (vono nepršelo nikar), překladem tvoření vět a slovních spojení (dvacet schůzinců, zrní, kafe) i v tvoření kalků, tj. doslovných překladů slov a vazeb (dej tomu voheň = zapal to, vono se to přetrhlo = přerušilo, řeč je o telefonním spojení). A to už se nechce zmiňovat o písemném vyjadřování češtiny, přestože i zde nalezneme výjimky z pravidla.

Naproti tomu vliv jazyků nebo nářečí okolních etnik nepokazil tamní českou výslovnost. Zcela přirozená je větná intonace a vesměs správně bývá kladen slovní přízvuk (na první slabice, popř. na jednoslabičné předložce). Vliv rumunské

fonetiky se projevuje jen ve výslovnosti mezinárodních slov, např. čelofán, mercedes, tebeče; aldžebra; mekánik.

Podle české výslovnosti si banátské Češi upravili nejen původní (nečeské) názvy všech šesti českých vesnic, ale počestně vyslovují i další zeměpisná jména blízkého i širokého okolí, především názvy sídel: Oršava, Berzáška, Dubová, Drnková, Lupková, Svinice, Rešice, Oravice, Sikovice, Jablonice, Ješelnice, Božovice atd. Některým úředním názvům sídel odpovídají i dva počestně ekvivalenty, např. Moldova Noua - Nová Moladava i Bosňák, Sopotu Nou - Nový Šopot i Bušava; jiné vyslovují ve zkomolené podobě: Jeventál nebo Jementál (Eibental), Karanšebes (správně Karansebes), Tenešvár (maďarsky Temesvár, německy Temeschwar, rumunsky Timisoara).

Až na výjimky česká jsou jména rodná a jejich domácké podoby (Venca, Lojza, Franta, Tonda i Toník; Johan, Jenda, Jeník; Nána, Nanynka, Anka, Anička; Máňa, Mařenka, Marjánka, Maruška; Lída i Liduna, Káča, Johana, Lojzka, Bětko, Amálka, Verunka), jména „ulic“ těchto vesnic (např. Na Hřebeň, U Pramene, U Potoučka, U Krchova v Germiku; Pod Vápenkou, Ve Studničkách, Husí rynek, Spáleníště ve Sv. Heleně) i jména pomístní (názvy polních tratí, polí, lesů, luk, jeskyní, skal atd.); mnohé z nich jsou názvy oficiálními a najdeme je i v rumunských mapách katastrálních i turistických, přepsané ovšem už rumunskou ortografií, např. jeskyně (peštera) U Lomu, Filipovo Díra, Potoc, Ieskinia apod. V některých zeměpisných jménech katastrů českých vesnic se však projevuje nejen vliv ru-

munštiny a srbštiny, ale ještě i turečtiny (potok Alibeg, vrch Megeleš).

Od lidové mluvy obyvatel šesti českých vesnic se podstatněji neliší jazykový projev příslušníků českých komunit, žijících menšinově v okolních městech a vesnicích, ale jazyková interference rumunštiny (v případě Zlatice srbštiny) se zde pochopitelně projevují daleko výrazněji. U většiny z těch, kteří se v těchto sídlech již narodili, jako např. u většiny oršavských Čechů, je však primárním jazykem již rumunština.

Jiná je jazyková soustava češtiny v Klopodii a Velkém Peregu. Vzhledem k daleko pozdější kolonizaci (až v 1. polovině 60. let 19. století) už není tak zasažena hláskoslovnými, tvaroslovnými a lexikálními archaizmy. Lidová mluva Čechů ve Velkém Peregu se tak už blíží stavu současné obecné češtiny, v Klopodii pak nářečím moravskoslovenským (východomoravským), což souvisí s tím, že předci klopodských Čechů přišli do těchto končin z jihovýchodní Moravy, hlavně z Hodonínska. Ale zase v porovnání s mluvou podunajských Čechů bychom ve slovníku Čechů v Klopodii a Velkém Peregu našli daleko více jazykových výpůjček z maďarštiny a němčiny.

V porovnání s mluvou krajanských Čechů např. z Volyně nebo z jiných míst Ukrajiny, jakož i velké většiny Čechů již narozených v USA je „banátská čeština“ jenom starobylejší, ale stále ještě zachovalejší a přes všechny výše uvedené příklady méně porušena interferencemi oficiálního (státního) jazyka.

Návštěvník z České republiky i odjinud se zde česky domluví bez větších problémů, i když v některých případech může být uveden do značných rozpaků. Na základě vlastních zkušeností uvedu na závěr této části několik jazykových perliček:

- „Cucák“ nebo „cucáček“ je dudlík, „cícy“ jsou ženská prsa.
- Průjem je stále jen „sračka“.
- Hospodyně nabízí turistovi, myjícímu se ve světnici, ručník se slovy: „Vem si pak tuten hadr a utři si ten ksicht.“
- Hospodyně se ptá seriózně vyhlížející manželské dvojice ve středních letech: „A kolik vy máte doma harantůch?“
- Babička radí mladíkovi z Čech, jak se v Oršavě dostat k vlaku: „Gára (nádraží) je hned naproti portu (přístavu), jak sou ty šífy, tam už, strejčku, uvidíte ty šíny (koleje), na gáfe si koupíte bilet a cukem (vlakem) pojedete až do Tenešváru. A dyby ten cuk dlouho nejel, tak to můžete zkusit na okáži (autostopem).“

JAROSLAV SVOBODA
Autor je učitelem češtiny

KOUTEK POEZIE

Mně život okusit dal
ze skladů bohatých
natrpklou všeho chuť
s úsměvem moudrým

A vím,
že jen tak trochu
aby mě ničím neopil

Za času oponou
již on sám občas zvedne
jsem krásu zahlédla
bez počátku a konce
a odlesk její rosy krůpějími
v svítání ledem na zem padal.

Mne život nechal bolestí
a smutkem propastí černou
propadat až na dno
a tam mě zase zvedl
a mluvil o naději

Sílu mi dal a bohatou žehn mě nechal sklízet
ze štěstí

Zklamání hořké - toho má dost
po cestě často rozsypával
Z domova náruče vyrval mě
bez lítosti
a rány krvavé
bolestí novou obvazoval

Poslal mě,
abych v tvář pohlédla smrti
na křížovance temné
a pak zas
růže sypal v slunné poledne
úsměvem dětí

Ze skladů plných plným rukama rozdává
s úsměvem moudrým

A dívá se
na lidské duše
jak s nákladem tím
ke svému konci spěchají.

MARIE DANEŠOVÁ

Marie Danešová - Haňková se narodila v Mněticích dne 15. září 1921.

Nadaná studentka, svědomitá učitelka, oddaná manželka, milující matka. Statečná žena, věrná své rodině, svému národu, ideálům lidství.

Její verše mění city v slova a slova v cit. Až do konce odhodlaně bojovala s následky svého úrazu.

Podlehla 19. dubna 1998 v USA, kde žila léta v exilu.

foto autor

Pomník Padlým v první světové válce před kostelem v Bigrá

CO NÁM DNES ŘÍKÁ 28. ŘÍJEN

V podvědomí snad každého, kdo se hlásí k českému národu, utkvěl 28. říjen jako datum, které je nerozlučně spojeno se vznikem Československé republiky v roce 1918. Většina české veřejnosti tehdy s nadšením uvítala vytvoření tohoto státu. Viděla v něm naplnění snu o politické emancipaci národa. Jako přirozené bylo přijímáno i spojení Čechů se Slováky na půdě společného státu. V průběhu následujících osmi desetiletí, které uplynula od tohoto okamžiku však byly generace příslušníků obou národů mnohokrát konfrontovány s rozporným oceněním role československého státu v českých či slovenských dějinách. Tyto rozpaky znovu oživil rozpad Československa na přelomu let 1992/93. Přesto však v myslích většiny převažuje představa o jeho pozitivním dějinném poslání. Dodnes především působí tradice první republiky, která znamenala pro oba národy v podstatě jedinou dějinnou zkušenost s moderní demokracií. Význam této zkušenosti vystupuje do popředí právě v okamžicích, kdy současná česká společnost hledá pro svůj nový národní stát pevnější historické zakotvení. Při příležitosti 80. výročí vzniku Československa je proto na místě připomenout si znovu tuto tradici, připomenout si, jaké hybné síly se na jejím utváření podílely.

Československo se zrodilo na konci první světové války na troskách staleté habsburské říše. Její rozpad byl vyvolán řadou hlubokých dějinných procesů. Nepůsobily jen destruktivní vlivy válečných porážek. Daleko silnější byl důsledek dlouhodobého procesu narůstání vnitřních odstředivých sil. Již dávno před válkou sílila národní ekonomická, kulturní i politická centra, která ztrácela zájem na celistvosti státu. Posléze pak zůstaly jako jediné faktory, které měly zájem na uchování monarchie: císařský dvůr, špičky armády, vysoká státní byrokracie a katolická církevní hierarchie. Většina Čechů a Slováků dospěla k poznání, že habsburská říše přestala být jejich vlastí, ba stala se dokonce nepřítelem jejich nejvládnějších národních zájmů.

Pouhý samovolný rozpad říše však ještě nepředurčoval vznik Československa v podobě, jakou známe z následujících let. K prosazení společného státu Čechů a Slováků založeného na principech moderní parlamentní demokracie byl zcela nezbytný aktivní podíl především české politické reprezentace. Tehdy vystupuje do popředí osobnost T. G. Masaryka, který reagoval vůbec jako první na nové skutečnosti vyvolané válkou a nastolením vojensko-byrokratického režimu v českých zemích. Dospěl velmi rychle k poznání, že další zápas nelze vést na domácí půdě. Proto již na podzim roku 1914 odešel do zahraničí, aby zahájil otevřený boj proti habsburské monarchii. Uvědomoval si ovšem, že nezmůže nic jako osamocený jedinec a okamžitě se soustředil na hledání opor a spojenců. V knize vzpomínek vydané v roce 1928 pod názvem Světová revoluce k tomu poznamenal: „Byl jsem rozhodnut, a nadobro: opozice proti Rakousku musila se stát opravdovou, doopravdy, na život a na smrt – k tomu nutila světová situace. Šlo jen o to, jak do toho, jakou taktikou; doma revoluce branná, ba ani radikální opozice, o tom jsem se přesvědčil brzy, nebyla možná; nějaký ten puč snad se dal zosnovat, ale k tomu bych se byl nepropůjčil... Podle situace svědomitě odhadované, musili jsme za hranice a tam organizovat náš boj proti

Rakousku. Hledal jsem předně spojení s přáteli v zemích Dohody.“ Tajemství úspěchu Masarykovy zahraniční akce je v tom, že tuto podporu našel nejprve v početných kruzích krajanů v USA, ve Francii, v Rusku i jinde a pro své představy, vztahující se nejen k řešení české otázky, dokázal získat i rozhodující představitele dohodových mocností. Vydatnou pomoc mu prokázala skupina spolupracovníků mezi nimiž zaujali přední místo Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik. Vysokou hodnotu v zápase o prosazení myšlenky samostatného československého státu měla pak účast desetitisíců československých legionářů na frontách světové války.

Československo bylo výsledkem působení nesčetných siločar existujících v dějinném zápase na konci první světové války. Význam zahraniční akce byl přitom zcela evidentní. Již záhy po vzniku republiky však vyvstaly spory o 28. říjen, spory o hodnocení podílu na vzniku republiky. Masaryk sám k tomu ve svých již zmíněných válečných vzpomínkách zaujal jasné stanovisko: „...odhodlal jsem se k revoluční akci za hranicemi v přesvědče-

ní, že národ doma a jeho vůdcové využijí vítězství Spojenců dovedné a že všichni budeme pracovat k uskutečnění svého maximálního programu... rozhodující byla

akce zahraniční. Ale ta zahraniční akce byla umožněna obecným odporem národa proti Rakousko-Uhersku a dovedným provedením převratu, když Vídeň před Wilsonem kapitulovala.“ Je pozoruhodné, jaké paralely nás, poučené dalšími peripetemi dějin, napadnou. V boji proti nacistické okupaci i proti komunistické totalitě byla vždy důležitá součinnost mezi domácím odbojem a politickou emigrací podporovanou i krajany usídlenými trvale v zahraničí.

Aniž bychom při dnešních úvahách o 28. říjnu oživovali staré polemiky či vraceli se znovu k legendám a mýtům o osvoboditelích, je třeba připomenout ještě další aspekt související s tímto datem. Masaryk nesporně svým programem formulovaným během války vtiskl podstatné rysy podobě první Československé republiky. Výročí jejího vzniku je vhodnou příležitostí připomenout si její demokratický odkaz. Kritikové první republiky, domácí i zahraniční, kteří čas od času vystupují i pod rouškou vědeckosti, svými útoky nahlodávají povědomí české veřejnosti o nezpochybnitelných hodnotách, jež tehdejší režim uznával a které se snažil uvést v život. Chceme-li se dnes jako národ či stát podílet na tvorbě integrované demokratické Evropy, pak je nezbytné, stát se nejprve uznávanou suverénní individualitou a nikoli rozbředlou masou, rdící se za svou minulostí a přitakávající každému, kdo zpochybňuje i ty nejlepší výkony, jichž naši předkové dosáhli. Jen k tomuto cíli mohou vést všechny tendence znevažující pozitivní odkaz „28. října“. Těmto tendencím je třeba všemi silami čelit a k tomuto cíli je na místě využít i výročí „28. října“.

JOSEF HARNA
Historický ústav AV ČR

foto Jaroslav Bursík

V České republice

● Pražský spolek ochránců zvířat pracuje pod tímto názvem od roku 1991. Jeho cílem je péče o opuštěná zvířata a vyhledání nového domova. Spolek má v péči na 300 zvířat, ale potýká se s nedostatkem dobrovolných spolupracovníků, chybí peníze na krmení pro zvířata a na veterinární péči. Hledá proto sponzory i firmy, které by pomohly finančně nebo materiálně, např. tiskem propagačních materiálů, umožněním inzerce, darováním staršího počítače, záznamníku, faxu, kopírky, či papíru do ní, ledničky apod. Také by uvítal vytvoření databáze nalezených a umístěných zvířat nebo jakoukoli jinou pomoc.

Staňte se našimi členy - i organizace se mohou stát kolektivními členy! Vaše pomoc bude zveřejněna na internetu v rámci nejčtenějšího internetového deníku „Neviditelného psa“ (<http://pes.eunet.cz>) nebo jinou dohodnutou formou.

„Útulek pro zvířata v krajní nouzi“, Radlická 108, Praha 5, tel.: 0603-225948, 536 605 nebo e-mail: psoz@asp.cz, internet: <http://www.pes.eunet.cz/kocky/koc-ind.htm>

● Josef Lada - svou politickou satirou přímo nadčasový. Páni ministři, páni předsedové, senátoři, zajděte se určitě podívat! Zatím největší sbírku Ladovy tvorby představuje Jízdárna Pražského hradu od 2. září do 29. listopadu 1998. Návštěvníci zde najdou téměř 1 300 umělcových prací ze soukromých i veřejných sbírek. Rozlehlost a obsažnost expozice však návštěvníka spíše zahltí, a ani trénovaný divák není schopen absorbovat všechny vystavené práce najednou, tím spíše, že často jsou tím nejzajímavějším malými obrázky a texty a zejména politická satira. Prohlídku však doporučuji rozdělit do dvou dnů.

-HM-

V Kanadě

● Česko-slovenský letní dětský tábor opět proběhl v Masaryktownu. Výuky českého jazyka se zúčastnily všechny děti, i ty, které nemají s Čechy nic společného. Raritou byla devítiletá mongolská holčička, která mluví dokonalou češtinou a tábor si vyjednala sama. (Napište nám do redakce ČD více o této dívce, děkujeme - red.)

● Kanadský *Nový domov* v komentáři Jiřího Loewyho uvádí: „Až demonstrativní nepřítomnost žen v nové české vládě je se světovými trendy v příkrém rozporu. Chabé a alibistické Zemanovo odůvodnění, že v této vládě ženy chybí proto, že půjde do tuhého, nelze brát vážně, v praxi se ženy v odpovědných politických funkcích výborně osvědčily, obzvláště v kritických situacích. Překvapuje také věkový průměr nového kabinetu, který je téměř o deset let vyšší než za premiéra Tošovského. V neposlední řadě udivuje rozšíření počtu ministrů, máme jich tolik jako Spojené státy s 270 miliony obyvatel.“

V Africe

● V Pretorii se velmi úspěšně zúčastnily školy výtvarné soutěže „Lidice 98“ a mimo několika ocenění účasti tam putovala i medaile.

● Na Pretorijské univerzitě a poté v Bloemfontein vystavoval Oldřich Kulhánek své grafiky.

Ve stejných místech později proběhla expozice k 650. výročí založení Univerzity Karlovy, jejíž návštěvnost se dá počítat v tisících zájemců zejména z řad studentů.

● Dětské dechové trio z Havlíčkova Brodu koncertovalo v rámci 23. světové konference Mezinárodní společnosti pro hudební výchovu.

● Zastupitelský úřad ČR ve spolupráci s úřadem primátorky metropolitní rady Velké Pretorie uspořádal v historických prostorách Staré radnice koncert pro diplomatický sbor, představitele veřejného života, krajskou komunitu a přátele České republiky.

V Rumunsku

● V Bukurešti uspořádalo České centrum ve spolupráci s vydavatelstvím Univers a Muzeem rumunské literatury vzpomínkové večery ke 115. výročí narození a 75. výročí úmrtí slavného českého spisovatele Jaroslava Haška, jehož *Osudy dobrého vojáka Švejka* jsou řazeny mezi 150 nejstěžejnějších knih na světě.

foto archiv Český lev v Bratislavě

Na Slovensku

● Bronzová socha českého lva s českým znakem, která jako symbol česko-slovenské vzájemnosti stojí na Vajanského nábřeží v Bratislavě. Jejím autorem je český sochař Bohumil Kafka. Profesor Kafka je mimo jiné i autorem jezdecké sochy Jana Žižky z Trocnova (1931-41), pomníku J. Mánesa (1930), pomníku M. R. Štefánika v Bratislavě (1928 - 35) aj. Lev shlíží dolů na nábřeží od roku 1936, ale hned během války byl odstraněn. Socha se dočkala znovuoživení před deseti lety k 70. výročí vzniku Československa a restauroval ji slovenský sochař Jozef Porubovič. Na počátku devadesátých let se pod českým lvem setkávali zastánci společného československého státu.

V Chile

● Francisco Otta, chilský malíř českého původu vystavoval ve Viña del Mar obrazy pod souborným názvem „Úroda z cest“ a nechyběla zde dvě plátna s pražskými motivy, která vyvolala ohromný zájem o Prahu. V Národním muzeu Santiaga de Chile připravuje Francisco Otta další výstavu „Modré vzpomínky a jiné“.

-HM-

obraz F. Otty

TÝDEN ZAHRANIČNÍCH ČECHŮ

CO ČLOVĚK, TO PŘÍBĚH NA KNIHU

2. ČÁST

Fantastický byl program ve středu 1. července, kdy vystoupili se svými zkušenostmi čeští lékaři a poté čeští podnikatelé v zahraničí. Lékaři mi, bohužel, pro uzávěrku čísla 7, kdy jsem se musela kvůli korekturám vrátit do redakce, ušli, ale zaznamenala jsem pochvalu od přítomných a mám v úmyslu jejich projevy, až vyjdou ve sborníku, postupně publikovat. Neušli mi však podnikatelé. To byl balzám na mou, též podnikatelskou, duši.

Moderátorem byl dr. Vladimír Kabeš, exulant z roku 1948, vůdčí osobnost Čs. národní rady americké, který ve věku, který mnohé připoutá do bačkor a k televizi, neváhal začít podnikat u nás, za mořem. A to se všemi průvodními těžkostmi... O svých aktivitách však cudně pomlčel, aby uvedl hosty: Tomáše J. Bařa (jeho projev byl velmi věcný a skromný), Tomáše G. Gibiana z USA, Vladimíra M. Kavana z Kanady, Jana Mladotu ze Švýcarska, Milana Ondruše z USA, Karla Schicka z Anglie, Milana Vyhnálka z Tasmanie, který velmi působivě vystoupil a zdůřnil slova J. F. Kennedyho: Neptej se, co udělá tvoje země pro tebe, ale ptej se, co ty můžeš udělat pro ni. Vystoupení těchto osobností si časem na stránkách Českého dialogu jistě se zájmem přečtete. Teď jen pro aktuálnost chci zmínit příběh Milana Platovského z Chile...

Ani třikrát zabavený majetek ho nezlomil

„Milí synové,“ řekl svým dvěma potomkům v době studia středních škol, jejich otec, úspěšný pražský podnikatel, majitel libeňských loděnic Praga: „Rád vás budu vydržovat na studiích, když se budete dobře učit, potom si najdete ženu, založíte rodinu a budete pokračovat v podnikatelské cestě, kterou jsem vám připravil. Když budete pracovití a poctiví, nemáte se čeho bát, budete mít příjemný život.“

Otec židovského původu však netušil, že všechno může být jinak. Když naši republiku obsadili němečtí fašisté, všechny příslušníky rodiny Platovských poslali na smrt do koncentračních táborů. Firmu zabavili a zahájili zde výrobu zbraní. Třicet osm členů rodiny bylo zavražděno. Po válce byl živ jen dvaadvacetiletý Milan a jeho sestřenka. Společně zdědili a zpět dostali firmu. Nevěděli si s ní rady. Ale protože zaměstnanci firmy byli rodině velmi nakloněni, pomohli Milanovi, aby se zorientoval a aby mohl studovat a zajišťovat vše potřebné k vedení takové velké firmy. Snažil se a dařilo se to. Až do roku 1948. To byla rodinná firma vyvlastněna komunisty. Milan se svou manželkou odjeli do Paříže, kde nějaký čas pracovali. Ale komunismus je děsil a zdálo se jim, že bude lépe, když odjedou někam dál. Rozhodli se pro Chile. S pár dolary v kapse tam začali od nuly v oboru export - import. A měli úspěch. Rozšiřovali svůj podnik, všechny vydělané peníze do něj investovali. Jenže Chile se rozhodla následovat komunistické země a v roce 1970 volby vyhráli marxisté. Panu Platovskému jeho prosperující podnik sebrali...

Když generál Pinochet v roce 1973 udělal v zemi vojenský převrat, dostal Milan Platovský svůj podnik nazpět. Ovšem s ohromným zadlužením. Opět začínal od nuly... Dnes už podnik vede jeho syn a Milan mohl dopsat o svém dramatickém životě knihu pod názvem Přezít.

Pan Platovský upozornil, že politická situace v dnešní ČR silně připomíná situaci v Chile na začátku sedmdesátých let a nabádal k obezřetnosti.

Pan Platovský upozornil, že politická situace v dnešní ČR silně připomíná situaci v Chile na začátku sedmdesátých let a nabádal k obezřetnosti.

Čtvrtek v Černínu a na Hradě

Ve čtvrtek byli účastníci pozváni do Černínského paláce, kde k nim promluvil oficiální hosté jako ministr zahraničí Jaroslav Šedivý, ředitel Odboru kulturních a krajských vztahů Jan Lorenz, náměstek ministra Otto Pick, ale i Pavel Tigrid, který mj. řekl: „...Tato společnost má všechny předpoklady zařadit se mezi demokratické země, v nichž většina z vás žije... Nemůžeme volit, to je rasismus, to je středověká záležitost, co je komu do to-

ho, kde žiju, kde mám dům?... Nechceme být něčím druhofadým. Tato země potřebuje nás, ne zas tak moc my ji. Ale my tu to zemi máme rádi, nám na ní záleží...“

Následovala řada velmi zajímavých vystoupení zástupců krajských komunit v zahraničí, např. Jury Slavíka z USA, paní Kalivodové ze Švýcarska, Mily Rechcigla z USA či profesora Aarona Rabinovicze z Izraele, který vystoupil za Sdružení čs. vystěhovalců v Izraeli a mj. připomenul, že díky českým vystěhovalcům do Izraele, kterým hrozila smrt v letech 1939-1945 v nacistických koncentračních táborech, jsou v izraelské hymně prvky ze Smetanovy Mé vlasti a nakonec s dojetím v hlase řekl: „...Toto je moje první cesta do staré vlasti po šedesáti letech. Připadám si jako na jiné planetě...“

Citové rozpoložení v řadách posluchačů také způsobil nádherný projev Jarmily Jelínkové z polského Zelowa, dcery Anežky Smetanové, o které už ČD psal. Jarmila pohovořila o tom, že v jejím bydlišti žije již dvanáctá generace Čechů, kteří jako Čeští bratři odešli po Bílé hoře, když odmítli násilné pokatoličtění. Po dvěstěpadesát let si udržují svou víru, krásný český jazyk, který může být vzorem nám všem, zajímají se o dění „doma“ a propagují českou kulturu.

Jarmila Hrušovská ze Slovenska upozornila na to, že tam žijí „nejmladší čeští krajané“. Stali se jimi totiž ze dne na den bez vlastního přičinění z válečnických ve stylu „o nás bez nás.“ Češi na Slovensku odmítají být zařazeni do stejné skupiny jako exulanti, emigranti a krajané. Na Slovensku, které bylo do roku 1993 součástí Československa, pracovali a žili dle svých nejlepších schopností a možností. Najednou se stali cizinci. A dosud marně jsou jejich snahy o dovolání se nápravy u oficiálních úřadů. Dr. Henych z Ministerstva vnitra se například na dotaz o tomto problému vyjádřil: „...na to nebyla politická objednávka...“ (Kde to, proboha, žijem, co to je za informaci?) To, že na Slovensku zůstalo bez vlastní viny na 60 000 Čechů nikoho doma nezajímá?

Jiří Sochor, dlouholetý aktivista československých spolků ve Švýcarsku, spoluzakladatel zahraniční odbočky Konfederace politických vězňů, kterých bylo 240 v komunistickém Československu popraveno, připomněl tuto smutnou minulost.

Odpověď se na tři sta přítomných Čechů z celého světa rozdělilo na dvě skupiny. Jedna šla na prohlídku Pražského hradu, druhá se zúčastnila slavnostního předávání cen Gratias Agit. Poté ještě mnozí navštívili knihovnu Libri Prohibiti na Senovážném náměstí 2 v Praze 1.

O cenách G. A. informujeme postupně (počínaje číslem 7) na straně 4-5, takže se

zde omezím jen na příjemný dojem: důstojné, chvílemi až dojemné a báječné při vzpomínce na to, co bylo tady, v těchto místech Černínského paláce ještě před deseti lety...

Pátek - pozvání do Senátu

Valdštejnský palác přivítal účastníky setkání hned po ránu a to nejprve ústy Petra Pitharta, Jaroslavy Moserové a Michaela Žantovského. Poté vystoupila ing. Libuše Pechatá z Ministerstva financí a oznámila, že restituční lhůta má být prodloužena. Dr. Jaroslav Anděl vystoupil s tím, že česká ústava je v rozporu s Listinou základních lidských práv a svobod a nastala diskuze o možnosti dvojího občanství. Vcelku však tento den proběhl mírumilovně, mnozí účastníci byli rádi za možnost v Senátu zasednout, někteří si dělali naděje, že senátoři po tomto setkání s exilem budou vstřícnější...

Sobota - konec

V tento poslední den setkání bylo na pořadu několik témat, z nichž za nejdůležitější považuji *Oživení činnosti a spolupráce českých komunit v zahraničí*. Bohužel, na toto téma byl připraven ze zahraničí jediný konkrétní referát, který přednesl Jan Krondl. Mluvil o možnosti opravy a využití Národní budovy v New Yorku a vytvoření exilového střediska v ní. Připomenul, že budova patří hlavním exilovým organizacím jako je SVU, Sokol, AFCR, Radě vzájemnosti... Vzpomenul na výrok bývalého ministra zahraničí ČR Josefa Zieleniece, který řekl, že Čechoameričané žijí v „hlavním městě světa“ a navrhl, že by se třeba příští takové setkání mohlo odehrávat právě tam. Ing. Ivan Dubovický, bývalý ředitel Odboru krajských a nevládních styků, který je nyní kulturním atašé ve Washingtonu informoval o tom, že česká vláda poslala na opravu budovy loni na podzim 100 000 dolarů a dodnes nemá zprávu, co se s penězi stalo. (ARCR zase poslalo stejnou částku do ČR na povodně.) Jan Krondl vyslovil názor, že i když oprava budovy je odhadována na pět milionů dolarů, měli by si exulanti budovu opravit sami a nežádat pomoc od české vlády, měli by se víc snažit být aktivní mezi sebou.

Nakonec se účastníci dohodli, že o další podobné setkání mají skutečný zájem a zvolili své zástupce, kteří připraví konkrétní náměty vzešlé z této konference a předloží je osobám a organizacím, které mohou pomoci k jejich uskutečnění.

foto archiv V Černínském paláci

Ku konci bych ráda citovala Jana Krondla z jeho pěkné reportáže v newyorských Československých novinách: „Celkový zážitek z Týdne byl pro mne paradoxní - uvědomil jsem si, jak velký národ Češi vlastně jsou. Ani ne tak tím, že jsou rozlezlí do všech koutů světa - to je nakonec kde kdo. Ale spíš tím obrovským bohatstvím a růzností názorů a temperamentů - od slunné povahy Australanů v čele s Milanem Vyhnálkem, kteří s hrdoostí vyprávěli o tom, že naučili Skoty zpívat českou hymnu, přes oddané vlastence v Polsku, na Ukrajině, v Chorvatsku, na Balkáně, kteří s radostí vyprávěli o všech svých aktivitách, tradiční a klidné Rakušany, kteří jsou jakýmsi přechodem mezi nadšeným Východem a studeným Západem, perfekcionista Švýcary, již značně roztržštěné a individualizované Holanďany, kteří - jak nám prozradil dr. Kabela - vybrali loni asi pouhých 300 guldenů na oběti povodní, až po sebevědomé, praktické, ale dlouhodobě vážné spolupráce neschopné Američany. Také nebylo těžké zaregistrovat jakýsi základní zeměpisný trend - čím dále na Východ, tím jsou Češi vlastenečtější a méně političtí, čím dále na Západ, tím víc je tomu obráceně. V Americe pak je to už skoro samá politika.“

V zásadě nelze než souhlasit, i když musím pro správnost dodat, že znám plno českých vlastenců z Ameriky, a to Severní i Jižní (bylo by též zajímavé srovnání těchto dvou zemských protistran) a naopak jsem v životě už potkala pár „východních“ fiškvantů...

A co dál?

Ale zpět k Týdnu. Považuji jej za velkou událost v dějinách možné spolupráce všech Čechů ve světě i doma. Bohužel, Česká republika opět propásala svou pří-

ležitost. Tak jako už hned po „sametové“ změně, kdy sem houfně přijížděli exulanti a emigranti ze Západu a skutečně se srdcem na dlaní nabízeli svou profesionální i finanční pomoc, a kdy ta finanční byla bez velkého vděku přijata jako samozřejmost, o profesionální nikdo nestál a za obojí nikdo nepoděkoval, tak i tentokrát, kromě oficiální reprezentace (i to je ale pokrok) mělo jen málo zde přítomných obyvatel se Týdne zúčastnit a být partnery v oboustranném dialogu. Výtka je určena především českým médiím, která se sice sem tam dostavila, učinila rozhovor s někým zajímavým, nicméně výsledek v novinách, v rozhlasu i v televizi byl nepatrný. Bylo z něho znát, že nikoli obyvatelé této republiky, o kterých se traduje, že „nemají emigranty rádi“ (to není pravda, ta je taková, že o nich spíš mnoho nevědí), ale především novináři zastávající postoj nezájmu objasnit oběma stranám možnosti lepší komunikace. Chyba byla možná i na straně pořadatelů v propagaci tohoto zajímavého Týdne, že nechali tuto důležitou stránku náhodě (kdo přijde, přijde). A také, že ji více neprosazovali do novin, rozhlasu a televize ještě před jejím uskutečněním. Je jen potvrzením tohoto povzdechu, že zdejší noviny věnovaly Týdnu jen sem tam malou zprávu, zatímco slovenská Česká beseda, švýcarský Polygon, Československé noviny a další české zahraniční noviny a časopisy věnují této události zaslouženou pozornost.

Nechci nikomu křivdit, dovedu (nebo snad ani nedovedu) si představit, jak příprava takového Týdne dá práci a starosti, ale i právě proto je velká škoda, že se o něm nedovědělo více lidí u nás doma.

Nicméně, těším se (jistě spolu se spoustou zde přítomných) na další možnost takového setkání a většího vzájemného dialogu mezi Čechy doma i ve světě.

EVA STRÍŽOVSKÁ

OHLAS NA ROZHOVOR

Byli jsme nemile překvapeni rozhovorem s manželi Součkovými, který byl uveřejněn v Českém dialogu č. 7, jelikož výroky Součkových neodpovídají skutečnosti. Naše důvěra ve věrohodnost Vašeho časopisu, kterého jsme si velmi vážili, byla otřesena. Nejsou-li zprávy ověřené, pak čtenáři Českého dialogu po celém světě si vytvářejí falešné představy.

V roce 1993 náš spolek svolal mimořádnou valnou hromadu, na které se hlasovalo o změně názvu spolku z União Recreativa Cultural Tchecoslovaco Brasileira na União Cultural Tcheco Brasileira. Všichni souhlasili, jedině dva hlasy proti byly manželů Součkových. Oni ihned oznámili, že přestávají být členy spolku a ani domlouvání dlouholetých přátel nepomohlo. Proto jsme byli překvapeni, když pan Souček přijal později hodnost generála České republiky.

Po přečtení dopisu, který Součkoví poslali výboru při vystoupení, nebyli víc ve spolku vítáni a jejich žádost o znovuvstoupení v roce 1996 byla zamítnuta.

Naše spolužití ve spolku vždy bylo výjimečně dobré, vyznačuje se harmonií a spoluprací i po odchodu manželů Součkových. Návštěva pana prezidenta V. Havla proběhla velmi srdečně a důstojně. Záležitost o přítomnosti pana Součka při návštěvě pana prezidenta Havla v českém domě, jak ji líčí pan Souček, se nezakládá na pravdě. Výbor nedostal žádnou žádost o pozvánku pro pana Součka.

Vzhledem k těmto okolnostem není pravda, že „lidský faktor“ zklamal a bylo by správné, abyste uveřejnili naše vysvětlení. Většina z nás tady patří ke generaci, která se řídí heslem prezidenta Masaryka „Pravda vítězí“.

Za výbor União Cultural Tcheco Brasileira

HELENA NOVOTNÁ
tajemnice

DOPIS Z PETROHRADU

Vážená redakce!

Předně pozdrav z města „na Něvě“. Přišl Vám poprvé - občas si zajdu na náš konzulát, kde si mohu pohovořit v rodném jazyce a pak také si přečíst naše noviny, samozřejmě pokud mají ještě k dispozici Váš Český dialog, tak si jej pak doma přečtu od „A do Z“. Samozřejmě, že se mi velice líbí...

Jak se nám, několika Čechům, zde žije? Dobrého není co napsat a toho špatného je tolik, že by se daly psát předlouhé romány - samý podvod, okrádání lidí. Ale Rusové, ti jsou se vším smířeni, takže „rebelují“ jen sporadicky.

Nevím, jak jste informováni o „nádhérách“ Petěrburgu. Já bydlím na „okraji“ a to je horší než na nejzapadlejší české vesnici a k tomu lidé bez jakéhokoliv estetického a civilizovaného chování. Jsem již penzista - peníze je pod minimum, ovšem ceny astronomické.

Rozhodl jsem se ve svých 75 letech, že bych začal znova žít a přestěhoval se do civilizované vlasti! Centrum města - to je něco podobného, jako dělal Potěmkin Kateřině - tedy zcela normálně Potěmkinograd!!!

Český Dialog velmi rád čtu. Ale abych si jej mohl předplatit, to je nemožné, peníze nedosahuje ani 100 DM. A když se pak občas chci podívat domů, to musím doslova žebrať.

L.P., ST. PETĚRBURG, RUSKO

JEŠTĚ O POŠTÁCH

Vážená a milá paní šéfredaktorko!

Po přečtení Vašeho ohlasu na dopis pana O. Ulče v ČD 7 jsem se rozhodl Vám napsat, abych dal za pravdu panu Ulčovi, že má velmi špatné zkušenosti s Českou poštou. Již za bývalého režimu se ztrácely v nemalé míře dopisy a balíky, ale to jsme věděli, kde končí, že jsou deponovány v archivech Ministerstva vnitra a později archivovány - zvláště fotografie, ty byly pro archiv nejcennější! Plně Vám věřím, že máte jako organizace s Českou poštou ty nejlepších zkušenosti, ale věřte mi, že u soukromníků je to úplně jiné, pravděpodobně pachatelé odcizování zásilek počítají, že v dopisech jsou západní valuty. Není to jenom má zkušenost, ale i mnoha mých přátel. Na tuto zločinnost jsem již mnohokrát poukazoval a psal přímo na ředitelství pošt v Praze. Tam se šetřilo a šetřilo, ale nic nezjistilo. Všechnu tuto korespon-

denci mám schovanou, takže ji mohu kdykoli předložit. Táhne se to již od roku 1993. U mé maminky se situace s doručováním o hodně zlepšila, ale přesto se stane, že se dopis ztratí. O balíkové poště se už ani nebudu rozepisovat. Odeslat malý nebo velký balík bez doručení můžete zapomenout - na 100 % nedojde. Tak se mi stalo několikrát, že se ztratily léky a podobné. V roce 1994 byl v tisku rozhovor s Waldemarem Matušskou, který právě přijel z Ameriky a přivezl sebou jako „pošták“ dopis pro známé, aby dopis konečně došel. Byl to dopis od jeho přátel. Na tento sprostý nešvar - krádeže listovních zásilek - se už v Čechách popsal papíru víc než dost a lidé jsou již, tak jako já z toho otráveni, že už si ani nestěžují. Tak tomu bylo i u mne, když jsem četl dopis pana Ulče, že jsem si řekl, že to stejně nemá smysl a Váš ohlas chvály mne k tomu vyprovokoval, že jsem zasedl za psací stroj a vše Vám napsal. K tomu ještě pomohlo to, že jsem dnes dostal z Prahy 1 zpět zásilku s poznámkou: Adresát se přestěhoval. Přitom šlo o známého adresáta v celé republice „Mladá fronta - Dnes“, kterého by v Čechách našlo ve Zlatých stránkách osmileté dítě - pro poštu v Praze 1 to bylo asi příliš složité.

Ještě jedna zajímavost. Párkrát se mi stalo, že jsem odjel na dovolenou do jiné země a zapomněl jsem adresář. Tak jsem jenom napsal jméno, příjmení, město a telefonní číslo. Všechny pohlednice do Německa došly správným adresátům. Takže ty doby, kdy mohla malá dívka poslat pohlednici milované babičce, už asi minuly. Toho jsou asi příčinou ty špatné mezilidské vztahy, které bezpodmínečně i souvisí s vykonáváním jakékoli profese! Je to víc než smutné, ale je tomu bohužel tak.

Budete-li chtít, můžete i můj dopis ve zkrácené formě otisknout, možná se na jeho základě ozve ještě více lidí a Vaše redakce bude mít zásluhu na tom, že se MOŽNÁ už konečně něco na českých poštách změní!

VÁCLAV R. ŽIDEK, NĚMECKO

V. R. Židek je výtvarník (jeho keramika Laurel a Hardy patří k mým oblíbeným) a také plavcem na dlouhé tratě. (pozn. -es-)

K OTÁZCE EXULANTŮ

Nedávno jsem se tady, v Sydney, zúčastnila výroční schůze Česko-australské asociace Artspectrum. Jde o organizaci, která sdružuje české umělce žijící v Austrálii a jejich příznivce, a zabývá se podporou české otázky a české kultury. Rozhodně tedy nejde o lidi, kteří tím, že odešli ze země, zpřetrhali veškeré kontakty s domovem. Za vlády komunismu v naší zemi mnozí z nich, alespoň v malé míře, z dálky přispívali k postupnému rozkladu režimu, který snad všichni bez rozdílu nenáviděli. Možná ještě víc než my doma. Většina z nás se přece za ta léta s komunismem naučila jakžtakž žít a v každodenním shonu nám často ani nepřišlo na mysl, že žijeme v nesvobodných podmínkách. Naproti tomu Češi v zahraničí, kdykoliv pomysleli na svou zemi, pociťovali trpkost z toho, že se do ní nemohou nikdy vrátit, z čehož vinili právě komunistický režim.

Člověk by řekl, že tito lidé teď musí být rádi, že komunismus padl a oni mohou jezdit domů, kdy se jim zachce. Jenže tomu tak není. Z proslovu a diskuze na schůzi Artspectra naopak vyplynulo, že čeští emigranti vůbec nejsou spokojeni se současnými vztahy mezi nimi a Čechy v České republice. Když přijedou do České republiky, namísto uvítání prý často narážejí na nevraživost řadových občanů. Z českého tisku, který pilně sledují, se dovídají, že pouze 7 % lidí doma souhlasí s tím, aby zahraniční krajané měli právo volit. Devadesát procent obyvatelstva je proti tomu, aby se emigranti vrátili majetek zabavený po jejich odchodu komunisty. Mají pocit, že lidé doma se k nim chovají neurvale a nezdvořile, že jediné, co je na emigrantech zajímá, jsou jejich peníze.

Něco na tom asi bude, když uvážíme, že poté, co loni australská krajana darovali ve prospěch obyvatel oblastí postižených povodněmi úctyhodnou částku 40 000 dolarů, museli urgovat potvrzení o přijetí od České národní banky více než půl roku. Někteří krajané mi řekli: „Když jde o nějakou přírodní katastrofu doma v republice, to se od nás pomoc očekává, na to jsme krajané, ale pokud chceme prostřednictvím voleb mluvit do domácí politiky, pak jsme cizinci a nemáme co kibicovat.“

Zdá se, že průměrný Čech opravdu žije v představě, že každý emigrant, kterému se podařilo uniknout z komunistické klece, se v cizině „nabalil“ a žil si snadno a pohodlně. Teď si může přijet zpět do Čech, dělat na nás ramena a poučovat, jak

co máme dělat, což se pravda, někdy děje. Emigranti mají zase pocit, že pobyt na Západě je mnohem naučil a dal jim tak právo poskytovat rady. Jenže na poučování, zvláště když přichází zvenčí, je citlivý snad každý. Proč by teď tihle boháčci, kteří už s námi nemají nic společného, měli volit náš parlament?

Mýtus o bohatství emigrantů podporoval už komunistický režim. Tomu se totiž jeden ne zrovna pěkný rys naší národní povahy - závist - docela dobře hodil do krámu. Je pravda, že mnoha lidem, kteří ze země odešli, se dnes daří dobře. Jenže málokdo si uvědomuje, že pro mnoho utečenců jejich začátky v zahraničí nebyly vůbec lehké, a že pokud si dnes žijí tak jak si žijí, je to většinou jen a jen jejich vlastní zásluha.

Řekla bych, že právě tady je kořen velkého nepochopení mezi emigranty a Čechy v republice. Mnohé emigranty jejich exil těšil vlastně pramálo. Připadalo jim, že opuštěním vlasti přinesli velikou oběť, pro niž po celá léta strádali. Většina Čechů doma to vidí přesně naopak - to oni byli o něco připraveni, když v té zemi museli zůstat a žít v nesvobodě.

Myslím, že tolerance je zapotřebí na obou stranách. Mnozí emigranti, s kterými jsem mluvila, jsou opravdu rozezlení chováním Čechů v republice, jakož i postojem české vlády. Někteří je však usměrňují slovy o tom, že všechno chce svůj čas, že z minulosti se celý národ nemůže vyvázat přes noc.

Doufejme, že čas opravdu naše vzájemné vztahy upraví. Řekla bych ale, že s úpravami by se mělo začít brzy. Proč bychom například měli emigrantům znesnadňovat uplatnění jejich volebního práva? Práva, které přece zcela přirozeně náleží každému držiteli českého pasu, ať už je jeho bydliště v České republice nebo mimo ni? Jiné demokratické země umožňují svým občanům žijícím v zahraničí volit na zastupitelských úřadech. Tak proč bychom měli mít výjimkou?

VERONIKA UHLÍŘOVÁ

autorka je zahraniční dopisovatelka
Čs. rozhlasu v Praze

NĚKOLIK SLOV

Několik slov redakci a také do vlastních řad (obzvláště):

Budiž vzdán dík všem periodikům v ČR, která se v uplynulých měsících obšířle zabývala právem „Čechů v zahraničí“ volit na zastupitelských úřadech ČR. Dík všem od Českého dialogu přes Novou Přítomnost až po Respekt, kteří do této diskuze kvalifikovaně přispěli a pomohli tak odhalovat jeden společensky etablovaný předsudek, který toto právo popírá. Jejich pomoc bude i v příští době nutná.

Proto nemohu považovat za správné ty kapitulantské názory Čechů v zahraničí, kterými své právo jakýmkoli způsobem relativizují. Důvody, které uvádějí jsou ryze osobní, často velmi emocionální, vždy jaksi jednotlivé a bez společenské platnosti.

Dlouhá léta života v cizině i velká vzdálenost od domova mohou být i za dnešních komunikačních možností příčinou nepřesných informací, avšak to, jestli takový občan půjde k volbám, k tomu musí mít možnost rozhodnout se svobodně sám.

Ani občasná zahořklost z domácí politiky posledních devíti let neopravňuje nikoho, aby odmítal prosazování tohoto zákona v budoucnosti. Bude to nutné nejenom na občanské bázi, ale v první řadě v podmínkách nového politického seskupení stran po červnových volbách. Vždyť v čele Poslanecké sněmovny stojí osoba, tradičně známá svou nepřejícností požadavků Čechů žijících v zahraničí a ve svých výrociích i neupřímná (tze doložit).

Právě proto budeme muset reagovat velmi houževnatě, pozitivním myšlením i jednáním, a ne akcemi, ze kterých je patrná zahořklost.

Právo je na naší straně a potrvá tak dlouho, jak dlouho budeme o jeho uskutečnění usilovat. - Naproti tomu čas parlamentu a vlády „antikoaliční smlouvy“, jimž přejeme vše dobré, je limitovaný.

DR. MED. JAROSLAV OLŠANSKÝ

člen výboru Beseda, Svaz Čechů v Curychu

Sydney

O ÚŘADU PRO DOKUMENTACI A VYŠETŘOVÁNÍ ZLOČINŮ KOMUNISMU

Sotva nová vláda usedla do svých křesel, objevil se návrh na revizi činnosti Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu. Deník Právo, který o tom ve čtvrtek referoval, vynechal z názvu Úřadu ty zločiny - možná náhodou, možná úmyslně, neboť ta tendence tu je už od začátku našeho postlistopadového života: zločinný byl zásadně fašismus, respektive německý nacismus, zatímco na bolševizmus, respektive na český komunismus, není vhodné takové ošklivé slovo vztahovat, protože děly se sice chyby, ale myšlenka byla přece správná, není-liž pravda?

Tedy řekněme znova hodně nahlas - zločinů komunismu bylo habaděj, i když nutno říci, že ve srovnání s jinými zeměmi to u nás zdaleka nebylo nejhorší. Přesto se s následky tohoto zločinného režimu, jak jej dokonce výslovně pojmenovává jeden z našich platných zákonů, setkáváme na každém kroku a trpí jimi - aniž si to připouštějí - dokonce i mnozí komunisté, kteří před listopadem 1989 těm zločinům přinejmenším napomáhali, pokud je přímo nepáchali.

Jestliže jeden Vlasta Třešňák se odhodlá k podání žaloby - samozřejmě mamé - na svého estébáka Kafku za to, že ho páčil cigaretou, připadá na něj tisíce jiných případů vyšetřovanců i estébáků dávno mrtvých, kde už žádaná obžaloba vůbec nepřichází v úvahu, protože žalovat mohou pouze živí lidé. A v tom je rozdíl mezi justičním a historickým pohledem na věc.

Ministr bez portfeje Jaroslav Bašta, který nyní přišel s návrhem na revizi činnosti Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování, byl jako jeden z mála členů nové vlády bývalým režimem fakticky perzekvován a odseděl si v komunistickém kriminále dva a půl roku. Dá se tedy předpokládat, že na rozdíl od dřívějších komu-

nistických prominentů nechce spravedlivému posouzení hrůzné orwellovsko-kafkovské činnosti komunistických represivních orgánů škodit, ale spíše pomoci. Dává také jasně najevo, že dokumentační část Úřadu musí být zachována, jde mu spíš o zrušení dalšího vyšetřování stále nových případů, neboť prodloužená promlčecí doba většiny komunistických zločinů stejně v příštím roce skončí.

A zde je důvod k vážné úvaze. O nutnosti potrestání nesčetných komunistických zločinů se hovoří po celých devět let. Tedy hovoří o tom hlavně ti, kdo byli jejich oběti. Ale od prvních okamžiků bylo jasné, že tu chybí to, co se eufemisticky nazývá politickou vůlí. Je zbytečné připomínat všechny řeči, od nichž i ten sebemenší skutek utek. Snad jediný estébák odsouzený za obzvlášť kruté zacházení s vězni nemůže přece být považován za důkaz, že spravedlnosti bylo u nás učiněno zadost.

Z nečinnosti nebylo dlouho možné probudit ministra spravedlnosti Nováka a naděje teprve svítla, když zřídil zvláštní útvar pro vyšetřování těchto věcí, do jehož čela postavil Bohuslava Hubálka, jehož otec byl komunisty popraven a on sám strávil celé mládí v komunistických výchovných zařízeních. A hle, ani to na spádu věcí nic nezměnilo. Když se pak usilovně hledalo místo pro Václava Bendu, celá tato agenda se přesunula do oblasti Ministerstva vnitra a byl zřízen onen Úřad pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu. Ten se pustil do vyšetřování všeho možného, například i do případu bratří Mašíkových, kde víc než o to, jaké zločiny spáchal komunismus na nich, se mělo dokazovat, že oni vlastně nespáchali zločiny na komunistech i nekomunistech, aby se prostříleli za hranice. Vyšetřovací agenda Úřadu pracovala

páté přes deváté a skákalo se od vyšetřování smrti Jana Masaryka až k zanedbanému varování obyvatelstva při černobylské katastrofě nebo zase k tomu, kdo spáchal vlastizradu v srpnových dnech roku 1968. V této kauze zbyl nakonec pouze Miloš Jakeš a Jozef Lenárt, kteří by podle nejnovějších

Pamětník Obětem komunistických zločinů v Masarškovu (Kanada)

zpráv snad přece jen měli jít na podzim před soud. Kdoví jestli, musíme po všech předchozích zkušnostech oprávněně zpochybovat.

Zásadní chyba byla od počátku v tom, že Úřad byl vlastně policejní složkou, kde všechno muselo mít ráz trestního stíhání, a jakmile stíhaný zemřel, případ přestal pro ÚDV existovat. Vyšetřování tak bylo stále dominantní složkou činnosti Úřadu, zatímco o výsledcích dokumentace nebyla veřejnost takřka vůbec informována. Přitom výsledky vyšetřování nevedly stejně k ničemu, protože na cestě ke spravedlnosti se utopily v nepřehledné a očiividně sabotující síti dalších instancí.

Postoj samotného Václava Bendy, kdy si pronásledovaného disidenta, k Úřadu nazývanému jeho jménem, se loni jasně manifestoval ve chvíli, kdy se musel rozhodnout mezi ředitelským místem v tomto Úřadě nebo senátorským mandátem, který získal v Praze I. Bez velkého váhání se rozhodl pro senátora.

Tímto rozhodnutím i tato nejvyšší důvěryhodná osobnost dala najevo značnou skepsi k možnostem, jichž bylo ještě možné v tomto Úřadu dosáhnout. Kdyby se podařilo zbavit nashromážděné výsledky dokumentace a vyšetřování charakteru trestního stíhání a bez ohledu na to, zdali příslušné osoby jsou živé či mrtvé zpracovat souhrnný obraz komunistických zločinů, který by vláda či Parlament morálně před občany i celým světem odsoudila s prstem naměřeným na dosud žijící zločince, bylo by to asi optimální skoncování této trapné hry, která se stále znova začínala, aniž by se v ní cokoliv vyřešilo a ukončilo.

Jiří JEŠ

autor je publicista a člen
redakční rady ČD

JESENICKO

foto archiv

Antočka

Vážení krajané, zahleďte se na mapu naší České republiky. Na severozápadě Moravy, správněji řečeno moravského Slezska, vidíte výběžek zvící něco málo přes

700 km². Díváte se na Jesenícko, na okres Jeseník, někdejší Frývaldov. Jméno okresu je i jménem okresního města, jehož součástí jsou světoznámé Priessnitzovy léčebné lázně na Gräfenberku.

Jesenícko je odděleno od vnitrozemí Moravy masivem Hrubého Jeseníku a od Kladské kotliny v Polsku hřebenem Rychlebských hor, který tvoří asi dvě pětiny sto kilometrů dlouhé státní hranice obklopující Jesenícko z jihozápadu a severovýchodu. Tři pětiny hranice otevírají území Jesenícka do rovinatého území polských vojvodství Opole a Walbrzych.

Okres Jeseník, zřízený v polovině minulého století, zanikl v roce 1960 rozdělením mezi okresy Bruntál a Šumperk. Byl obnoven 1. ledna 1996. Před koncem roku 1997 ho ústavní zákon o vyšších územně samosprávných celcích zařadil do Středomoravského kraje Olomouc. Na území okresu žije 43 000 obyvatel ve dvaceti obcích a třech městech. Okres je dostupný z vnitrozemí silnicemi přes

Ramzovské, Červenohorské a Videlské sedlo, železniční trati od Olomouce-Zábřehu - Hanušovic přes Ramzovské sedlo nebo od Ostravy, Opavy-Krnova přes polské území přechodem Glucholazy - Mikulovice do Jeseníku, letecky na sportovní letiště

Hradec-Nová Ves. Se sousedním Polskem spojují okres silniční hraniční přechody Bílý Potok-Paczków, Mikulovice-Glucholazy a Zlaté Hory-Konradów a pět přechodů pro malý pohraniční styk.

Svým návštěvníkům nabízí okres Jeseník různé možnosti prožití krátkodobých i dlouhodobých pobytů. Je zde celoroční nabídka lázeňských pobytů v Priessnitzových léčebných lázních, a. s. v Jeseníku, v lázních Schroth, s.r.o. Dolní Lipová v Lipové-lázních i v dětské léčebně respiračních nemocí EDEL, s.r.o. ve Zlatých Horách. V letním období uspokojí návštěvníky a turisty všech kategorií a zájmů široká nabídka náročných i méně náročných turistických túr a výletů do údolí a na hřebeny Hrubého Jeseníku i Rychlebských hor, s kouzelnými vyhlídkami i s návštěvami jeskyní, s možnostmi seznámit se s mnoha jedinečnými stavební-

Husvačův foto Vladimír Lomper

mi i přírodními památkami a pozoruhodnostmi. Spokojení budou rybáři i nimrodí, cykloturisté i milovníci jízdy na koni nebo agroturistiky. Na blízkých jezerech v sousedním Polsku se nabízí možnosti windsurfingu. Další možnosti využití volného času má Městské informační centrum v Jeseníku ve svých četných nabídkách kulturního i sportovního vyžití. Jeho nabídky platí celoročně, tedy i v zimě, kdy jsou svahy a hřebeny Jeseníků a Rychlebských hor rájem lyžařů, kterým slouží lanovka v Ramzové na Šerák, početné lyžařské vleky a upravené běžecké trasy.

Okres Jeseník je sice především zaměřen na cestovní ruch, turistiku a lázeňství, ale rád nabídne seriózním zájemcům možnost účasti v mnoha dalších oborech podnikání. Tradičním oborem je kamenická výroba zaměřená na těžbu i opracování a zpracování žuly, mramoru a vápence. Další nabídky jsou ve stavební výrobě, v zemědělství a lesnictví, v potravinářství, v dopravě, ve výrobě lněného textilu, v dalších oborech podnikání, v řadě různých služeb i v prohlubování podnikatelských kontaktů se sousedním Polskem.

Nejsnadněji se lze s okresem Jeseník kontaktovat na Internetu, kde naleznete mnoho informací na <http://www.oku-je-cz> (Oku-Je home page) a spojení navážete na e-mailu pod okujesenik@ova.pvtnet.cz.

ING. MILENA NOVOTNÁ
přednostka Okresního úřadu
Jeseník

foto archiv

Typická architektura kraje

O Izraeli

To bylo téma minulého setkání členů klubu, které se uskutečnilo první zářijový čtvrtek U Zlaté Lyry v Michalské ulici v Praze. O této zajímavé zemi vyprávěla její obyvatelka Eva Jakubovičová. Vzbudila tak touhu mnohých přítomných se do Izraele podívat. Z jejího vyprávění se zdá, že je to země - přes všechny strašidelné zprávy z našich novin - velmi příjemná.

Večer zpestřili, ať už svými dotazy, či informacemi také dr. Jiří Polák ze Švédska, který se právě vrátil z první světové konference o přímé demokracii, kterou organizoval, spisovatelka Blanka Kubešová ze Švýcarska, pan Miloš Zach z Kanady (dotazy byly též na české Romy), filmová režisérka Kristina Vlachová, která se jako jedna z mála věnuje tématům zločinnosti minulého režimu, a mnozí další milí lidé, kteří na toto setkání přišli.

Příští setkání bude 1. října, ale kde, to se dozvíte na pozvánkách.

Příští setkání bude 1. října, ale kde, to se dozvíte na pozvánkách.

foto archiv

Arnošt Brichta z Austrálie na besedě

Východ - Západ

O víkendu 16. - 18. října se uskuteční v překrásném moravském lázeňském městě Luhačovicích setkání zajímavých lidí českého původu z různých zemí (viz název). Na programu jsou besedy na téma sbližování, tolerance, vzájemné porozumění, problémy našich lidí v té které zemi, ale i kulturní zážitky, výlet apod. Kdo máte zájem o podrobnější informace, už nepišťte, je pozdě, ale faxujte či pošlete e-mail.

Jdeme na koncert

Čeští skladatelé Antonín Dvořák a Bohuslav Martinů jsou jistě zárukou dobré hudby. Interpreti zvukových jmen Jiří Hošek (violoncello), Božena Kronychová (klavír) a Ivan Štraus (housle) jsou zase zárukou kvality provedení. Skladby - od Sonatiny pro housle a klavír, op. 100, přes Mazurek op. 49 pro housle a klavír a Rondo g moll op. 94 pro violoncello a klavír až po Variace na Rossiniho téma pro violoncello a klavír - určitě návštěvníky velmi potěší. A kdy? 3. listopadu.

Zájem je o všechny koncerty hudebního festivalu Nekonenční žižkovský podzim (program viz v ČD 9) dosti značný. Takže, pokud máte zájem zúčastnit se výše zmíněného, který mediálně sponzoruje právě Mezinárodní český klub a Český dialog, hlaste se brzy.

1 9 | 9 8

Jedte do Holandska

Jak už jsme psali v minulém čísle, v Holandsku se 17. října koná již 13. české a slovenské populární vědecké sympozium. V programu se objeví jako téma osmička v českých dějinách (seznámí s ní naše spolupracovnice dr. Jana Volfová a dr. Zdeněk Dittrich a také zřejmě Drs. Michaela Swinkels-Nováková s referátem Magie čísel). Na pořadu jsou však i jiné přednášky, kulturní zážitky, a také, jako vždy, panelová diskuze.

Z našich zkušeností vyplývá, že toto holandské setkání bývá poučné i příjemné. Pokud si uděláte na zmíněný víkend čas a přijedete, určitě nebudete litovat. Podrobnosti pro cestu můžete získat na naší adrese nebo přímo na telefonu v Holandsku, číslo: 0031-035-899 588, fax 0031-035-856 736.

Pan Vyhnálek a Tráva...

Vy, kteří chcete získat knihu o nevšedním životě a práci Čechotasmařana dr. Milana Vyhnálka, přezdívaného "sýrařský král" (viz str. 5), si o ni můžete napsat do redakce. Stojí 50 Kč v ČR + event. poštovné, 10 DM v Evropě a 10 USD v zámorí i s poštovním. Knížka se čte jedním dechem.

Sám ve víru zdymadel

Viděli jste již někdy vystoupení vrcholových otužilců a plavců? Zajímají vás neuvěřitelné příběhy z jejich sportovní činnosti, převážně veselé? Jestli ano, tak právě pro vás je určena kniha Václava Židka (žije v SRN), na jejichž stránkách ožívají jména jako Alfred Nikodem, Oldřich Liška, T. Karel Divíšek, Štěpán Polák, František Venclovský, Jan Novák, Petr Kolář aj. Jména i příběhy jsou autentické. A rozhodně stojí za přečtení, může však být i vhodným dárkem pro vaše přátele. (Knihu máme pro zájemce v redakci za 186 Kč a můžeme ji zaslat.)

For The Love of Prague

V čísle 8 jsme uvedli v ČD rozhovor s Američanem Gene Deitchem o jeho knížce o Praze. Autor je nyní na návštěvě v Českém centru v New Yorku, kde knížku představuje. Pokud o ni máte zájem, můžete si napsat na adresu distributora: Peter Lemkin, For The Love Of Prague, P. O. Box 136, 110 01 Praha 1 nebo poslat e-mail plemkin@terminal.cz

Na Říp!

Čtěte v minulém čísle, nebo si vyžádejte podrobnosti. V každém případě již mohou všichni Češi na světě se jménem Čech posílat předběžné přihlášky na nevšední, od dob praotce Čecha první hromadnou pouť na horu, která se zapsala do české prehistorie. Doprovázet ji bude spousta zajímavostí a atrakcí. Hlásit se mohou i zájemci jiného jména, dokonce i firmy, které se sponzorováním této poutě chtějí zapsat do blízké historie roku 2000, kdy se akce, která bude mít značnou mediální publicitu, uskuteční.

Kresba Jan Vychítal (1968)

Výlety

V sobotu 22. 8. jsme se vydali s cestovní agenturou GAIA a Pražskou paroplavební společností po Vltavě do Troji na Císařský ostrov. V plánu byla návštěva Trojského zámku s expozicí Obrazy a móda 19. století, kde si bylo možno prohlédnout i šaty vnučky Josefa Jungmanna, Johanny Musilové. Bohužel, na poslední chvíli zámek zabral štáb filmařů

z Barrandova, a tak jsme náhradou navštívili Botanickou zahradu. To byl uklidňující zážitek. V zelené zahradě se dá posedět na lavičkách, podívat se i do Japonské zahrady a dozvědět se, že první botanická zahrada vznikla již za vlády Karla IV. a rozkládala se v dnešní Jindřišské ulici. Tu navštívil i básník Petrarca, když pobýval v Praze. Další vznikla v minulém století v ulici Na Slupi, kde je dodnes. Bohužel má malý pozemek. Proto v roce 1923 daruje velkoopodnikatel A. Svoboda k výročí založení ČR, pozemek v Tróji. Ten je na velice příhodném místě, kde se rostlinám dobře daří. Cestou zpět jsme si udělali hezkou procházku přes Císařský ostrov do Stromovky. I když účastníků nebylo mnoho, výlet to byl pěkný a doufáme, že se spolu setkáme při některé z dalších plánovaných akcí, jako například 20. října do Kutné Hory (cena 270 Kč), ale i do zahraničí, a to od pobytových zájezdů do Řecka, Španělska, Turecka atd., až do Arménie, Baskalu, Guatemaly, Ukrajiny aj. Zájemci, žadejte letáčky!

Ztracený časopis

Prosíme, pomozte nám doplnit archiv! Číslo 7/98 ČD nám v redakci zcela chybí. Kdo můžete přinést či zaslat tento výtisk, odměníme vás rádi pěknou knížkou a nahradíme i poštovné.

Firmy MČK v roce 1998

- Nadace český výrobek, Kostelní 36, Praha 7, tel. 33 37 01 78
- Státní opera Praha, Wilsonova 4, Praha 1, tel. 26 53 53, 24 22 76 93
- Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, tel. 068/550 83 19 (výuka češtiny, cizích jazyků aj.)
- Papírnictví Kořínek, Karlovo n. 6, Praha 2, tel. 29 03 43
- Studium v Austrálii - PTK-ECHO Bohemia, Sokolovská 284, Praha 9, tel. 663 11 62
- Hudební divadlo Karlín, Křížkova 10, Praha 8. E-mail: hdkarlín@czn.cz
- Ústav jazykové a odborné přípravy Praha, tel. 24 22 97 14 -21 (výuka češtiny, cizích jazyků aj.)
- Český manažerský institut, Praha 5, tel. 90 00 19 42
- Copper Art Gallery, Mirek Marik, Carrick, Tasmania
- KAVA-PECH. Anglická 322/4, 252 29 Dobřichovice, tel. 991 22 01 (cestovní a ubytovací kancelář, vydavatelství aj.)
- Insignia, Michalská 1, 110 00, Praha 1, tel. 22 00 51 00.
- Gaia - cestovní a vzdělávací agentura, Drahobejlova 52, 190 00, Praha 9, tel. 0602 25 86 18., 684 84 07.
- Institut Hippokrates, klinické centrum, Spojovací 224, 503 21, Stěžery, tel./fax: 049/539 32 24, e-mail: hippokrates.clinic@serverhk.czcom.cz

Chcete se také stát členy

MEZINÁRODNÍHO ČESKÉHO KLUBU?

Napište, zavolejte, nafaxujte či pošlete e.m., napište něco o sobě, proč vás klub zajímá a žádejte podmínky!
Odpovíme všem zájemcům.

**Informační centrum
pro individuální
cestovatele**

*Zařizování víz, jízdenek, letenek
Poznávání České republiky
Zájezdy na přání*

Tel: Fax: 02/684 84 07

Zlevněné jízdenky autobusem do (i zpět a obráceně) Kodaně, Aalborgu, Berlína, Hamburku, Mnichova, Regensburgu, Salcburku, Zell am See, Banské Bystrice na vás čekají v klubu!

Členka MČK vám nabízí

ŠPANĚLSKO - DENIA

**Začínáme s výstavbou
II. vesničky klubového rázu
„K O R O U H V I C K A “
(La Giralda)**

Charakteristické znaky:
rozloha pozemku 50.000 m²,
500 m od nádherných písčinych pláží. Členění zástavby do několika autonomních částí zaručuje plnou intimitu bydlení. Klidné prostředí, krásné okolí. Vhodné jak na rekreaci, tak k dlouhodobému pobytu. Na výběr jsou: letní byty, řadové domky, rodinné vilky. (Poznámka: I. vesnička s českým zázemím „La Pedrera II“ byla realizována v letech 1986-88.)

Informace podá:

Věra Divoká
*C./Cop 14, E-03700 Denia
(Alicante)
0034-96 578 58 36
Fax 0034-96 642 22 78
Mobilní telefon: +34(9)19 41 31 56

ZEPTALI JSME SE ZA VÁS

JUDR. ZDEŇKA ČIHÁKA

ŘEDITELÉ SPOLEČNOSTI FULL S. R. O., HAVLÍČKOVA 2, PRAHA 1

Vaše společnost inzeruje v tomto čísle našeho časopisu nabídku rodinných domků poblíž Prahy. Je to dnes móda bydlet mimo hlavní město, a proč?

Nevím, jestli se dá nazvat módou potřeba lidí mít své soukromí a příjemné uklidňující okolí, které jim při bydlení mimo velké město může poskytnout veškeré civilizační pohodlí, ale i rekreační možnosti.

V dnešní uspěchané době plné stresových zážitků je např. možnost po návratu z práce zaplavat si v přírodě (ev. v bazénu), projít se na kole, projít se lesem, o víkendu nemuset jezdit za přírodou daleko, ale třeba se starat o růže na zahradě či o záhon rajčat, určitě pozitivním signálem, ne-li přímo nervovou léčbou pro podnikatele, či lidi jinak vystavené dennodennímu náporu práce a informací.

Tato výstavba ale také pamatuje na starší lidi, kteří chtějí dožít svůj život v klidu a pohodlí v příjemném přírodním prostředí, kteří nemusí dojíždět za prací do města. To platí především o těch našich spoluobčanech, kteří se chtějí po letech strávených v zahraničí vrátit do staré vlasti.

Dobře, to zní hezky a lákavě. Předpokládám, že každý obyvatel vašeho domkového minisídliště je majitelem auta, které ho v případě potřeby dopraví rychle do Prahy. Ale co když auto selže, stává se to, je i jiná možnost?

Samozřejmě. Hned poblíž příjezdové silnice je stanice autobusů. Od rána od sedmi hodin do večera 6x jezdí do Prahy a zpět. Při této příležitosti bych rád podotkl, že jsme mysleli i na návštěvníky, kteří z Prahy přijedou někoho večer navštívit, dají si skleničku, je pozdě a nechťejí si sednout do auta. U vchodu, kde bude i parkoviště pro návštěvníky, bude malý penzion s možností přespání a také malý obchod, kde bude možno udělat malý nákup.

Vaše rodinné domy jste inzerovali v Českém dialogu již před časem. Realizace zástavby se zdržela. Proč?

Zdržení způsobily nedořešené legislativně právní vztahy týkající se výstavby inženýrských sítí. Bylo kolem toho mnoho jednání, papírování, ale konečně je všechno právně v pořádku a již 15. září 1998 jsme zahájili výstavbu inženýrských sítí.

To je asi základ, na kterém se dá zahájit samotná výstavba domků. Kdy ji miníte dokončit a kdy mohou zájemci domky kupovat?

Výstavba rodinných domů podle plánu začne v červnu 1999, dokončena má být celá (staví se postupně její jednotlivé části) v roce 2001. Obsazování domů, jak vy říkáte kupování, již začíná.

Není to ale trochu riskantní, složit peníze a pak čekat..., stalo se již vícekrát, že firmy, které nabízely pěkné bydlení, nedostály svým slibům...

Tady bych chtěl velmi zdůraznit, že u nás se stavebník opravdu nemusí bát zneužití vložených finančních prostředků na koupi pozemku a stavbu rodinného domu, protože dohodnutou kupní cenu skládá po částech na zvláštní účet Raiffeisen banky, a. s. Můžete se o tom informovat přímo tam.

ING. JANA FILIPA

ŘEDITELÉ RAIFFEISEN BANKY

Souhlasíte s tím, že zájemci o výše zmíněné bydlení mají díky spolupráci s vaší bankou i finanční jistotu dobře vložených vkladů?

Ano. Především však s Raiffeisen stavební spořitelnou, a. s., která jako člen silné rakouské finanční skupiny Raiffeisen garantuje služby na profesionální úrovni a zároveň cenné zkušenosti ze šedesáti let stavebního spoření v Rakousku. Nabízíme čistý úrokový výnos až 14 %, možnost úvěru s úrokem pouze 6 % aj.

Rádi věříme a přejeme vám i zájemcům, aby vše vycházelo tak, jak je plánováno. A přece, co kdyby se stalo něco nečekaného a domy by nebyly dostavěny, nebyly v takové kvalitě jaká je předpokládána apod. Co potom s vklady u vás, které jsou na stavbu určeny?

I na to je pamatováno. Vklady jsou vázány na splnění smluvních podmínek, pokud by se z nějakých důvodů měnily, je možné měnit smlouvy, ev. je zrušit. Vkladatel dává peníze (ať už smlouvenou část nebo celou částku) na zvláštní konto naší spořitelny. O své peníze nepřijde, jejich převedení na firmu realizující stavbu domů je vázáno na smlouvu, ve které je uvedeno co a kdy má být dokončeno, aby peníze mohly být převedeny.

Co vedlo vaši banku ke spolupráci s firmou Full s. r. o.?

Solidnost, která vyplývá z dobře promyšleného projektu po stránce nápaditosti, technického provedení i finančních záruk.

Děkujeme za informaci.

- TS -

Dva ze čtyř typů nabízených rodinných domků

RÁDKOVÁ INZERCE

Pro předplatitele Českého dialogu a pro členy MČK zdarma, pro ostatní 50 Kč řádka, 10 Kč příplatek za tučnou řádku. (Jedna řádka šest slov či 30 písmen.)

SEZNÁMENÍ, DOPISOVÁNÍ, VÝMĚNNÉ POBYTY A JINÉ KONTAKTY

- Pro svoji přítelkyni, Češku, MUDr., rozv., žijící v Austrálii hledám osamocenému muži pro trvalý přátelský vztah, nejraději lékaře (není podm.). Důchodový věk. Setkání v Austrálii, nebo v ČR. Výměnný pobyt přivítám. Zn. Foto vyměním.
- NATHALIE (16 DUTCH-CZECH) LOOKING FOR friends all over the world. Interests: History, archeology, law, literature, creative writing, music. In english or dutch. N.L. Swinkels, Postbus 210, 5550 AE Valkenswaard, Nederland.
- Absolventka VŠ ekonomie a personalistiky, 24 let, dobrá znalost FJ a částečná AJ, jeden rok praxe au pair ve Francii, by ráda získala práci v zahraničí minimálně na jeden rok od září 1998. Zn. Květa.
- Mladý cestovatel, který před nedávnem absolvoval cestu, o níž psal v reportáži Přes Rusko na Čukotku, by se brzy rád vydal do USA a Kanady. Chtěl by poznat země i obyvatele. Uvítá přátelské kontakty našich čtenářů.
- Je mi dvacet let, jsem studentka a hledám letní práci v Anglii - sbírat ovoce apod. V termínu od července do konce září. Zn. Lenka z Chebu.
- Učitelka hledá pro svoji 13letou dceru, která se učí německy, možnost dopisování a později i výměnný pobyt v Německu, Švýcarsku, Rakousku. O prázdninách se rádi postaráme o děvče či chlapce. Zn. Con. Simona.
- Pohledná vysokoškolačka, 54 let, pracující v tisku v ČR v Praze, hledá hodného a spolehlivého přítele (partnera) z domova i ze světa. Zn. Třeba se potkáme.
- Toužím poznat krajana - vdovce, 60-70 let, ať žije kdekoli na světě, a který se rád podívá do vlasti. Může být i bohatý. Zn. Jihomoravanka Dud.

RÚZNÉ, ZBOŽÍ, SLUŽBY, SBĚRATELSTVÍ

- Redakce Českého dialogu děkuje všem, kteří nám přinesli do redakce chybějící číslo 3 m.r. Dostali jste všichni slíbenou knížku? Pokud se tak ve spěchu nedopatřením nestalo, přijďte si pro ni, je z čeho vybírat.

Nyní nám zase dochází čísla 1 a 2 a 7 letošního roku. Pokud vám naopak přebývají, uvítáme je výměnou za jiné, či knížku.

- Sbíráám použité tel. karty z celého světa. Zn. Mirek Kníž. 9/97.

● Prosím o pomoc ve zjišťování pobytu, případně obchodních kontaktů JOSIPA LOVASE, jugoslávského občana, který převážně žije v Budapešti. Vystupuje jako zástupce společnosti Delaware USA nebo jinak zaměstnaný obchodník. Máme pro něj zprávy, které jsou nutné. Zn. Informace do redakce.

- Chcete pořídít fotoreportáž o vašem rodném nebo oblíbeném městě, obci v ČR? Napište mi a já vám předem zašlu kalkulaci. Adresa: Jaroslav Bouška, Tyršova 441, 273 24 Velvary, ČR.

● Chcete informace o možnosti obchodní spolupráce s českou firmou na Novém Zélandě, která zde plní funkci obchodní komory? Napište v jakém oboru podnikáte, co vás zajímá, co nabízíte nebo naopak hledáte. Zn. Zéland-kontakty.

● Členka MČK se snaží zmapovat existenci loutek a loutkových divadel v krajských rodinách a spolcích. Je loutkářkou i výrobkyní loutek. Prosí o zaslání dokumentace, fotografií a příspěvků, které mají být podkladem pro připravovanou výstavu i publikaci. Zasláné materiály budou rádně vráceny. Zn. Loutky Vlašim.

● I collect all type of pins (odznaky). Will say thanks to all senders. Zn. Jerry Elzner, box 8797, Corpus Christi TX 784 68, USA

HLEDÁME

● Kdo ví o pobytu paní rodným jménem Sojková (z Liberce), která se v roce 1968 přes Rakousko dostala do Austrálie. Tam žila pod jménem Jay. Prosíme o zprávu do redakce Českého dialogu.

Zn. Dáša v. d. H.

● Advokát hledá pro svou neteř stipendium v Rakousku ke zdokonalení znalostí němčiny. Zn. JUDr. K.

● Roberta F. Valjana, nar. asi 1956 a žil v Sydney. Zn. Consulate Dower.

● Malířku abstraktních obrazů, Zdenu (Mirru) Homovou, která měla ateliér v Praze a později v Brně, hledá dentista Frank Svoboda ze Švédska. Zn. Mullsjo, 7/98.

● Josefa Vojtěcha, nar. 26. 12. 1929 v Lázních Bohdanči u Pardubic. Byl vyučen elektrikářem a opustil Československo v roce 1948. Zn. Informace na Čs. konzulát Dower.

● Hledáme mladého hudebníka, který ovládá hru na saxofon (jakéhokoli ladění) a chtěl by hrát ve funk-rockové kapele v Praze, nechť se přihlásí. Tel. 02/855 5215, (záznamník) nebo E-mail mexico@internet.cz

PRODEJ A KOUPE

- Koupím klavír. Zn. Levně.
- Prodám sběrateli divadelní hry J. V. a J. W. Nebe na zemi, Rub a líc. „Salátové“ originální vydání z let 1936 a 1937 F. Borový. Zn. S podpisy autorů. 9/97.

- Prodám italský kávovar. Zn. Espresso
- Prodám starožitnou ložnici ve stylu Ludvíka. Dvě skříně, dvě prostorné postele, toaletka se zrcadly, dva noční stolky, „markýzu“ a kulatou židli. Cena dle odhadu nebo dle dohody. Zn. J. Maraczci, Vršní 13, Praha 8 - Kobylisy, 182 00.

BYTY, DOMY, PRONÁJMY

● Fenomén stárí se jmenuje projekt člena MČK E. Švehly. Jeho záměrem je vybudovat na okraji Prahy, v místě plném zeleně a klidu, ale přitom v blízkosti dopravy do centra, domov pro starší občany s pečovatelskou službou a se vším pohodlím. Autor projektu vyzývá zájemce, ať už aktivní, kteří by přispěli radou či finančně k dobré realizaci projektu, či pasivní, kteří mají zájem o takový druh bydlení, ať se ozvou do redakce Českého dialogu.

Zn. Fenomén stárí.

● Pronajmu 3 + 1 v klidném prostředí v Praze 9, na sídlišti. Zn. S možností pozdějšího odkoupení.

● Pronajmu tentýž byt krátkodobě. Zn. 7/98.

● Pronajmu návštěvníkům Prahy garsoniéro pod uzavřením v Praze-Troji. Zn. e-mail: msafarik@login.cz

● Pronajmu byt ve Scottburgu v Jihoafrické republice s výhledem na Indický oceán. Krátkodobě i dlouhodobě, pro členy MČK se slevou. Zn. Volek

● K občasnému pobytu nabízím pokojík na okraji Prahy. V klidném prostředí, s dobrým autobusovým spojením k metru (Palmovka, Nádr. Holešovice) 10, respektive 15 minut. Zn. Levně a přátelsky.

● Hledám příležitostné ubytování v Bratislavě, v Olomouci a v Českých Budějovicích. Zn. Redakční cesty.

	polské město	1. ČÁST TAJENKY	svazek slámy	světová strana	název hlásky		dědiny	kozácký náčelník	stát na jiném kontinentu
druhá číslovka					š	3. ČÁST TAJENKY			
mající pět listů									
opal					dřív. asijský stáť uzavřený spolek				
tme				kladenská SPZ vniknutí vzduchem		chem.zn. molybdenu lomálová stáva			
latinsky "a"			obsahuje lyž. výtahu tvrdé ovoce						
	chybení indianská dýmka mino								
květináč						2. ČÁST TAJENKY		vadnout	
způsob držení otěži					velká antilopa cenná známka				
díra (hovor.)				lovecký pes předložka					
zkratka ultrafialového záření			ptačí požívání britská řeka			zkratka vydavatelství archu			
chyby fotbalistů						jméno spisovatele McBaina			
jméno španělské královny				značka české kosmetiky					
čerstvě vyhléd rybky				absolvent námořní akademie					

Tajenka z čísla 8/98 zněla:

Škoda krásy, kde rozumu není

Třem vylosovaným posíláme dárek.

Jsou to:

Karel Kukař, *Beyeler, Švýcarsko*

Jitka Rotschild, *USA*

Líbuše Rozumová, *Plzeň*

Všem ostatním děkujeme za účast.

Tajenka dnešní křížovky začíná:

Běžet po rovině...

Vyluštění nám zašlete do konce října

Český dialog

Měsíčník pro Čechy doma i ve světě

Vychází od roku 1991. Rozšiřován do zahraničí prostřednictvím předplatného a MZV ČR na všechny české zastupitelské orgány včetně Českých center a obchodních misí, pomocí dealerů do českých prodejen ve světě, kulturních a obchodních center.

Vydavatel: Nadace Martina Jana Stránského. **Šéfredaktorka:** Eva Střížovská. **Redakční rada:** Ing. Rudolf Battěk, Petr Brod, dr. Bohuslav Hynek, Mgr. Alexandr Tomský, dr. Ludmila Trunečková, dr. Stanislav Brouček, Jiří Ješ. **Zástupce:** Austrálie: Jan Jirásek, Bondi Beach, P.O.Box 7258, NSW, 2026, Australia; Švýcarsko: Jar. Hájek Dipl. Ing., Seenerstrasse 173, CH-8405, Winterthur, Switzerland. **Asistentka:** Hana Pohořalová. **Inzerce a propagace:** Martina Kynclová, Jaroslav Bouška, Mirka Johanysová. **Sazba a grafické zpracování:** Internet servis. a.s., Žirovnická 6, Praha 10, fax 24 24 51 25. **Tisk:** Česká Typografie, Praha 1. **Adresa redakce:** Národní 11, 110 00 Praha 1. **Tel:** (02) 22075607. **Fax:** (02) 22075605.

E-mail: NP@netforce.cz

Internet: www.cesky-dialog.cz

Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou, s. p. OZSeČ Ústí nad Labem, dne 21.1.1998, j. zn. P-337/98. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1685/94 ze dne 27. 7. 94. Povolila Česká pošta, s. p., Odstěpný závod Praha čj. nov 6040/96 ze dne 6. 3. 96. ISSN 1210-2784 MK ČR.

Objednání Českého dialogu:

Veškeré objednávky zašlete na: ALL Production, P. O. Box 732, 111 21 Praha 1, tel: (02) 24009208, 24222599, fax: (02) 24231003, E-mail: allpro@mbox.vol.cz. Internet: http://www.allpro.cz

Ve Slovenské republice objednejte časopis u firmy L. K. Permanent, p.p. 4, Pekná cesta 21, 834 14 Bratislava 34, tel. (07) 5253708-12.

V ČR: spolu s prvním výtiskem Českého dialogu obdržíte složenku. Platbu lze provést i bankovním převodem, bankovní spojení: Čs. obchodní banka, č.ú: 8010-0100304343/0300, variabilní symbol: rodné číslo, konstantní symbol 0358 (Tento způsob platby vždy uvádějte na objednacím lístku.) Mimo ČR: platte šekem, popřípadě kreditní kartou VISA nebo Mastercard, dle objednacního lístku uvnitř čísla.

Předplatné: ČR: 130 Kč/6 měsíců, 249 Kč/rok. SR: 190 SK/6 měsíců, 320 SK/rok. **Evropa:** (letecky) 13 USD/6 měsíců, 25 USD/rok. **USA, Kanada, a ostatní země:** (letecky) 15 USD/6 měsíců, 29 USD/rok.

ČESKÝ DIALOG

Vám nabízí inzerci za výhodných podmínek!

1 strana 12.900 Kč 1/2 strany 7.400 Kč
1/4 strany 4.300 Kč 1/8 strany 2.500 Kč
1/16 strany 1.400 Kč 1/32 strany 800 Kč

Cena inzerce na obálce dle dohody.

Uvedené ceny jsou včetně DPH. Za grafickou úpravu inzertů účtujeme 5 % přírůžku.

Slevy: jednou opakovaná inzerce: 5 %, dvakrát: 10 %, třikrát: 15 %, čtyřikrát: 20 %.

OBYTNÝ SOUBOR RODINNÝCH DOMKŮ V LOKALITĚ BABICE - ŘEHENICE

Přednosti a výhody výstavby v Babicích – Řehenicích

- lokalita je umístěna v krásném čistém prostředí mezi lesem a rybníkem a přesto v blízkosti Prahy
- projekt rodinného domku si můžete dotvořit podle Vašich představ a potřeb
- používáme výhradně osvědčené pálené cihly POROTHERM a pracujeme technologií našich dědů
- řešení technické infrastruktury výrazně sníží závislost na dodavatelských médiích, protože trafostanici, vodu, kanalizaci i topení budete mít z vlastních zdrojů
- zaplatíte za média pouze to, co si skutečně odeberete, neplatíte ztráty v dlouhých trasách a potrubích
- budoucí vlastník bude platit na svém rodinném domku jen za práce již provedené a to po etapách, na kterých se dohodnete (tzn. že společnost FULL provede I. etapu prací např. základy. Vy se fyzicky přesvědčíte, že to je pravda a spolu s bankou, která vaše peníze také hlídá, zaplatíte společnosti FULL pouze za provedenou práci
- výhodou výše uvedeného financování je maximální jistota, že spolu s bankou si hlídáte své peníze a navíc i to, že nemusíte celý obnos na výstavbu složit najednou, ale skládáte ho v průběhu stavby (zatím můžete své peníze nechat vydělávat jinde)
- celý areál je řešen jako neprůjezdný, má bránu, kam můžete vjet jen na kartu. Ostrahou areálu je zajištěna maximální bezpečnost pro vás i pro vaše děti
- v místě budou poskytovány služby, tj. mimo ostrahy si můžete domluvit speciální režim po dobu vaší dovolené, zalévání květin, větrání, topení atd.
- správce vám na požádání zajistí opravy vašich rozbitých spotřebičů, úpravu zahrady, drobnou stavební údržbu, praní, mandlování až po přistavení náhradního auta za vaše rozbité včetně zajištění opravy
- jestliže cítíte potřebu několik rodin bydlet u sebe a vytvořit si svět sami pro sebe, můžete vše toto mít
- pro takové zájemce můžeme nabídnout parcely vedle sebe
- nabídka se týká i zájemců ze zahraničí, kteří se vracejí zpět do ČR
- společnost FULL spolupracuje na tomto projektu s Raiffeisen bank, a. s. hlavně s Raiffeisen stavební spořitelnou,

PŘEDPLATNÍ LÍSTEK

Sleva při ročním předplatném více než 7 Kč na číslo

Objednávám předplatné měsíčníku Český dialog:

☐ na půl roku ☐ na rok od čísla:.....

Platbu provedu:

☐ složenkou (složenku obdržíte s prvním výtiskem)

☐ fakturou Adresa:.....

IČO/DIČ:.....

bankovní spojení:.....

variabilní symbol: rodné číslo

konstantní symbol: 0358

rodné číslo:.....

☐ šekem nebo kreditní kartou VISA, MASTERCARD

číslo karty:.....

datum expirace:.....

Jméno a příjmení/firma:.....

Adresa:.....

PSČ:.....

tel./fax:.....

podpis:.....

Objednávat můžete i telefonicky nebo faxem

tel: (420 2) 24 009 206 až 209,

fax: (420 2) 24 231 003

e-mail: allpro@mbox.vol.cz

Internet: <http://www.allpro.cz>

CENY PŘEDPLATNÉHO:

V ČR: 130 Kč/6 měsíců, 249 Kč/rok, 35/ minulé číslo. **V SR:** 190 SK/6 měsíců, 320 SK/rok, 40 SK/minulé číslo. **V Evropě (letecky):** 13.00 USD/6 měsíců, 25.00 USD/rok, 4.00 USD/min. číslo. **V Spojených státech, Kanadě a ostatních zemích (letecky):** 15.00 USD/6 měsíců, 29.00 USD/rok, 4 USD/min. číslo.

Český dialog

Národní 11, Praha 1

tel.: (420 2) 26 62 16, 22 075 600

fax: (420 2) 26 68 25

A.L.L. Production

P.O.B. 732

PRAHA 1

CZECH REPUBLIC

1 1 1 2 1

BABICE - ŘEHENICE

OBYTNÝ SOUBOR RODINNÝCH DOMKŮ
SITUACE 1:1000

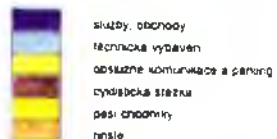

LEGENDA

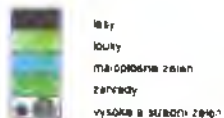
RODINNÉ DOMY

VYBAVENÍ ÚZEMÍ

ZELEŇ

FULL spol. s r. o., Havlíčkova 2, PRAHA 1, 110 00,
KONTAKTNÍ OSOBA: ŘEDITEL, PAN FRANTIŠEK PEŠTA, TEL.: 02/24 21 05 81, 0602/34 41 79